

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร
ของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

โดย

นางสาวนิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง
กรรมการผู้จัดการ
บริษัท เอ็นไอ.คอม จำกัด

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ต่อสังคม” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ นางสาวนิลาวิทย์ พาณิชย์รุ่งเรือง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นางสาวนิลาวัลย์ พาณิชย์รุ่งเรือง **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 65

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นเอกสารจากประมวลกฎหมายและบทความของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล มีดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง 2) การปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ 3) ความยุติธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน เช่น ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาด ต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า และปกปิดชื่อหรือฐานะของแหล่งข่าว 5) การอ้างอิงแหล่งที่มา 6) ความสุภาพ ซื่อสัตย์ 7) สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล 8) ความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพสื่อสารมวลชน และ 9) การรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม

ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร มีดังนี้ 1) จรรยาบรรณสื่อมวลชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล 3) สื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล 4) เทคโนโลยีก่อการ (Disruptive Technology) ต่อสื่อโทรทัศน์ 5) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร 6) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป 7) จริยธรรมในการทำงานแบบหลอมนรวมสื่อ 8) การเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล และ 9) การกำกับดูแล สำหรับแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีดังนี้ 1) จรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล 2) คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม 3) การปรับตัวด้านการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร 4) การบริหารจัดการด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม 5) โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบทบาทของผู้นำในการบริหารงานโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม 6) คุณสมบัติที่พึงประสงค์และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม 7) การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์

ข

ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล 8) กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล 9) การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัล และ 10) การกำกับดูแลสื่อมวลชน

Abstract

Title Guidelines for the Development of Social Responsibility of Digital Television
Field Economics
Name Miss Nilawan Panit-rungruang **Couse** NDC **Class** 65

The study of guidelines for the development of social responsibility of digital television aimed to 1) study social responsibility in presenting news on digital television, 2) study the problems and obstacles in developing social responsibility for presenting news of digital television and 3) propose guidelines for the development of social responsibility for presenting news of digital television. The researcher had collected secondary data from research papers, academic documents and related literature both from the law code and articles of relevant experts while primary information was collected from interviews with academics related to mass media, the general public, mass media, and media stakeholders. Data were then analyzed by using content analysis and comparative analysis. The results of the study could be summarized as follows:

The results showed that social responsibilities in presenting news of digital television were as follows: 1) morality, ethics in terms of truth, correctness, 2) performing duties for the public interest, 3) fairness, 4) responsibility to news sources and the public such as if news was reported incorrectly, the error must be corrected without delay and hide the name or status of the news source, 5) citation of the source, 6) courtesy and honesty, 7) human rights, dignity and personal rights, 8) professional independence and maintain honor dignity of the journalism profession and 9) maintaining morality and good culture.

Problems and obstacles in developing social responsibility for presenting news of digital television were as follows: 1) media ethics, 2) factors that cause ethical problems in television media in the digital age, 3) at present, television media was in the era of digital transmission, 4) disruptive technology for television media, 5) changes in communication technology, 6) changes in the information exposure behavior of the audience, 7) media convergence ethics, 8) digital television transition, and 9) governance. The guidelines for the development of social responsibility for presenting news of digital television were as follows: 1) journalism ethics in the digital age, 2) media ethics, the importance of morality and ethics, 3) adjustment on organizational and personnel management, 4) television content management in the integrated digital era, 5) organizational culture structure and leadership roles in

television management in digital convergence era, 6) desirable qualifications and transformational management of television media executives in the converged digital age, 7) adjustment of television operators in the digital television era, 8) determine strategies for digital television business, 9) the issuance of regulations to control the amount of news content that must be published on digital news channels, and 10) mass media supervision.

คำนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม จริยธรรมสื่อมวลชนการสื่อสารดิจิทัล สื่อดิจิทัลกับการปรับเปลี่ยนองค์กรสื่อสารมวลชน เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ Sustainable Development Goals (SDGs) กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ขอขอบคุณ พลเอก ราเมศวร์ สันติบุตร และนาวาเอกหญิง ฉันทณีย์ โพธิ์เอี้ยง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งในแง่ของสาระ แนวคิด และระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม และรับมือกับสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น และสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(นางสาวนิลาวิณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง)

นักศึกษาวินิจฉัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงขึ้นมาได้ด้วยความกรุณาของพลเอก ราเมศร์ สันติบุตร และนาวาเอกหญิง ฉันทณี โพธิ์เอี้ยง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งในแง่ของสาระ แนวคิด และระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้กรุณาสละเวลา ตอบแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยในการศึกษา จนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และคุณประโยชน์อันใดที่จะได้รับ จากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้สั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาทุกแขนง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป

(นางสาวนิลาวิทย์ พาณิชย์รุ่งเรือง)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม	6
แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน	11
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารดิจิทัล	23
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลกับการปรับเปลี่ยนองค์กรสื่อสารมวลชน	26
แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs)	28
กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	38
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
กรอบแนวคิดของการวิจัย	52
สรุป	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์	

ระบบดิจิทัล	56
บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว	56
การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน	65
ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล	67
สรุป	70
บทที่ 4 แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม	72
วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร	72
แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม	81
สรุป	91
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	93
สรุป	93
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	105
ประวัติย่อผู้วิจัย	107

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่		
2-1	แสดงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	31

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อโทรทัศน์ นับว่าเป็นสื่อที่มีการส่งสารทั้งทางภาพและทางเสียง สามารถสร้างสรรค์จินตนาการผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทางจอโทรทัศน์ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจได้ง่ายกว่าสื่อชนิดอื่น โดยสามารถให้ความบันเทิงในหลากหลายรูปแบบจึง เป็นเหตุผลที่ทำให้ให้สื่อโทรทัศน์เข้าถึงประชาชนผู้รับสารในประเทศไทยได้มากกว่าสื่ออีกหลายประเภททุกวันนี้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทุกครัวเรือนมีการเปิดรับมากที่สุด จึงมีผู้รับสารเป็นวงกว้าง สังเกตได้จากทุกครัวเรือนจะต้องมีโทรทัศน์อย่างน้อยบ้านละ 1 เครื่องเป็นอย่างต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้บุคคลทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยชราได้รับชมและรับรู้สิ่งต่างๆ ที่สื่อออกมาจากโทรทัศน์ (นิชาภา จรรยาพิสัย, 2552) โทรทัศน์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาล้ำลึกด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ดิจิทัลจึงถูกนำมาพัฒนาออกแบบและประกอบเครื่องรับและเครื่องส่งโทรทัศน์ เรียกว่า ระบบโทรทัศน์ดิจิทัล ด้วยระบบนี้โทรทัศน์จึงสามารถส่งผ่านเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือตลอดจนอุปกรณ์ไร้สายอื่นๆ สังคมในยุคปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ผู้รับสารสามารถเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงจากสื่อต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของตนเอง และสื่อทุกสื่อต่างพร้อมที่จะนำเสนอข่าวสาร เพื่อให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึงด้วยความรวดเร็วเช่นเดียวกัน

สื่อมวลชนมีสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารได้อย่างเสรี แต่ทั้งนี้การนำเสนอข่าวสารนั้นควรอยู่ภายใต้หลักจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหน้าที่หลักสำคัญของสื่อมวลชน คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) โดยวิชาชีพสื่อมวลชนถือเป็นวิชาชีพที่ได้รับสิทธิ เสรีภาพเป็นพิเศษจากทุกสังคมนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเชื่อกันว่า “เสรีภาพของสื่อ คือเสรีภาพของประชาชน” (ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์, 2559 : 4-5) โดยสื่อมวลชนเป็นผู้ทำหน้าที่แสวงหาข่าว กำหนดวาระข่าวสารและเลือกนำเสนอข่าวสารต่างๆ แก่ประชาชน จึงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชนในเรื่องต่างๆ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งผูกพันใกล้ชิดกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สมคิด บางโม, 2551 : 11) การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อดั้งเดิม หรือสื่อใหม่นั้น สื่อมวลชนพึงตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องเที่ยงตรง โดยคุณค่าข่าวถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนต้องคำนึงถึงในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารที่จะนำเสนอไปสู่สาธารณชนเป็นลำดับต้นๆ สื่อมวลชนจึงถือได้ว่ามีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งข่าวสารที่สื่อมวลชนเลือกนำเสนอย่อมจะต้องเป็นข่าวสารที่มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ต่อสังคมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง และต้องนำเสนอภายใต้กรอบจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยแต่เมื่อกล่าวถึงการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชน

กลับถูกตั้งคำถามถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารสู่สาธารณชน โดยประเด็นหลักๆ ที่สื่อมวลชนไทยมักจะละเมิดจริยธรรมในการนำเสนอข่าว มักจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น การเสนอภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม วิธีการหาข่าว อคติส่วนตัวของนักข่าว และสิทธิส่วนบุคคล (จักรกฤษ เพิ่มพูล, 2556 : 1-3)

จากการพัฒนาของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน รวมถึงความต้องการบริโภคข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้สื่อมวลชนต้องมีการปรับรูปแบบการนำเสนอข่าว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร แต่ทั้งนี้สิ่งที่สื่อมวลชนมักจะนำมากล่าวอ้างถึงอยู่เสมอ เมื่อถูกตั้งคำถามจากสังคมถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน คือ สิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อควรเป็นอิสระจากการควบคุมโดยรัฐหรืออิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ สื่อควรได้รับอิสรภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่รายงานข่าวสารและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม ผู้ฟัง (ศิริวรรณ อนันต์โท และสันต์ ทອງรินทร์, 2559 : 34) แต่ทั้งนี้การมีสิทธิ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น ก็ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมด้วย เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานทางวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ แห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ต่างพยายามควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนด้วยการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน แต่ในทางปฏิบัติข้อบังคับดังกล่าวกลับไม่สามารถควบคุม หรือนำมาบังคับใช้กับการทำงานของสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อบังคับบางฉบับก็พบว่า เป็นข้อบังคับที่ล้าสมัย ไม่ได้มีการปรับปรุงตามพัฒนาการของสื่อที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์ที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาควบคุมการทำงานอย่างชัดเจน ย่อมส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบต่อข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลให้นำเสนอข่าวสารอยู่ภายใต้หลักจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหน้าที่หลักสำคัญของสื่อมวลชน คือการให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษาศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) และสามารถเป็นแนวทางในการทำงานของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสื่อมวลชนในการวางกฎเกณฑ์ หรือระเบียบข้อบังคับพื้นฐานในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันโดยอยู่ภายใต้กรอบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมที่สื่อมวลชนพึงจะมีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน รวมจำนวน 12 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มทำการศึกษาในช่วงเดือนธันวาคม 2565 – พฤษภาคม 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน รวมจำนวน 12 คน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

2. ได้ทราบปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร

3. ได้แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

คำจำกัดความ

สื่อมวลชน	หมายถึง	ผู้สื่อข่าว ผู้ดำเนินรายการข่าว ผู้ผลิตรายการข่าว ช่างภาพ ข่าว หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับห้องกับรายการข่าว เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ผู้รับสารผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อใหม่
ความรับผิดชอบต่อสังคม	หมายถึง	การคัดเลือกข่าวสารของสื่อมวลชนก่อนที่จะนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่างๆ โดยคำนึงถึงบทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของสื่อมวลชนเป็นหลัก
จริยธรรมสื่อมวลชน	หมายถึง	การทำงานภายใต้ความถูกต้อง เทียบตรง ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประชาชน
ผู้รับสาร	หมายถึง	ประชาชนทั่วไปที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อใหม่เป็นประจำทุกวัน
ยุคข่าวสารไร้พรมแดน	หมายถึง	ยุคที่สื่อมวลชนสามารถเสนอข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่อที่หลากหลาย รวมถึงผู้รับสารสามารถเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนได้อย่างไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่ โดยเปิดรับผ่านสื่อทั้งสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ ตามความสนใจของผู้รับสาร
กระบวนการทำงาน	หมายถึง	ขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารขอบเขตการทำงาน เพื่อการประชาสัมพันธ์ การแถลงข่าว การให้ข่าวต่อสื่อมวลชนและประชาชนทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์วิกฤต รวมถึงการสร้างที่น่าเชื่อถือต่อผู้สื่อข่าวและประชาชน
สื่อดิจิทัล	หมายถึง	สื่อที่มีการนำเอาข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง และวีดีโอ เป็นต้น โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยให้ข้อมูลที่เป็นสื่อต่างๆ เหล่านี้มาแปลงสภาพ และเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารดิจิทัล
4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลกับการปรับเปลี่ยนองค์กรสื่อสารมวลชน
5. แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs)
6. กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของการวิจัย
9. สรุป

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนที่อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของสังคม โดยถือเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นหลังองค์กรสื่อสารมวลชนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นในตลาดเสรีได้อย่างเต็มที่แต่สื่อมวลชนไม่ได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมให้เติบโตมาพร้อมกับเสรีภาพ (พัชระ เจริญวิลาส, 2551 : 38) โดยกระแสการก่อตัวของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสื่อเริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1947 ในสหรัฐอเมริกาเมื่อคณะกรรมการที่ทำงานเรียกร่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ (Commission on the Freedom of the Press) ได้จัดทำรายงานออกมาในรายงานได้ระบุอย่างชัดเจนว่า แม้ว่าเสรีภาพของสื่อเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการยืนยัน หากทว่าก็ต้องมีการเพิ่มเติมหลักการเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมลงไปด้วย ในหลักการดังกล่าวนี้ ได้ระบุข้อปฏิบัติสำคัญๆ ที่สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมพึงกระทำ เช่น สื่อมวลชนจะต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริงอย่างละเอียดรอบด้าน และอย่างที่ได้ตรวจสอบอย่างรอบคอบโดยพิจารณาดูบริบทที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นสื่อมวลชนจะต้องสร้างเวทีแห่งการแสดงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งเป็นช่องทางที่จะแสดงความคิดเห็นของสาธารณะสื่อมวลชนต้องเป็นภาพตัวแทนของคนทุกๆ กลุ่มในสังคม และจะต้องนำเสนอเป้าหมายและคุณค่าของสังคมอย่างชัดเจน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556 : 94) โดยหน้าที่หลักของสื่อมวลชนคือ การค้นหาข้อมูลที่เป็นจริงและรายงานออกไปอย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นกลาง (International Center for Journalists, 2009 : 49)

นัทรียา ทวีวงศ์ (2556 : 8 – 9) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนามาจากทฤษฎีเสรีนิยมแบบดั้งเดิม แต่จะเน้นที่ความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่

1. การจะต้องถือเป็นภาระหน้าที่หลักที่จะให้บริการแก่ระบบการเมืองโดยการให้ข่าวสารและให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องของส่วนรวมหรือกิจกรรมสาธารณะ
2. ควรจะต้องส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย และให้ความสว่างทางปัญญา (enlightening) แก่สาธารณชนเพื่อจะได้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง
3. ควรจะต้องพิทักษ์รักษาสีทธิของบุคคลโดยคอยเฝ้าดูรัฐบาล
4. ควรจะต้องให้บริการแก่ระบบเศรษฐกิจ โดยเน้นส่งเสริมผลประโยชน์ของผู้ซื้อ ผู้ขาย สินค้าและบริการด้วยสื่อการโฆษณา แต่รายได้จากการนี้จะต้องไม่บั่นทอนอิสรภาพของสื่อมวลชน
5. ควรจะต้องให้ความบันเทิงแก่สาธารณชน แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นบันเทิงที่ดีมีคุณภาพ

6. ควรจะต้องหลีกเลี่ยง ไม่เสนอเนื้อหา หรือเรื่องราวที่อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการก้าวร้าวต่อชนกลุ่มน้อย

7. สื่อมวลชนจะต้องเป็นพหุนิยมคือ สะท้อนความเห็นที่แตกต่างรวมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิ์โต้ตอบ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมจะแตกต่างไปจากทฤษฎีเสรีนิยมตรงประเด็นที่ว่า เสรีภาพมิใช่เป็นแต่เพียงอิสรภาพที่ไร้จุดหมายปลายทาง และเสนอเพื่อสนองสิทธิมนุษยชนในการแสดงออกเท่านั้น หากจะต้องเป็นอิสรภาพที่นำไปสู่การสร้างสรรคประโยชน์ของส่วนรวมให้เกิดผลอย่างจริงจัง สื่อมวลชนไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นเครื่องมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สร้างความสัมฤทธิ์ผลให้กับสังคมด้วย สรุปได้ว่า เสรีภาพจาก (freedom from) หรือเสรีภาพเชิงลบ (negative freedom) ได้กลายมาเป็นเสรีภาพเพื่อ (freedom for) หรือ เสรีภาพเชิงบวก (positive freedom) นั่นเอง

บุปผา บุญสมสุข (2558 : 116) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) สื่อมวลชนต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยการรายงานข่าวสารข้อมูลต้องให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อสวัสดิภาพของปวงชนและต่อสังคม โดยนักข่าวต้องนำเสนอความจริงของเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน กล่าวคือ นักสื่อสารมวลชนที่รับผิดชอบต่อสังคม จะต้องยึดมั่นในหลักการ หน้าที่ (Duty) มีความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ภาระผูกพัน (Obligation) ความจริงและความถูกต้อง (Truth and Accuracy) ความยุติธรรม (Fairness) ความสมดุล (Balance) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) และวิชาชีพนิยม (Professionalism)

พงษ์ วิเศษสังข์ (2554 : 24 – 25) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนนั้นจะเน้นย้ำให้สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับสิ่งที่สังคมสนใจเป็นประเด็นหลัก โดยความรับผิดชอบต่อสื่อข่าวถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง โดยผู้สื่อข่าวจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่เป็ประโยชน์และอยู่ในความสนใจของสาธารณชนเป็นประการแรก โดย Robert Hutchins ได้วางแนวทางของสื่อไว้ ดังนี้

1. สื่อมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติหน้าที่ตามระบบของสังคมประชาธิปไตย เพื่อดำรงรักษาเสรีภาพ
2. สื่อต้องควบคุมตนเอง

3. สื่อต้องมีมาตรฐานทางวิชาชีพและความตรงไปตรงมาสูง ตลอดจนความถูกต้องและเที่ยงตรง

4. สื่อต้องสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคม

5. สาธารณชนมีสิทธิในการคาดหวังการปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพของสื่อ

Peterson (1973 อ้างถึงในเทียนทิพย์ เดียวก็ 2559 : 129 – 130) กล่าวว่า ปทัสถานสื่อมวลชนตามทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางสังคม เป็นทฤษฎีที่ทำให้สื่อมวลชนตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น โดยมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพเป็นหลักในการดำเนินงาน มุ่งสร้างเสริมความคิดเห็นอย่างเสรี ยกระดับความขัดแย้งในสังคมจากการใช้ความรุนแรงเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งมีหลัก 3 ประการ เพื่อให้สื่อมีความเป็นกลาง และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคมได้ คือ

1. ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร

2. สื่อต้องมีอิสรภาพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าว

3. สื่อต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนภายใต้ทฤษฎีนี้คือ

1. สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสาร และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวม

2. เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชน และส่งเสริมกระบวนการทางประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความสามารถในการปกครองตนเอง

3. ปกป้องรักษาสีทิวทัศน์ของปัจเจกบุคคลโดยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล

4. สนับสนุนระบบเศรษฐกิจ โดยทำหน้าที่ให้บริการสื่อโฆษณา โดยรายได้ส่วนนี้จะต้องไม่ทำลายอิสรภาพของสื่อมวลชน

5. ให้ความบันเทิงที่คัดเลือกมาแล้วว่ามีคุณภาพ

6. หลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวที่อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบหรือความแตกแยกในสังคม

7. จะต้องสะท้อนความคิดเห็นที่แตกต่างรวมทั้งเปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามได้ใช้สิทธิโต้ตอบ

พีระ จิระโสภณ (2551 : 150) กล่าวว่า หลักการสำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชนควรจะต้องยอมรับ และปฏิบัติให้ลุล่วงในภาระหน้าที่ที่เป็นพันธกิจต่อสังคม

2. ภาระหน้าที่เหล่านี้ โดยหลักสำคัญจะต้องบรรลุถึงมาตรฐานวิชาชีพในด้านข่าวสาร สัจธรรม ความถูกต้อง ความเป็นกลาง และความสมดุล

3. ในการยอมรับและนำไปปฏิบัติของภาระหน้าที่เหล่านี้ สื่อมวลชนควรจะต้องควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่ธำรงอยู่

4. สื่อมวลชนควรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งใดก็ตามที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง หรือความไม่สงบ หรือแสดงความก้าวร้าวต่อเชื้อชาติหรือศาสนาของชนกลุ่มน้อยในสังคม

5. สื่อมวลชนโดยทั่วไปควรจะเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดโอกาสให้ความคิดเห็นของทุกฝ่ายได้เข้าถึง และให้สิทธิประชาชนในการที่จะตอบกลับมายังสื่อมวลชน

6. สังคมสังคมและสาธารณชนมีสิทธิที่จะคาดหวังการปฏิบัติในระดับมาตรฐานที่สูงของสื่อมวลชนและการเข้าแทรกแซงอาจจะต้องถือว่าไม่เป็นเรื่องผิด หากเพื่อความดีงามของสาธารณชน

7. นักวารสารศาสตร์และนักวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นที่วางใจหรือเชื่อถือได้ของสังคมเช่นเดียวกับนายจ้างหรือตลาดผู้บริโภคสื่อ

สมคิด บางโม (2551 : 139 – 140) กล่าวว่า ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1940 คณะกรรมการสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนของสหรัฐอเมริกาได้เรียกร้องให้สื่อมวลชนมีความรับผิดชอบ ดังนี้

1. รายงานเหตุการณ์อย่างถูกต้อง เข้าใจง่าย เต็มไปด้วยปรีชาชาญ
2. เป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์
3. สะท้อนภาพกลุ่มต่างๆ ให้สังคมชนชั้น
4. ช่วยเสนอแนะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับเป้าหมายและคุณค่าของสังคม
5. เสนอเหตุการณ์ ข่าวสารที่เกิดขึ้นประจำวันอย่างเต็มที่

สมควร กวียะ (2545 : 182 – 183) อธิบายถึงทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมว่า แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย (Legal Responsibility) บุคคลรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในกรณีที่มีการกระทำนั้นยังความเสียหายต่อบุคคลอื่น

2. ความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรม (Moral Responsibility) เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกของคนหรือกลุ่มคนเป็นสำคัญ

3. ความรับผิดชอบต่อทางการเมือง (Political Responsibility) หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองให้อยู่ในทำนองคลองธรรม และบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ รักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์ของสาธารณชน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ต่างกับความรับผิดชอบต่ออื่นตรงที่ว่าเป็นความรับผิดชอบต่อที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะว่ามีกฎหมายบังคับอยู่แต่เป็นความรับผิดชอบต่อที่เกิดขึ้นตามหลักเหตุผลที่ว่า บุคคลแต่ละกลุ่มบุคคลย่อมเป็นสมาชิกของชุมชนหรือสังคมประเทศอย่างไม่มีทางเลือกเสียได้ จึงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมดังกล่าว ความรับผิดชอบต่อสังคมมักเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ หรือการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลทุกคนในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องยืดหยุ่น ละเอียดอ่อน และไม่มีขอบเขตที่จะกำหนดไว้เด่นชัดแน่นอน

ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์ (2559 : 26 – 27) ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชนไว้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย ในฐานะนักข่าวที่ทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) หรือด่านแรกในการทำงานข่าว ดังนั้น นักข่าวควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น พระราชบัญญัติจดแจ้งการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการ

โฆษณา ประมวลกฎหมายหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชบัญญัติ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชย์ว่าด้วยความผิดฐานละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศและทางทำมาหาได้ ทั้งนี้เพราะความ รับผิดชอบทางกฎหมายเป็นข้อจำกัดในการใช้สิทธิเสรีภาพประการหนึ่ง ภายใต้หลักประกันสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยความรับผิดชอบ ทางกฎหมายที่นักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจะต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้ง คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น ตลอดจนการละเมิดอำนาจศาล ดังนั้น นักข่าวจึงต้องระวังการใช้ถ้อยคำ การรายงานข่าวที่เคารพหลักการพูดความจริง มิฉะนั้นอาจส่งผล กระทบที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมต่อผู้อื่นได้

2. ความรับผิดชอบทางจริยธรรม เป็นความรับผิดชอบที่สำคัญซึ่งสื่อมวลชนทุกแขนง ควรต้องคำนึงถึงตลอดเวลา โดยใช้จิตสำนึกพิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ตก เป็นข่าว รวมทั้งญาติพี่น้องและครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม องค์กรวิชาชีพต่างๆ มักมี ข้อบังคับหรือแนวทางการควบคุมและกำกับดูแลจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ จะเป็นองค์กรหลักในการควบคุมการทำงานของนักข่าววิชาชีพ หนังสือพิมพ์ โดยมีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ สมาชิกใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการทำงาน นอกจากนี้องค์กรสื่อบางแห่งก็ได้มีข้อกำหนดเรื่อง จริยธรรมเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแสดงรายละเอียดของการประพฤติที่พึงกระทำหรืองดเว้นเพื่อให้ พนักงานใช้เป็นหลักในการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้วย

McQuail (2005 อ้างถึงใน Ravi, 2012 : 307) ได้สรุปทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ดังนี้

1. สื่อมวลชนควรยอมรับและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ความรับผิดชอบต่อสังคมต้องมีมาตรฐานในเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสาร ความ ถูกต้องครบถ้วน และมีความสมดุล
3. การมีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนควรต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย
4. สื่อมวลชนควรหลีกเลี่ยงการนำเสนอสิ่งทีกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม ความรุนแรง การก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง หรือก่อให้เกิดความเสียหาย
5. สื่อมวลชนควรนำเสนอสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคม นำเสนอมุมมองที่หลากหลาย และผลสะท้อนกลับที่ถูกต้องต่อสังคม
6. สังคมและมวลชนมีความคาดหวังการทำงานภายใต้มาตรฐานของสื่อมวลชน
7. นักสื่อสารมวลชน และผู้สื่อข่าวควรมีความสามารถในการอธิบายสิ่งต่างๆ ต่อสังคม สื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสาร

เนื่องจากการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น นำเสนอไปสู่กลุ่มผู้รับสารจำนวนมาก และข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอย่อมจะต้องส่งผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย ดังนั้น ก่อนที่สื่อมวลชน จะเลือกข่าวสารใดเพื่อนำเสนอจำเป็นต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลักซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนนั้นมีหลากหลายแง่มุม การนำเสนอข่าวสารสื่อมวลชนควรมีการตระหนักถึงประโยชน์ ที่ผู้รับสารจะได้รับจากการนำเสนอข่าวสารนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน

จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน เป็นหลักปฏิบัติที่สื่อมวลชนควรยึดถือในการนำเสนอข่าวสาร โดยบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวนั้น ต้องอยู่ภายใต้กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณ แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน เพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ผิดพลาดขึ้น ก่อนที่สื่อมวลชนจะตัดสินใจรายงานข่าวใดข่าวหนึ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลักคือ เรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน ซึ่งจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการประพฤติปฏิบัติ เป็นเรื่องของความสมัครใจ

จริยธรรม (ethics) มาจากคำในภาษากรีกว่า ethos ซึ่งหมายถึงบุคลิกภาพหรือสิ่งที่คนตีประพฤติกปฏิบัติเพื่อจะได้มีบุคลิกภาพที่ดีแต่โดยทั่วไปแล้วจริยธรรมจะมีพื้นฐานทางด้านปรัชญาที่ว่าด้วยการตัดสินใจของมนุษย์ที่จะเลือกระหว่างความดีกับความชั่วเป็นพฤติกรรมที่สร้างขึ้นจากส่วนสมองพฤติกรรมที่ผ่านการคิดในเชิงศีลธรรมหรือปรัชญาเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่พึงปฏิบัติต่อสังคมหรือต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นสิ่งที่เราควรจะต้องกระทำเพื่อให้โลกนี้ดีขึ้น จริยธรรมนำมาซึ่งหลักปฏิบัติที่ใครจะนำไปประพฤติดำเนินก็ได้หรือไม่ประพฤติกก็ได้แตกต่างจากกฎหมายที่ใครไม่ประพฤติดำเนินก็จะถูกลงโทษ (ดร.ณิ หิรัญรักษ์และคณะ, 2558 อ้างถึงใน เทียนทิพย์ เดียวกัน, 2559 : 128) ซึ่งจริยธรรมสื่อมวลชนหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชน (สมสุข หินวิมานและคณะ, 2557 อ้างถึงใน เทียนทิพย์ เดียวกัน, 2559 : 128) ที่นอกจากจะใช้เครื่องมืออย่างถูกต้องและเที่ยงธรรมแล้วยังต้องสำนึถึงสิ่งที่ใหญ่กว่าตัวสื่อเอง นั่นก็คือ สังคม ชุมชนในทุกระดับอย่างเท่าเทียม (บุพผา บุญสมสุข, 2558 : 100) โดยจริยธรรมของนักสื่อสารมวลชนนั้น ควรจะประกอบไปด้วย (อาจารย์ ประทุมมา, 2554 : 11 – 12)

1. ความสำนึกว่าทุกข้อความที่เขาเขียนลงไปนั้น คือ ข้อมูลที่ผู้อ่านจะต้องนำไปพิจารณาตัดสินใจ ดังนั้น เขาจะต้องเป็นผู้รู้จริง เป็นผู้มองเห็นว่าสิ่งที่เขียนลงไปนั้นอาจจะก่อให้เกิดปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

2. ในการเสนอข้อเท็จจริง (fact) หรือความเห็น (opinion) นั้น เขาจะต้องรักษาความถูกต้อง (accuracy) ต้องไม่บิดเบือน หรือปิดบัง หรือขยักข้อเท็จจริงบางประการไว้ ทั้งๆ ที่ทราบดีว่าผู้อ่านยังต้องการข้อมูลนั้นๆ ไปประกอบการตัดสินใจว่า การเสนอความคิดเห็นของเขาถูกต้องหรือไม่ เขาจะต้องไม่เลือกเสนอแต่ข้อมูลที่จะสนับสนุนความคิดเห็นของเขาเท่านั้น จะต้องไม่ใช่เล่นเหยี่ยมของนักโฆษณาชวนเชื่อหรือใช้อารมณ์ หรือเหตุผลอย่างมีเลศนัย

3. นักสื่อสารมวลชนต้องแสวงแหล่งข้อมูล และที่มาของความเห็นของเขา เพื่อให้ผู้อ่านสามารถพิจารณา ชั่งน้ำหนักแหล่งข้อมูล ซึ่งอาจจะเป็นต้นตอของความอคติของผู้เขียน (ถ้ามี) นั่นคือผู้เขียนจะต้องยุติธรรมต่อผู้อ่าน ต้องไม่ทำตนดูคดงเป็นผู้พิพากษาเสียเอง แต่เขากลับจะกลายเป็นจำเลย ผู้ที่ประชาชนคนอ่านพิพากษา เขาต้องตอบตัวเองว่า เขาซ่อนแหล่งข่าวสาร หรือซ่อนอคติส่วนตัวของเขาไว้ที่ไหนหรือเปล่า ซึ่งถ้าเปิดเผยออกไปแล้ว จะทำให้เกิดประโยชน์ของตัวเองกับประโยชน์ต่อสังคม

4. เขาจะต้องรับรู้ และยอมรับความเห็นหรือข้อโต้แย้งที่แตกต่างไปจากตน การเสนอความเห็นของเขาต้องแสดงให้เห็นถึงความน้อมรับโยความแตกต่างอันอาจจะพียงมีนั้น แต่ข้อเขียนของเขาจะไม่ทำลายหลักการของเขาเอง เพื่อการประนีประนอม เขาจะต้องน้อมรับข้อขัดแย้งมากกว่าการยอมรับการจําานโดยไม่ตอบโต้ในสิ่งที่เขาคิดว่าถูก

คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ เป็นสิ่งที่นำไปสู่หลักจริยธรรมในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงภาระหน้าที่ในการแสวงหาและตรวจสอบข้อมูลอย่างคํานึงความถูกต้อง ยุติธรรม ซึ่งชี้ให้เห็นความเต็มใจที่จะเป็นจําเลยต่อประชาชน และการอดกลั้นต่อกระแสความคิดที่ขัดแย้งทั้งหมด

ผู้สื่อข่าว ถือได้ว่าเป็นบุคคลหลักในการแสวงหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอไปยังสาธารณชน โดยทั่วไปกองบรรณาธิการจะมีผู้สื่อข่าวกระจายอยู่ตามโต๊ะต่างๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่โดยมีหัวหน้าโต๊ะข่าวคอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าว เพื่อให้ได้ข่าวที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยบทบาทของผู้สื่อข่าว สามารถแบ่งออกได้ 7 ประการ ดังนี้ (กฤติยา รุจิโชค, 2553 : 20 – 21 ; วัฒน ภูวทิศ, 2551 : 26 – 27)

1. บทบาทการเป็นนายทวาร หรือนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) เป็นบทบาทที่สำคัญที่ส่งผลต่อการหลั่งไหลของข้อมูลในสังคม ทำหน้าที่กั้นกรองข่าวสารที่จะยอมให้ผ่านหรือไม่ผ่านในแต่ละวัน และคัดเลือกข่าวสารที่น่าสนใจและมีประโยชน์เสนอต่อผู้รับสารโดย Shoemaker (1991 อ้างถึงใน กฤติยา รุจิโชค, 2553 : 20) กล่าวว่า การทำหน้าที่นายประตูข่าวสารจะต้องเผชิญกับปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย

1.1 อิทธิพลของการเข้าไปเป็นข่าวในช่องทางการสื่อสาร ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทำหน้าที่นายประตูข่าวสารที่จะต้องเผชิญ คือ จำนวนข้อมูลที่พรั่งพรูเข้ามาอยู่หน้าประตูข่าวสารจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องจัดประเภทของข้อมูลเหล่านั้น โดยพิจารณาจาก

1.1.1 ช่องทางประจำ (routine channel) เช่น ข่าวที่ได้จากผู้สื่อข่าวประจำ ข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าวจากการแถลงข่าว ข่าวที่ได้จากเหตุการณ์ไม่ได้เกิดเป็นประจำ เป็นต้น

1.1.2 ช่องทางอย่างไม่เป็นทางการ (informal channel) เช่น สิ่งที่อยู่เบื้องหลังการทำสຽบย่อ ข่าวจากหนังสือพิมพ์อื่นๆ การรายงานข่าว และบทบรรณาธิการของสำนักข่าวต่างๆ เป็นต้น

1.1.3 ช่องทางการทำงาน (enterprise channel) เช่น การสัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าวที่ได้มาเป็นรายแรก เหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าวเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ งานที่ผู้สื่อข่าวทำการสຽบหรือวิเคราะห์ข่าว เป็นต้น

1.2 คุณลักษณะของเนื้อหาสาร ในส่วนนี้จะใช้องค์ประกอบของคุณค่าข่าว เข้ามาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวของนายประตูข่าวสาร

1.3 แรงบีบบังคับที่อยู่เบื้องหน้าและหลังประตูข่าวสาร ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากด้านบวกเป็นลบหรือในทางกลับกันจากด้านลบเป็นด้านบวก

1.4 ทศนคติและค่านิยมของผู้ทำหน้าที่นายประตูข่าวสาร ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการคัดเลือกข่าวของนายประตูข่าวสาร

2. บทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) ที่ต้องเสนอข้อมูลข่าวสารที่ประกอบด้วย ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่ถูกต้องรวดเร็วที่สาธารณชนผู้รับสารสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. บทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) บทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้สื่อข่าวได้รับการยอมรับยกย่องเป็นฐานันดรที่ 4 ของสังคม ผู้คอยทำหน้าที่ดูแลปกป้องพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลปกป้องประโยชน์ของประชาชนเพื่อประโยชน์ของสังคม

4. บทบาทของการเป็นผู้รับเรื่องร้องทุกข์ (Ombudsman) ที่คอยรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่เกี่ยวกับความทุกข์ยากที่เกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน รวมทั้งส่งเรื่องราวไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องมาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้สังคมมีความสงบและประชาชนก็มีความสุข

5. บทบาทของการเป็นผู้จัดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ผู้สื่อข่าวจะพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความน่าสนใจและมีคุณค่าต่อผู้รับสาร ก็จะจัดวาระของข่าวสารนั้น โดยการนำเสนอข่าวต่อหัวหน้าข่าว จากนั้นเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการที่จะตัดสินใจกำหนดวาระของข่าวสารในสื่อของตนเองต่อไปกล่าวคือ สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นหรือหัวข้อข่าวเรื่องใดๆ ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาตามที่สื่อเสนอไป โดยหน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระสารนั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อปัญหาต่างๆ ในสังคม ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไปได้ทราบเห็นความสำคัญจากการเสนอหรือไม่เสนอข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชนมีผลทำให้สาธารณชนคล้อยตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่ โดยการกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น ไม่ได้มีผลโดยตรงต่อผู้รับสาร แต่ขึ้นอยู่กับว่าสื่อมวลชนสามารถที่จะสร้างหรือกำหนดประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ประเด็นที่สื่อได้สร้างขึ้นในประเด็นนั้น (กฤษณัท แสหนทวี, 2555 : 19)

6. บทบาทการเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (Change Agent) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวแล้ว ส่งผลให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะคติ จนกระทั่งถึงพฤติกรรมของผู้รับสาร

7. บทบาทของกระจก (Mirror) ที่สะท้อนให้ประชาชนในสังคมรับทราบว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง โดยนำเสนอในหลายรูปแบบทุกแง่มุม เพื่อตักเตือนและกระตุ้นให้เตรียมพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

ส่วนหน้าที่ของผู้สื่อข่าว มีดังต่อไปนี้

1. การเสาะแสวงหาข้อมูลข่าว (News Gathering) ถือเป็นบทบาทและหน้าที่เริ่มต้นของผู้สื่อข่าวที่ต้องออกไปเสาะแสวงหา รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข่าว ทั้งที่เป็นบุคคล สถานที่ และเอกสารสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสำนักข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะโดยการสังเกตการณ์พื้นที่โดยตรงหรือจะเป็นการสัมภาษณ์จากแหล่งข่าวก็ได้

2. การฟังและจดบันทึก (listening and Note Taking) เมื่อรู้ตนเองต้องไปทำงานข่าว จะต้องมีความสามารถในการฟัง และแยกแยะสิ่งที่ได้ยินว่ามีความน่าสนใจใหม่ สดต่อผู้อ่านอย่างไร จากนั้นต้องมีความสามารถในการจดบันทึกให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ เพื่อนำมาประมวลวิเคราะห์และสืบเสาะหาข้อเท็จจริงต่อไป

3. การรายงานหรือเขียนข่าว (News Reporting and Writing) เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการทำงานข่าวที่ต้องอาศัยความสามารถในการเขียนเพื่อสื่อความหมายต่อผู้รับสารให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวข่าวสารให้ได้ โดยใช้ภาษาเขียนกระชับ รัดกุม มีความเป็นกลาง เข้าใจง่าย

ผู้สื่อข่าวมีบทบาทหลากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของการเป็นนายทวาร ข่าวสารเป็นผู้แจ้งข่าวสาร บทบาทการเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน การเป็นผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์เป็นผู้จัดวาระ ข่าวสารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงและการเป็นกระจกที่คอยสะท้อนภาพต่างๆ ให้กับสังคมได้รับทราบ นอกจากนี้หน้าที่ของผู้สื่อข่าวที่สำคัญคือ การเสาะแสวงหาข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อนำมารายงานให้กับกลุ่มผู้รับข่าวสารได้รับทราบถึงความเป็นไปในสังคม โดยบทบาทหน้าที่ของผู้สื่อข่าวนั้น ถือเป็นหัวใจหลักสำคัญประการหนึ่งในการทำงานของผู้สื่อข่าวที่จะต้องสามารถรายงานข้อมูลข่าวสารต่างๆ สู่สังคมให้ผู้รับข่าวสารในสังคมได้ทราบถึงความเป็นมาเป็นไปต่างๆ รวมถึงในบางครั้งก็ต้องทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานต่างๆ แทนประชาชนทั่วไป ซึ่งการที่สื่อมวลชนสามารถทำงานภายใต้บทบาทหน้าที่ของสื่อที่ดีได้นั้น ผู้รับข่าวสารย่อมจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีมาตรฐานและเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยเช่นกัน

การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าว นั้น ไม่เพียงแต่ผู้สื่อข่าวจะต้องรับผิดชอบในด้านกฎหมายเท่านั้น แต่สิ่งที่ผู้สื่อข่าวควรตระหนักถึงให้มาก คือ ความรับผิดชอบในด้านจริยธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการรายงานข่าว สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้สื่อข่าวควรคำนึงถึงในการรายงานข่าว คือ ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าว โดยการรายงานข่าวที่มักส่งผลกระทบต่อตัวผู้สื่อข่าวหลักๆ ได้แก่ (จักรกฤษ เพิ่มพูน, 2556 : 1 – 3)

1. การรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้นๆ ด้วยรูปแบบการเขียน การพูดหว่านข่าว การใช้ภาพประกอบรวมไปถึงการวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว ดังนั้น ผู้สื่อข่าวจึงต้องใช้วิจารณญาณในการคัดเลือก และการรายงานข่าว

2. การเสนอภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม สื่อมวลชนต้องไม่เสนอภาพที่อุจาด ลามกอนาจาร น่าหวาดเสียว หรือที่อาจละเมิดศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม หรือกล่าวง่าย ๆ ว่าไม่ควรจะมีภาพที่สยองและสยิว

3. วิธีการหาข่าว ในการทำข่าว ผู้สื่อข่าวควรคำนึงถึงวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารนั้น เช่น การบุกรุกเข้าไปในบ้านของแหล่งข่าว การดักฟังหรือแอบบันทึกเสียงการติดต่อสนทนาของผู้อื่น การสะกดรอยติดตามและแอบถ่ายด้วยอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยี การลอบถ่ายเอกสารข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นวิธีการที่ไม่เป็นธรรม ที่เข้าไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น รวมทั้งการไม่แสดงตัวว่าเป็นผู้สื่อข่าวปฏิบัติหน้าที่ ผู้สื่อข่าวต้องใช้วิธีที่สุภาพและสุจริตในการหาข้อมูล ข่าวสาร และภาพต่างๆ ละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีพิสูจนได้ว่าเป็นการกระทำไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ หรือเป็นการทำข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน

4. ทัศนคติส่วนตัวของผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวอาจมีความเชื่อหรือทัศนคติในเรื่องต่างๆ เช่น แนวคิดทางการเมือง ศาสนา หรือมีความรู้สึกไม่พึงพอใจแหล่งข่าว ไม่ถูกชะตา หรืออารมณ์ความรู้สึกต่างๆ นอกเหนือเหตุผล ซึ่งในการทำข่าวผู้สื่อข่าวต้องแยกแยะทัศนคติส่วนตัวออกจากรายงานข่าว ผู้สื่อข่าวมีความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งอาจขัดกับแนวคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ในการรายงานข่าวจะต้องคำนึงถึงหลักการพูดความจริง นั่นหมายถึง รายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง

5. สิทธิส่วนบุคคล เป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวระหว่างกฎหมายและจริยธรรม บ่อยครั้งที่ผู้สื่อข่าวจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า นำเสนอข่าวที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลต่างๆ ในสังคมโดยเฉพาะคนที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลสาธารณะเช่น นักการเมือง ดารานักแสดง นักร้อง ผู้สื่อข่าวมักจะเฝ้าติดตามเสนอข่าว ทั้งที่เรื่องราวส่วนตัวของเขาไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเลย เรื่องสิทธิส่วนบุคคลนับว่าเป็นปัญหาใหญ่มากขึ้น เนื่องจากปัญหาการตีความว่า แค่นั้น เพียงใด ที่ผู้สื่อข่าวจะนำเสนอได้ในฐานะบุคคลสาธารณะ เพราะความเป็นบุคคลสาธารณะทำให้ความเป็นส่วนตัวน้อยลง แต่โดยหลักจริยธรรม บุคคลเหล่านั้นก็ยังคงได้รับความคุ้มครองการใช้ชีวิตส่วนตัว ดังนั้น ผู้สื่อข่าวต้องแยกให้ออกระหว่างขอบเขตสิทธิส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชน

ในการรายงานข่าวแต่ละข่าว ผู้สื่อข่าวต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของข่าว 4 ประการ ซึ่งทำให้ข่าวนั้นได้มาตรฐาน โดยคุณสมบัติ 4 ประการนี้ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไปข่าวนั้นอาจไม่ได้รับการนำเสนอได้ ถึงแม้ว่าข่าวนั้นจะน่าสนใจและมีการเขียนนำเสนอดีแค่ไหนก็ตาม คุณสมบัติเหล่านี้จะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้รายงานข่าว และแสดงออกถึงการมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวโดยคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ (ศิริพร วีระโชติ, 2548 : 30 - 32)

1. ความถูกต้อง (Accuracy) ข้อเท็จจริง (Fact) ที่ปรากฏในข่าวจะต้องถูกต้อง แม้จะเป็นเพียงรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการสะกดชื่อบุคคล ตำแหน่ง คำนำหน้า อายุ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจดูเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่สำหรับผู้อ่านแล้วเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก นอกจากความถูกต้อง ครบถ้วนในข้อเท็จจริงแล้ว ความผิดพลาดในการนำเสนอก็มีความสำคัญเพราะอาจสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น เมื่อผู้สื่อข่าวรวบรวมข้อมูลต่างๆ ได้แล้ว ควรทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนั้นอีกครั้ง (Double Check) ทั้งในเรื่องข้อเท็จจริง ลำดับเหตุการณ์ และการสะกดคำ

2. การระบุแหล่งข่าว (Attribution) ในการรายงานข่าวทุกครั้งจะต้องมีการระบุแหล่งข่าว ซึ่งผู้สื่อข่าวได้รับข้อมูลข้อเท็จจริง โดยต้องระบุไว้อย่างชัดเจนในเนื้อหาข่าว หากไม่มีการระบุแหล่งข่าวผู้อ่านอาจเกิดความคลางแคลงใจในเรื่องราวที่นำเสนอ การระบุต้นตอข่าวนั้นมาจากการพูดบอกเล่าของผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ในการรายงานข่าวทุกครั้งผู้สื่อข่าวควรระบุแหล่งข่าวเฉพาะเจาะจงลงไปเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าเป็นไปได้ให้ระบุชื่อตัวบุคคล ตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน มิใช่เพียงการระบุว่า ผู้ให้ข่าว มีเพียงไม่กี่โอกาสเท่านั้นที่จะยินยอมให้กล่าวอ้างถึงแหล่งข่าวโดยการใช้คำว่า แหล่งข่าวที่แจ้ง หรือ แหล่งข่าวที่ไม่เปิดเผยตัว ในการนำเสนอข่าวทุกเรื่อง ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจะต้องมีแหล่งที่มาเสมอ บ้างก็มาจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ หรือจากพยานผู้เห็นเหตุการณ์บ้างก็มาจากการจดบันทึกไว้ในรูปเอกสาร

3. ความเที่ยงธรรม (Fairness) การนำเสนอข่าวต้องยึดหลักความเที่ยงธรรม การเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นไม่ควรเป็นไปเพื่อใช้หรือตอบสนองความต้องการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลใด

บุคคลหนึ่ง ข่าวที่ดีต้องมุ่งเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนเป็นหลัก นอกจากนี้ความเที่ยงธรรมยังหมายถึง ความเสมอภาคในการเสนอข่าวจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยโดยมีการนำเสนอสาระข้อโต้แย้งที่สำคัญของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

4. ความเป็นภววิสัย (Objectivity) ข่าวที่ดีต้องเป็นข่าวที่ได้รับรายงานตรงตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏโดยผู้สื่อข่าวต้องไม่ใช่ความคิดเห็นส่วนตัวของตนลงในข่าว ถึงแม้ว่าโดยธรรมชาติแล้ว ผู้สื่อข่าวแต่ละคนจะมีทัศนคติความคิดเห็นส่วนตัว ความสนใจ ความเชื่อของตนเองต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ควรจะปะปนกับข่าวที่นำเสนอ เมื่อผู้สื่อข่าวทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องละทิ้งความรู้สึกส่วนตัวออกไปและทำหน้าที่รายงานข่าวตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากอคติ (Bias) ข่าวที่มีลักษณะเป็นภววิสัยจึงหมายถึง ข่าวที่ผู้สื่อข่าวนำเสนออย่างตรงไปตรงมาเป็นการรายงานข่าวตามเนื้อผ้า ซึ่งเป็นการรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเห็นอย่างไรก็รายงานไปอย่างนั้น โดยยึดตามวัตถุวิสัยหรือภววิสัยไม่มีการให้ข้อมูลหรือคิดเห็นนอกเหนือไปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ในการรายงานข่าวนั้น ผู้สื่อข่าวจะต้องมีมาตรฐานในการรายงานข่าว โดยจะต้องรายงานข่าวภายใต้ความถูกต้องของข้อมูลข่าว มีความเที่ยงตรง ไม่มีอคติ รวมถึงการไม่ใช่ความคิดเห็นของตนเองลงไปในข่าว นอกจากนี้ข่าวที่รายงานออกไปสู่สาธารณชนนั้นจะต้องมีแหล่งที่มาที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งการรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวนั้นจะต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของคนที่ถูกเป็นข่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ข่าวที่นำเสนอออกไปนั้น เป็นข่าวที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถสะท้อนมาตรฐานการทำงานของผู้สื่อข่าวได้

ในการสื่อข่าวและการเขียนข่าว ภาระหน้าที่ของนักข่าวในฐานะผู้แจ้งข่าวสาร คือ การนำข้อเท็จจริงสู่สาธารณชน (The duty of journalists is to serve the truth) ดังนั้น นักข่าวควรต้องมีจริยธรรมในการสื่อข่าวและเขียนข่าว ดังนี้ (จักรกฤษ เพิ่มพูน, 2556 : 3 – 6)

1. ความเที่ยงธรรมและความเป็นภววิสัยในการรายงานข่าว ตามหลักการสื่อข่าวได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติข่าวที่ดีไว้ว่า จะต้องมีความเป็นภววิสัย ปราศจากอคติและความรู้สึกส่วนตัวของนักข่าว ข่าวที่นำเสนอจะต้องเสนอเฉพาะข้อเท็จจริง มีความเที่ยงธรรม สมดุล ในกรณีที่เกิดการขัดแย้งเกิดขึ้น ต้องให้โอกาสในการชี้แจง และแสดงข้อเท็จจริงทั้งสองฝ่าย ไม่ว่านักข่าวจะเห็นพ้องกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อความเป็นกระจงเงาสะท้อนภาพสังคมที่ชัดเจนเที่ยงตรงไม่บิดเบี้ยว

2. ความเป็นส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของผู้บริโภคข่าวสาร ปัญหาความเป็นส่วนตัวกับสิทธิในการรับรู้ของผู้รับสาร นักข่าวมักถูกท้วงติงจากสังคมว่าปฏิบัติหน้าที่ล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นหรืออาจเป็นความรู้สึกที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในลักษณะมองต่างมุมระหว่างสังคมกับนักข่าว ซึ่งนักข่าวควรมีวิจารณญาณในการไตร่ตรอง ชั่งน้ำหนักในความเหมาะสมควรขณะปฏิบัติงานอยู่เสมอว่า การเสนอข่าวและภาพผู้ถูกคุกคามทางเพศ หรือการระบุชื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นญาติมิตรทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า ผู้ถูกคุกคามทางเพศเป็นใคร

3. การใช้แหล่งข่าวปิด บางครั้งนักข่าวอาจต้องใช้แหล่งข่าวปิด กรณีที่เป็นข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยคุณลักษณะ (Identification) ของแหล่งข่าวได้ เนื่องจากอาจส่งผลต่อความปลอดภัยของแหล่งข่าวและครอบครัว ซึ่งหากนักข่าวละเมิดสิทธิของเขาในการ

ป้องกันตัวเองเท่ากับทำผิดหน้าที่ แต่ในขณะที่เดียวกันการใช้แหล่งข่าวบิดมากจนเกินไป อาจถูกตั้งข้อสังเกตหรือวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าอาจนำไปสู่การบิดเบือน หรือทำให้การนำเสนอข่าวคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ เพราะผู้รับไม่แน่ใจว่า แหล่งข่าวนั้นมีตัวตนอยู่จริงหรือไม่

ในอีกแง่มุมหนึ่ง แหล่งข่าวอาจมีเจตนาให้ข้อมูล หรือความเห็นที่บิดเบือนเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือให้ร้ายแก่ผู้อื่น ในกรณีเช่นนี้ อาจมีผลถึงความน่าเชื่อถือได้ เพื่อไม่ให้สูญเสียความเชื่อถือ นักข่าวจึงไม่ควรเสนอข่าวที่เลื่อนลอย ปราศจากที่มา ข่าวลือหรือแผ่นปลิว ควรระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลอย่างชัดเจน เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว โดยข่าวสารนั้นเป็นประโยชน์ และสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชนด้วย หรืออาจใช้วิธีอธิบายภูมิหลังของแหล่งข่าว เพื่อให้ผู้อ่าน ผู้ชม และผู้ฟังทราบความสัมพันธ์หรือบทบาท ทิศนคติ แนวความคิดของแหล่งข่าวต่อเหตุการณ์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นักข่าวต้องไม่เสนอข่าวอย่างเลื่อนลอย ปราศจากแหล่งที่มาที่ชัดเจน ข่าวลือหรือข่าวจากแผ่นปลิว พึงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ หรือบุคคลที่ให้ข้อมูลอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิด เพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ในขณะที่เดียวกัน นักข่าวก็ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้ เช่นเดียวกับต้องปกปิดชื่อจริงของผู้ใช้ การเปิดเผยชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวในบางกรณีอาจมีผลถึงสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเขาได้

4. การรับของขวัญจากแหล่งข่าว แม้ว่าการรับของขวัญจากแหล่งข่าวจะเป็นสิ่งที่นักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการกระทำที่ผิดหลักจริยธรรม แต่ก็มีข้อถกเถียงกันว่า ของขวัญมีมูลค่าเท่าใดควรปฏิเสธ องค์กรข่าวบางแห่งได้เขียนชัดเจนในประมวลจริยธรรมว่า ปฏิทิน ดินสอพวงกุญแจ เป็นของขวัญที่มีค่าทางเงินเล็กน้อย สามารถรับได้ เพราะการปฏิเสธอาจทำให้รู้สึกระแวก ระแวงใจ แต่ถ้าเป็นของขวัญที่มีราคาสูง ควรส่งคืนทันที พร้อมอธิบายหลักปฏิบัติและนโยบายของบริษัทอย่างสุภาพ อย่างไรก็ตามนักข่าวต้องใช้วิจารณญาณ และสามัญสำนึกของการเป็นสื่อมวลชนที่ต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมมากกว่าหวังประโยชน์ส่วนตัว

นักข่าวไม่ควรรับของขวัญที่มีมูลค่าสูง หรือเรียกร้องการยกเว้นค่าที่พัก หรือขอราคาพิเศษในการซื้อสินค้า หรือการใช้บริการ หรือร้องขอสิทธิพิเศษอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับ อย่างไรก็ตามหากเป็นของชำร่วยที่แจกตามงานแถลงข่าวที่มูลค่าไม่สูง อาจรับไว้ได้ แต่ต้องใช้วิจารณญาณและสามัญสำนึกของการเป็นสื่อมวลชนที่ต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมมากกว่าหวังประโยชน์ส่วนตัว

5. การไม่แสดงตัวว่าเป็นนักข่าวขณะปฏิบัติหน้าที่ หรือแสดงตัวเป็นนักข่าว เพื่อใช้อภินิหาร์หลีกเลี่ยงความคิด แม้ว่าการไม่แสดงตัวเป็นนักข่าว ขณะกำลังทำข่าวจะเป็นข้อยกเว้นในกรณีที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูล ข่าวสารในการทำข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน เนื่องจากการเปิดเผยตัวต่อแหล่งข่าวอาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ หรืออาจเกิดอันตรายได้ แต่ตามหลักจริยธรรมในการทำข่าวแล้ว ไม่ว่านักข่าวจะกำลังทำข่าวลักษณะใดก็ตาม นักข่าวต้องแนะนำตัวเองและแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้แหล่งข่าวทราบ ไม่ควรทำให้แหล่งข่าวประหลาดใจว่าทำไมคำพูดของเขาจึงไปปรากฏเป็นข่าวได้

ในอีกกรณีหนึ่ง การแสดงตัวเป็นนักข่าว เพื่อใช้อิทธิพลในการได้รับบริการสาธารณะก่อนบุคคลอื่นๆ หรือการใช้ความเป็นนักข่าวอวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ชอบธรรม

6. การขัดกันในด้านผลประโยชน์/สิทธิพิเศษและผลประโยชน์ทับซ้อน ปัญหาการทำข่าวโดยการมีการแอบแฝงในเรื่องผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือเรียกว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflic of Interest) มักจะถูกท้วงติงจากสังคมเรื่องความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวของนักข่าวอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการรับเชิญไปทำข่าวต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ ตามคำเชิญของแหล่งข่าว การได้ข้อเสนอเป็นทุนพัสดุหรือหุ้นราคาถูกเป็นค่าตอบแทน การเขียนคำชมสินค้าหรือบริการ หรือกรณีที่นักข่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในแวดวงต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ โดยการเป็นสมาชิก กรรมการ หรือผู้ถือหุ้น

แนวทางในการปฏิบัติของนักข่าวในเรื่องนี้ คือ ในการรายงานข่าวหรือบทความอันสืบเนื่องจากการที่ได้รับเชิญจากแหล่งข่าว ในการรายงานข่าวควรมีการระบุให้ชัดเจนไว้ท้ายบทความหรือรายงานชิ้นนั้นว่า ข้อมูลจากที่ใด และใครเป็นผู้จัดการในการเดินทางครั้งนั้น หรือกรณีที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำข่าวที่นักข่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย บรรณาธิการอาจเปลี่ยนให้นักข่าวคนอื่นไปทำข่าวแทน

7. ความสงสัย หรือเห็นใจในการนำเสนอข่าว ปัญหาอีกประการหนึ่งที่กระทบต่อจริยธรรมในการสื่อข่าวและเขียนข่าว คือ ความอึดอัดใจของนักข่าวกับแหล่งข่าวที่สนิทสนมหรือใกล้ชิดหรือการขอร้องให้ปกปิดหรือไม่ให้ระบุชื่อตนเอง ญาติมิตร หรือเพื่อนพ้องที่ตกเป็นข่าว ซึ่งตายโดยผิดธรรมชาติ หรือการกระทำที่น่าละอายมิให้ปรากฏเป็นข่าว เพราะกลัวว่า จะทำให้ตนเองเสื่อมเสียชื่อเสียง หรืออับอาย โดยนักข่าวเองก็รู้สึกอึดอัด และเกิดความขัดแย้งต่อภาระหน้าที่ของตนขณะเดียวกันก็กลัวว่า หากไม่กระทำตามที่แหล่งข่าวขอร้อง ต่อไปอาจไม่ได้รับความร่วมมือแนวทางแก้ไขคือ นักข่าวควรปรึกษากับบรรณาธิการ เพื่อให้ให้นักข่าวคนอื่นมาทำข่าวนั้นแทน

8. การนำเสนอข้อมูลที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ เศรษฐกิจ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 เปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าตรวจสอบเอกสารราชการได้ แต่ข้อมูลความลับของทางราชการ หากเปิดเผยอาจมีผลต่อความมั่นคงของชาติได้

9. การเสนอข่าวที่พาดพิงสถาบันกษัตริย์ สถาบันกษัตริย์สำหรับประเทศไทย เป็นสถาบันสูงสุดที่ผู้คนให้การเคารพเทิดทูน การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงเป็นเรื่องที่อ่อนไหวอย่างยิ่ง และส่งผลกระทบต่อจิตใจของคนในวงกว้าง การเสนอข่าวเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ที่ไม่ระมัดระวัง ไม่เพียงมีผลให้ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเท่านั้น หากยังนำมาซึ่งความแตกแยกของคนในชาติ

เดวิด แรนดัล (2559 : 213 – 221) ได้เสนอแนวทางทั่วไปเกี่ยวกับจรรยาบรรณของการสื่อข่าวไว้ดังนี้

1. นักข่าวควรทำงานเพื่อองค์กรและผู้อ่านของพวกเขาเท่านั้น
2. ทุกข่าวควรมาจากการแสวงหาความจริงอย่างซื่อตรง ข่าวแต่ละข่าวควรจะเป็นผลจากความพยายามอย่างเปิดกว้างที่จะค้นหาว่าความจริงเกิดอะไรขึ้นสมทบด้วยความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ความจริงนั้น

3. ไม่ควรยอมรับสิ่งจูงใจใดๆ ที่หวานล่อมเพื่อแลกกับการนำเสนองาน หมายความว่าถึงทุกอย่างไม่ใช่แค่เงินหรือของกำนัล แต่ยังหมายรวมถึงการให้คำมั่นที่จะมอบประโยชน์บางอย่างให้ด้วย

4. อย่างนั่งเทียนเขียนข่าว ไม่ว่าจะเป็นการปั่นแต่งอัญพจน์ อ่างคำพูด ปั่นแหล่งข่าว เรื่องราวหรือข้อเท็จจริง ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ผิดจรรยาบรรณ

5. นักข่าวไม่ควรปล่อยให้ผู้ลงโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาของกองบรรณาธิการ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

6. อย่าให้คำมั่นว่าจะนำเสนอเนื้อหาในข่าวเพราะเห็นแก่มิตรภาพหรือประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่ง

7. อย่าแต่งหรือปรุงข้อมูล การแต่งข้อมูลนั้นชัดเจนว่าเป็นเรื่องที่ผิดและอันตราย เช่นเดียวกับการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลข้อเท็จจริง การตกแต่งความจริงจะทำให้ข่าวกลายเป็นเรื่องหลอกลวง

8. ไม่ควรรับประโยชน์อะไรเป็นการส่วนตัวจากข้อมูลที่ได้มา

บุพผา บุญสมสุข (2558 : 105 – 135) ได้จำแนกคุณธรรม จริยธรรมสื่อสารมวลชนไทยไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง โดยการรายงานความจริงของสื่อมวลชนต้องเป็นการรายงานโดยอ้างอิงแหล่งที่มา และรายละเอียดของเนื้อหาข่าวไปตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริง มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งในด้านความจริง ภาษาที่ใช้ กฎหมาย และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ต้องมีความระมัดระวังในการรายงานข่าว เพื่อให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงในเนื้อหาข่าว มิให้พบ

2. คุณธรรม จริยธรรมด้านการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะนักสื่อสารมวลชนต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและร่วมกันปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ ต้องเป็นหน่วยงานที่ปลอดจากการเมือง เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรู้เท่าทัน และสามารถตัดสินใจในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ตอบสนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน และนำเสนอเรื่องราว ประเด็น ข้อถกเถียงที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน

3. คุณธรรม จริยธรรมด้านความยุติธรรม ต้องเปิดเผยตรงไปตรงมา ซื่อตรงต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว หากมีการรายงานข่าวที่เป็นข้อกล่าวหา หรือผู้ที่ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะเป็นผู้บุคคลหรือนิติบุคคล มีสิทธิและโอกาสที่จะได้ตอบแก้ข้อกล่าวหาในเวลาที่เหมาะสม

4. คุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาดต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า ปกปิดชื่อหรือฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว

5. คุณธรรม จริยธรรมด้านการอ้างอิงแหล่งที่มา เมื่อคัดลอกข้อความใดต้องบอกที่มาของข้อความนั้น ไม่นำเสนอข่าวลือ หรือข่าวที่ปราศจากแหล่งข่าวอ้างอิงและเคารพในลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

6. คุณธรรม จริยธรรมด้านความสุภาพ เชื่อสัตย์ การได้มาซึ่งข่าวสาร พึ่งใช้วิธีที่สุภาพ เชื่อสัตย์ หลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม มีความเชื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ สื่อสารมวลชนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

7. คุณธรรม จริยธรรมด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ ต้องคำนึงมิให้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว ไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชน อย่างถึถ้วน

8. คุณธรรม จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพ สื่อสารมวลชน ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติ ศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวสาร และความคิดเห็น ยึดมั่นในมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

9. คุณธรรม จริยธรรมด้านการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม ระมัดระวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ยึดถือในจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่กระทำการโฆษณาอันเป็นการดูหมิ่นศาสนา หรือความเชื่อ หรือสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคล

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการรายงานข่าวในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตาม เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น การก้าวเข้ามาของสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต หรือสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลให้สื่อต้องมีการปรับตัวในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร อย่างรวดเร็ว ภายใต้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนจนบางครั้งสื่อมวลชนอาชละเลยเรื่องของ จริยธรรมในการทำงานของสื่อ บ่อยครั้งที่มักจะได้ยินวิพากษ์วิจารณ์ถึงการทำงานของสื่อมวลชน ในเรื่องจริยธรรม แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงจริยธรรม และจรรยาบรรณก่อนนำเสนอข่าว โดยจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนพึงรู้ และให้ความสำคัญโดยในงานวิจัยชิ้นนี้ประเด็นจริยธรรมสื่อมวลชนถือเป็นประเด็นหลักสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง ในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารดิจิทัล

Kaul (2012 อ่างใน วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2557 : ออนไลน์) ระบุว่า การสื่อสารดิจิทัลคือ นวัตกรรมสำคัญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ฝ่าฟันโอกาสใหม่สำหรับการพัฒนาของ มนุษย์ เป็นพลังที่นำการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดนับจากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม

หากจะเปรียบเทียบอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารดิจิทัล คือ พลังสึนามิ ที่ถาโถมมนุษยชาติ ทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างรุนแรง เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางสังคม โดยการปลดปล่อยให้อิสระภาพ

แก่ประชาชน นับล้านที่เคยเป็นคนชายขอบ (marginalization) ปราศจากเสียงบดนี้ทุกคนมีอำนาจ มีเสียงตามสิทธิ์ โลกได้ถูกย่อยลงจนทุกคนสามารถติดต่อได้ชั่วลัดมือ ด้วยเครื่องมือที่มีอยู่ทุกหนแห่ง

ลักษณะเฉพาะ 5 ประการ

การสื่อสารดิจิทัล มีลักษณะที่เด่นชัดเฉพาะ 5 ประการคือ ความเป็นดิจิทัล การหลอมรวม การมีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมโยง และประสบการณ์เสมือน (Flew, 2005 ; Lister et al., 2009, Chen and Zhang, 2010 อ้างใน วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2557 : ออนไลน์)

ความเป็นดิจิทัล เป็นคุณสมบัติเด่นสุดของสื่อใหม่ ภาพ เสียงต่างๆ ถูกแปลงจาก Analog เป็น Digital ทำงานด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical operations) ทำให้สามารถดำเนินการควบคุม จัดเก็บ นำมาใช้ด้วยพื้นที่จำกัด

พลังงานหลอมรวมของสื่อยุคใหม่ ทำให้ง่ายต่อการส่งผ่านทางอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถจัดแสดง และรวมสื่อต่างๆ ทั้งผลิตและการบริการไว้ด้วยกัน การปฏิสัมพันธ์ สื่อดิจิทัลได้สร้างอิสรภาพอันยิ่งใหญ่ในการผลิต และการผลิตซ้ำเนื้อหา รูปแบบต่างๆ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับทรัพยากรข้อมูล เครือข่ายและระบบต่างๆ ทั้งง่าย สะดวกสบาย เป็นการสร้างอำนาจใหม่ในการสื่อสารของมนุษย์

การเชื่อมโยง สื่อสารดิจิทัลทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งโลกมาเชื่อมต่อแล้ว และเคลื่อนย้ายได้สะดวก (Freely move around) ตามความต้องการเป็นประสบการณ์ของชีวิตใหม่ (new life experience) ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทางการเงินเปลี่ยนวิถีชีวิตและมิติอื่นๆ ของผู้คนในสังคม ประสบการณ์เสมือน (Virtual experience) Cyberspace ได้สร้างช่องว่างระหว่างความจริงและโลกเสมือนมากมาย อันมีผลต่อ เพศ สภาพ บุคลิกภาพ อาชีพ ก่อเกิดชุมชน สังคมเสมือนมากมาย อันเป็นสิ่งท้าทายในการรับรู้ความจริง (reality) และอัตลักษณ์ดั้งเดิม (traditionally identity) (ฐิตแก้ว ศรีสด, มป.ป. : ออนไลน์)

ความหมายของสื่อดิจิทัล (Digital media)

สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำงานโดยใช้รหัสดิจิทัล ในปัจจุบันการเขียนโปรแกรมตั้งอยู่บนพื้นฐานของเลขฐานสอง ดิจิทัล หมายถึง การแยกแยะระหว่าง “0” กับ “1” ในการแสดงข้อมูล สื่อดิจิทัล สื่อเสียง วิดีโอ หรือเนื้อหาดิจิทัลอื่นๆ สามารถถูกสร้างขึ้น อ้างอิงถึงและทั้งการแจกจ่ายผ่านทางเครื่องประมวลผลข้อมูลดิจิทัล เช่น smartphone, computer เป็นต้น สื่อดิจิทัลได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงเมื่อเทียบกับสื่ออนาล็อก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557)

Digital media

Email	ดูการ์ตูน หรือ ภาพเคลื่อนไหว
Music	การติดต่อสื่อสาร (ในยุคปัจจุบัน)
Digital photograph	ดูหนังใน harddisk
Digital Filming	ฯลฯ

มัลติมีเดีย (Multimedia)

ถ้านำสื่อดิจิทัลทั้งหมดนี้มารวมเข้าด้วยกัน เราจะได้เป็นมัลติมีเดีย (Multimedia) ซึ่งถือเป็นสื่อใหม่ (New media) ที่กำลังมีอิทธิพลต่อการสื่อสารในยุคปัจจุบัน

New media

โฆษณา วิดีโอเกม และโลกเสมือนจริง	อุปกรณ์พกพาหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่
เว็บไซต์ รวมทั้งบล็อกและ WIKIPEDIA	เช่น โทรศัพท์มือถือ
อีเมล และสิ่งที่แนบไปด้วย	นวนิยายแบบข้อความหลายมิติ
ตู้ให้บริการสารสนเทศ	(hypertext fiction)

องค์ประกอบของสื่อดิจิทัล

พสนันท์ ปัญญาพร (2555) กล่าวว่า องค์ประกอบของสื่อดิจิทัลจะเหมือนกับองค์ประกอบเบื้องต้นของมัลติมีเดียซึ่งประกอบไปด้วย พื้นฐาน 5 ชนิดได้แก่

1. ข้อความ ส่วนเนื้อหาของมัลติมีเดียที่ใช้แสดงรายละเอียดของเรื่องราวหรือเนื้อหาของเรื่องที่น่าเสนอ ถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ซึ่งมีรูปแบบและสีของตัวอักษรมากมาย และยังสามารถกำหนดลักษณะของ effect ตัวอักษร การจัดวาง เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และความน่าสนใจ (Attractive) ระหว่างการนำเสนอ

2. เสียง เสียงถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัล ซึ่งสามารถนำมาปรับเปลี่ยนหรือปรุงแต่งผสมผสานให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ๆ ได้ และมีโปรแกรมที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับทำงานด้านเสียง ซึ่งการเลือกใช้เสียงให้ทำงานสอดคล้องกับมัลติมีเดีย การใช้เสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาในการนำเสนอ จะช่วยให้การนำเสนอและระบบมัลติมีเดียเกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามในเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ชมมากกว่าข้อความหรือภาพนิ่ง เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเสียงผ่านทางไมโครโฟน แผ่นซีดี ดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

3. ภาพนิ่ง ภาพนิ่งเป็นภาพที่ไม่มีมีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น โดยภาพต่างๆ ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นงานเสมือนจริง อาจแสดงออกมาในรูปของ graphic หรือภาพวาด ภาพนิ่ง นับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการมองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งซึ่งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ข้อความหรือตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่บนสื่อชนิดต่างๆ เช่น โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์หรือวารสารวิชาการ เป็นต้น

4. ภาพเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวเป็นภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงขั้นตอนหรือเนื้อเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่น การเคลื่อนไหวของต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชม การผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางและเทคโนโลยีที่มีทุนค่อนข้างสูง ซึ่งอาจมีปัญหาก่อเกิดขึ้นอยู่บ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่าภาพนิ่งหลายเท่า

5. วิดีโอ วิดีโอ คือ การนำองค์ประกอบที่กล่าวมา ข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว มารวมกันซึ่งเป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิดีโอในระบบดิจิทัลสามารถนำเสนอข้อความหรือรูปภาพ ประกอบกับเสียงได้สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่นๆ

ปัญหาหลักของการใช้วิดีโอในระบบมัลติมีเดียก็คือ การต้องการพื้นที่สำหรับรองรับไฟล์คอมพิวเตอร์ และประมวลผล

“มัลติมีเดีย” หมายถึง การนำองค์ประกอบของสื่อดิจิทัลชนิดต่างๆ มาผสมเข้าด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร (Text) ภาพนิ่ง (Skill Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) และวิดีโอ (Video) โดยทำงานผ่านกระบวนการทางระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อสื่อความหมาย กับผู้ใช้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) และได้บรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ในส่วนของแต่ละองค์ประกอบของมัลติมีเดียทั้ง 5 ชนิดจะมีทั้งข้อดี ข้อเสียที่แตกต่างกันไปตาม คุณลักษณะและวิธีการใช้งานและประโยชน์ที่จะได้รับจากมัลติมีเดียมีมากมาย นอกจากจะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการดำเนินงานแล้ว ยังเพิ่มประสิทธิผลของความคุ้มค่าในการลงทุนอีกด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิธีการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลกับการปรับเปลี่ยนองค์กรสื่อสารมวลชน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับองค์กรสื่อสารมวลชนในปัจจุบันประการหนึ่งคือ องค์กร สื่อสารมวลชนต่างต้องเผชิญหน้ากับพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ได้เข้าสู่ระบบดิจิทัล ส่งผล ให้องค์กรสื่อสารมวลชนที่เก่าแก่ที่สุดอย่างองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ต้องปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้ ธุรกิจหนังสือพิมพ์สามารถอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล รวมถึงต้องเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ ข่าวสารและการเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้รวดเร็วและทั่วถึงมากที่สุด

การเติบโตของสื่อดิจิทัลและการนำสื่อดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานขององค์กร สื่อ นั้น ทำให้องค์กรสื่อต้องมีการปรับตัวในเชิงธุรกิจ สื่อดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และ วิทยุต่างต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดในธุรกิจได้ (Picard, 2011 : 6 – 10) กล่าวไว้ในบทความ เรื่อง “Mapping digital media : digitalization and media business model” ว่ายุคดิจิทัล ที่เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเทคโนโลยีทำให้มีกลุ่มคนหน้าใหม่กระโดดเข้าสู่ธุรกิจสื่อจำนวน เพิ่มขึ้น มีการสร้างคอนเทนต์รูปแบบใหม่ตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ เทคโนโลยี ยังเพิ่มช่องทางที่หลากหลายในการรับข้อมูลข่าวสารให้กับผู้บริโภค ที่สำคัญคือ ยังทำลายการเป็น ผู้ควบคุมช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารขององค์กรสื่อ แต่ให้อำนาจผู้บริโภคข่าวสารให้สามารถเข้าถึง แหล่งข้อมูลรวมถึงแบ่งปันเนื้อหาได้เองด้วย โดย Picard มองว่า สื่อดิจิทัลทำให้ผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่ง สารและสามารถผลิตสารได้ด้วยตัวเองในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้แต่เดิมกระบวนการเปลี่ยนแปลงการผลิตเนื้อหา (Content) การเก็บข้อมูล (Storage) การเผยแพร่ (Distribution) และการบริโภคข่าวสาร (Consumption) ในอุตสาหกรรมสื่อ จากระบบอนาล็อกเป็นระบบดิจิทัลนั้น แม้ว่าจะเป็นกระบวนการที่พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารแต่อย่างใด จนกระทั่งในปัจจุบันมีการนำสื่อ (Media) คอมพิวเตอร์ (Computer) และการสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication) มาใช้ร่วมกัน ในลักษณะของการหลอมรวมสื่อ (Convergence) เพื่อสื่อสารข้อมูลต่างๆ จึงเกิดการบูรณาการ

เครื่องมือการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้การเผยแพร่ข่าวสารทำได้รวดเร็ว หลากหลาย ช่องทางในราคาที่ถูกลง รวมทั้งให้อำนาจแก่ผู้รับสารให้สามารถเลือก ค้นหา ควบคุมการรับสาร และมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารได้หลายรูปแบบกว่าที่เคยเป็นมาในสื่อดั้งเดิม (Picard, 2011 : 12)

ทั้งนี้ การที่องค์กรสื่อสารมวลชนได้นำสื่อดิจิทัลมาใช้ในองค์กรทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอข่าวสาร ช่องทางการเผยแพร่ กระบวนการผลิต ตลอดจนนโยบายขององค์กร รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการโดยการนำสื่อดิจิทัลมาใช้ผสมผสานร่วมกับการใช้สื่อดั้งเดิมขององค์กร ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มผ่านโทรศัพท์มือถือ และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

จากการศึกษาของ OECD (2010) ระบุว่า อินเทอร์เน็ตกำลังเติบโตในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของผู้บริโภคข่าว โดยจำนวนผู้ที่เลือกอ่านข่าวบนอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมสำคัญต่างๆ ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตยังมีพื้นที่ (Space) ให้ผู้ผลิตข่าวนำเสนอได้มาก สามารถทำเป็นสื่อมัลติมีเดีย และเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่เนื้อหาขององค์กร และทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในการรายงานข่าวเพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นสาเหตุทำให้องค์กรสื่อเลือกใช้ช่องทางของสื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น

ด้านเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ (Verclas & Mechael, 2008) อธิบายว่า สื่อดั้งเดิมมีการบูรณาการเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือในการสร้างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มาใช้ในการรายงานข่าวเพิ่มมากขึ้น โดยใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) และทวิตเตอร์ (Twitter) ซึ่งถือเป็นสื่อใหม่และเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) สร้างปฏิสัมพันธ์เป็นช่องทางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรสื่อกับผู้รับสาร นอกจากนี้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือยังได้พัฒนาให้ผู้รับสารสามารถโพสต์หรือดาวน์โหลดข้อความ เสียง วิดีโอ รูปภาพ และแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นช่องทางที่องค์กรสื่อสามารถนำมาใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารได้ นอกจากนี้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือยังช่วยเร่งการพัฒนานวัตกรรมการผลิตและการส่งสารขององค์กรข่าว ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มช่องทางให้ผู้รับสารมีทางเลือก และยังเปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมกับผู้สื่อข่าวและองค์กรสื่อในกระบวนการทำข่าวได้ด้วย ทำให้ปัจจุบันองค์กรสื่อหลายองค์กรหันมาผลิตเนื้อหา เผยแพร่เนื้อหาข่าวสาร และสร้างสื่อสังคมออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ Harper (2010) ได้ศึกษาเรื่องของ Social Media กับองค์กรสื่อไว้ในบทความเรื่อง The Social Media Revolution : Exploring the Impact on Journalism and News Media Organizations อธิบายว่า ความต้องการบริโภคข่าวสารในปัจจุบัน ผู้รับสารต้องการทั้งรับและมีส่วนร่วม รวมถึงต้องการมีอำนาจเลือกได้ว่า จะรับสารในลักษณะใด เวลาใด รูปแบบใด ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้องค์กรสื่อต้องมีการปรับตัวตามในการบริหารจัดการเนื้อหาทำให้สามารถนำเสนอผ่านช่องทางได้หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันต้องอาศัยธรรมชาติของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการปฏิสัมพันธ์ สนทนา แลกเปลี่ยน และสร้างช่องทางการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับสารที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อข่าวและต้องการนำเสนอเนื้อหาของตัวเองแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น และแลกเปลี่ยนกับองค์กรด้วย

ดังนั้น ผู้ที่ทำงานในองค์กรสื่อในปัจจุบันจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมการบริโภคข่าวสารของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล เพื่อที่องค์กรสื่อจะนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นข้อมูลประกอบในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารองค์กรสื่อในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งวัฒนธรรมยุคดิจิทัล (Digital Culture) นั้นมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของความเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนรูปแบบของเทคโนโลยีและสังคมในเวลาอันสั้น และสื่อดิจิทัลทำให้การสื่อสารเป็นแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ปรับตัวจากการสื่อสารแบบ One-to-many ไปสู่การเป็น Many-to-Many อีกทั้งผู้รับสารจากเดิมที่เป็นเพียงผู้ชมเท่านั้น เมื่อมีสื่อดิจิทัล ผู้รับสารจะมีบทบาทใหม่เพิ่มขึ้นคือ การเป็นผู้มีส่วนร่วม นักวิจารณ์ และผู้ร่วมในกระบวนการสร้างสื่อด้วย

นอกจากนี้ในยุคดิจิทัลนี้ ผู้รับสารสามารถเลือกเปิดรับสื่อได้เองหลายช่องทางตามความต้องการ อีกทั้งในยุคดิจิทัลและสื่อใหม่มีผู้รับสารจำนวนน้อยลงที่จะผูกพันอยู่กับสื่อหลักหรือสื่อที่ถูกกำหนดให้รับ ซึ่งนอกจากเทคโนโลยีจะเพิ่มช่องทางการเข้าถึงและอำนาจควบคุมการรับสารแล้วยังเปลี่ยนธรรมชาติของการเข้าถึงสื่อด้วย

จากการวิจัยของ Pew Research (2008) ระบุว่า ผู้รับสารจำนวนมากเลือกรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและช่องทางเลือกอื่นๆ มากขึ้น จากเดิมที่ต้องรับสารผ่านสื่อดั้งเดิมเท่านั้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากที่สนใจเรื่องเดียวกัน และความต้องการของผู้รับสารเรียกร้องคุณภาพเนื้อหาที่มากขึ้น ผนวกกับช่องทางที่ทำให้สามารถมีการโต้ตอบ สร้างเนื้อหาเองและแบ่งปันให้ผู้อื่นด้วย

จากรูปแบบการบริโภคข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไป และช่องทางในการรับสารที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ ทำให้ผู้รับสารมีทางเลือกที่จะเข้าถึงข่าวสารได้หลายช่องทางและส่วนใหญ่เป็นช่องทางที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้รับสารพึ่งพาสื่อดั้งเดิมน้อยลง ดังนั้น องค์กรสื่อต้องมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย และกลุ่มผู้รับสารที่แตกต่างกัน โดยการนำรูปแบบของสื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่มาหลอมรวมกัน (Convergence) ให้การสื่อสารครบวงจรและสามารถขยายฐานผู้บริโภคขององค์กรในตลาดได้ ซึ่งจะทำให้องค์กรสื่อสามารถปรับตัวอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ

Sustainable Development Goals (SDGs)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs

ณัชฎา คงศรี (2562 : ออนไลน์) กล่าวว่า การกำหนดกรอบเป้าหมายใหม่ที่เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ SDGs (Sustainable Development Goals) ออกมาเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 โดยจะใช้เป้าหมายนี้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนโลกไปจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 (15 ปี) ซึ่ง SDGs ได้ถูกพัฒนาบนพื้นฐานการมองความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยแบ่งเป้าหมายออกเป็น 17 เป้าหมาย

สำหรับประเทศไทยเองนั้น ยังให้ความสำคัญกับมิติทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย SDGs ได้นำเอาบทเรียนของ MDGs (Millenium Development Goals) ในเรื่องนี้มาปรับปรุงรูปแบบการ

วางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจากเดิมที่มุ่งเน้นการไปสู่การบรรลุเป้าหมายขั้นต่ำของการพัฒนา มาเป็นการมองประเด็นต่างๆ ของโลกแบบเชื่อมโยงกันทั้งมิติสังคม (Social Dimension) มิติ เศรษฐกิจ (Economic Dimension) และมิติสิ่งแวดล้อม (Environmental Dimension) โดยมีมิติ การบริหารจัดการ (Management Dimension) เป็นกลไกในการเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากความท้าทายดังกล่าวจึงเป็นที่มาที่ทำให้ SDGs ได้กำหนดหมวดหมู่การ ดำเนินการออกเป็น 3 หมวดคือการพัฒนาทางเศรษฐกิจการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและ การสร้างการมีส่วนร่วมของสังคมโดยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพเป็นกลไกในการ เชื่อมโยง ซึ่งสามารถแบ่งรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำให้ประชากรของโลกได้มีปัจจัยพื้นฐานในการ ดำรงชีวิตเข้าถึงแหล่งน้ำและระบบสุขภาพที่สะอาดเพียงพอยั่งยืนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ ขั้นพื้นฐานมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อาทิ ไฟฟ้า ถนน และการเชื่อมต่อข้อมูลกับ ประชาคมโลก

2. การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การทำให้โลกเคลื่อนไปสู่การลดการปล่อยแก๊ส คาร์บอนไดออกไซด์และแก๊สเรือนกระจก พร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมพลังงานที่สะอาดเข้าถึงได้ การจัดการการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรให้สามารถมั่นใจได้ว่าประชากรจะมีความพร้อมในการมี ครอบครัว เด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพการจัดการนวัตกรรมทางการเกษตรที่ยั่งยืน

3. การสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม การส่งเสริมให้พลเมืองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (wellbeing) สามารถเข้าถึงโอกาสในการที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล ไม่มีการแบ่งแยก ชนชั้นเพศ ศาสนา ภาษา เชื้อชาติตลอดจนสีผิว ทุกประเทศจะต้องมีการติดตามและวัดระดับ ความพึงพอใจในชีวิตของพลเมือง

4. การบริหารจัดการที่โปร่งใสมีประสิทธิภาพ ภาครัฐและผู้บริหารในทุกระดับ จะต้องมีส่วนร่วมต่อการเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้การมีพันธะสัญญาต่อระบอบ กฎหมายสิทธิมนุษยชน ความโปร่งใสการมีส่วนร่วม ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนตั้งแต่ภาครัฐกิจ ภาคประชาสังคมและประชาชนเพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการ โปร่งใสและได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนไม่ใช่เป็นเพียงการขับเคลื่อนจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

IT24 hrs (2562: ออนไลน์) กล่าวว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดย UN เพื่อให้ โลกดีขึ้น ประกอบด้วยเป้าหมาย 17 ข้อ ดังนี้

- 2.1 No Poverty ขจัดความยากจนทุกรูปแบบทุกสถานที่
- 2.2 Zero Hunger ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริม เกษตรกรรมอย่างยั่งยืน
- 2.3 Good Health and well-being การมีสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน ทุกช่วงอายุ

- ชีวิตแก่ทุกคน
- 2.4 Quality Education การศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด
- เด็กผู้หญิง
- 2.5 Gender Equality บรรลุความเท่าเทียมทางเพศ พัฒนาบทบาทสตรีและ
- ยั่งยืน
- 2.6 Clean Water and Sanitation การมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่
- ยั่งยืน ทนสมัย
- 2.7 Affordable and Clean Energy การมีพลังงาน ที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้
- ที่ต่อเนื่องครอบคลุมและยั่งยืนการจ้างงานที่มีคุณค่า
- 2.8 Decent Work and Economic Growth ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- รับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนทั้งถึง และสนับสนุนนวัตกรรม
- 2.9 Industry Innovation and Infrastructure พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อม
- 2.10 Reduced Inequalities ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
- 2.11 Sustainable Cities and Communities ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของ
- มนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 2.12 Responsible Consumption and Production รับผิดชอบต่อผู้บริโภคและ
- การผลิตที่ยั่งยืน
- 2.13 Climate Action ดำเนินมาตรการเร่งด่วน เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพ
- ภูมิอากาศและผลกระทบ
- 2.14 Life Below Water อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากร
- ทางทะเล เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 2.15 Life on Land ปกป้อง ป่าฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทาง
- บกอย่างยั่งยืน
- 2.16 Peace and Justice Strong Institutions ส่งเสริมสังคมสงบสุขยุติธรรม
- ไม่แบ่งแยกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.17 Partnerships for the Goals สร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วน ความร่วมมือ
- ระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- แผนภาพที่ 2-1 แสดงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา : ชล บุนนาค (ออนไลน์ : 2562).

เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย องค์การสหประชาชาติได้ทำงานร่วมกับรัฐบาลไทยและประชาชนชาวไทยมานานกว่าห้าสิบปี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนและบูรณาการตามลำดับความสำคัญและแผนงานระดับชาติ ทีมงานสหประชาชาติประจำประเทศไทยประกอบไปด้วย 18 หน่วยงาน ที่มีโครงการเฉพาะและ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในประเทศไทย เราทำงานอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติในเอเชียแปซิฟิก (UN Economic and Social Commission for Asia and the Pacific – UNESCAP) และงานของเราได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลไทยผู้มีส่วนได้เสีย ในประเทศ ภาคประชาสังคมสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน ผู้บริจาค และสื่อมวลชนขององค์กรสหประชาชาติในประเทศไทยมีพนักงานต่างชาติและคนไทยที่มีทักษะความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการอุทิศตนให้กับพันธกิจของสหประชาชาติเป็นหลักในการสร้างความมั่นใจว่าทรัพยากรขององค์กรสหประชาชาติจะถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อช่วยให้ประเทศไทย บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ภายในปี 2573 จิตวิญญาณของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับการบันทึกไว้ในวลีเดียวว่า "อย่าทิ้งให้ใครอยู่ข้างหลัง" และนี่เป็นหลักการชี้แนะกับทุก อย่างที่เราทำในประเทศไทย

กรอบภาคีความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Partnership Framework) หรือ UNPAF 2560 - 2564 กับรัฐบาลไทยในเดือนกรกฎาคม 2560 องค์การสหประชาชาติได้ลงนามกรอบภาคีความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Partnership Framework) หรือ UNPAF 2560 - 2564 กับรัฐบาลไทย เอกสารนี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างสหประชาชาติและประเทศไทย กรอบความร่วมมือนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 สำหรับรายละเอียดของ 17 เป้าหมาย มีการขยายความเพิ่มเติม มีดังนี้

1. ขจัดความยากจน ขจัดความยากจนทุกรูปแบบ ทุกสถานที่ในทั่วโลก ผู้คนมากกว่า 800 ล้านคน ยังคงอยู่ได้ด้วยเงินน้อยกว่า 1.25 ดอลลาร์ต่อวัน หลายคนยังขาดการเข้าถึงอาหาร

น้ำดื่มที่สะอาดและสุขอนามัยที่เพียงพอ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในประเทศ เช่น จีนและอินเดีย ได้ช่วยยกระดับประชากรออกจากความยากจน แต่ความเติบโตในเรื่องดังกล่าวก็ยังไม่มีความสม่ำเสมอเท่าใดนัก ประชากรผู้หญิงมีสัดส่วนที่อยู่ในความยากจนมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากการเข้าถึงที่ไม่เท่ากันในเรื่องค่าแรงงาน การศึกษาและทรัพย์สิน SDGs มีเป้าหมายที่จะขจัดความยากจนในทุกรูปแบบให้แล้วเสร็จภายในปี 2573 ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงในการเข้าถึงทรัพยากรและการบริการขั้นพื้นฐาน รวมถึงช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งและภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศ

2. ขจัดความหิวโหย ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ได้เห็นสัดส่วนของประชากรที่ขาดแคลนอาหารลดลงเกือบครึ่งหนึ่งประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากที่เคยได้รับความทุกข์จากความอดอยากและความหิวโหย ซึ่งในขณะนี้ประเทศเหล่านั้นสามารถให้ความช่วยเหลือทางโภชนาการแก่ผู้ด้อยโอกาสได้เป็นจำนวนมากมีความคืบหน้าอย่างมากในเรื่องการกำจัดความหิวโดยในภาคกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อเมริกา และประเทศกลุ่มแคริบเบียน เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) มุ่งมั่นที่จะขจัดความหิวโหยและความอดอยากทุกรูปแบบ ให้แล้วเสร็จภายในปี 2573 เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและผู้ด้อยโอกาสจำนวนมาก ได้รับการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการตลอดทั้งปี เป้าหมายนี้ยังเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และกำลังการผลิตของเกษตรกรขนาดเล็ก ที่ช่วยให้เข้าถึงแหล่งที่ดินทำกิน เทคโนโลยีและการตลาดอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เราจะสามารถยุติความอดอยากและความหิวโหยได้ภายในปี 2573 โดยดำเนินการร่วมกับเป้าหมายอื่นๆ ที่กำหนดไว้

3. มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุนับตั้งแต่การสร้างเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ ซึ่งประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณค่าในหน้าประวัติศาสตร์ จากการลดการเสียชีวิตของเด็ก การปรับปรุงสุขภาพของมารดาและการต่อสู้กับเชื้อเอชไอวี/เอดส์ มาลาเรียและโรคอื่นๆ ตั้งแต่ปี 2533 สามารถป้องกันการเสียชีวิตของเด็กทั่วโลกโดยลดต่ำกว่า 50% และการเสียชีวิตของมารดาที่สามารถลดลงได้ 45% ในทั่วโลกภาวะการติดเชื้อเอชไอวีและเอดส์ที่เกิดขึ้นใหม่ สามารถลดลงได้ 30% ในระหว่างปี 2543 ถึงปี 2556 และมากกว่า 6,200,000 ชีวิตได้รับป้องกันจากโรคมมาลาเรีย การเสียชีวิตเหล่านี้สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยการป้องกันและการรักษา การศึกษา แคมเปญการสร้างภูมิคุ้มกันของโรคและการดูแลสุขภาพเพศและระบบสืบพันธุ์ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความมุ่งมั่นที่จะยุติการระบาดของโรคเอดส์ วัณโรค มาลาเรียและโรคติดต่ออื่นๆ ภายในปี 2573 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและจัดให้มีการเข้าถึงยาและวัคซีนอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสำหรับทุกคน การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัคซีนก็เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการนี้เช่นเดียวกับการเข้าถึงยาในราคาที่เหมาะสม

4. การศึกษาที่เท่าเทียม รับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคนตั้งแต่ปี 2543 มีความคืบหน้าเป็นอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายเรื่องของผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา อัตราการลงทะเบียนเรียนรวมในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 91 ในปี 2558 และจำนวนของเด็กทั่วโลกที่ไม่ได้รับการศึกษาลดลงได้เกือบครึ่งหนึ่ง นอกจากนี้ อัตราผู้ที่มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ยังเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก และเด็กผู้หญิงได้ไปโรงเรียนมากขึ้นกว่าเดิม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความสำเร็จอันยอดเยี่ยมการประสบความสำเร็จครอบคลุมถึงการศึกษามีคุณภาพ ซึ่งตอกย้ำความเชื่อที่พิสูจน์แล้วว่าการศึกษาเป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายนี้ทำให้แน่ใจว่าเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายทุกคนจะได้รับสำเร็จศึกษาฟรีในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพในราคาที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกัน และขจัดความไม่เสมอภาคทางเพศและความเหลื่อมล้ำ ด้วยความมุ่งหมายที่จะประสบความสำเร็จในการเข้าถึงหลักสูตรเพื่อการศึกษาที่สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ

5. ความเท่าเทียมทางเพศ บรรลุความเท่าเทียมทางเพศ พัฒนาบทบาทสตรีและเด็กผู้หญิงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 UNDP ร่วมกับ พันธมิตรของ UN และประชาคมโลกให้ความเสมอภาคทางเพศเป็นศูนย์กลางในการทำงาน และพวกเราได้เห็นความสำเร็จอันน่าประทับใจผู้หญิงจำนวนมากขึ้นที่ได้เรียนในโรงเรียน เมื่อเทียบกับ 15 ปีที่ผ่านมา และในภูมิภาคส่วนใหญ่ก็มีความเท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาระดับประถมศึกษา ในขณะที่ ผู้หญิงสามารถทำงานนอกบ้านและได้รับค่าแรงจากงานที่ไม่ใช่ทำการเกษตรได้ถึง 41% เมื่อเทียบกับปี 2533 ซึ่งมีเพียง 35% SDGs มีจุดหมายที่จะสร้างความสำเร็จเหล่านี้เพื่อให้แน่ใจว่ามีการยุติการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิงในทุกที่ แต่ในบางภูมิภาคยังคงมีความไม่เท่าเทียมกันในเบื้องต้นสำหรับการเข้าถึงค่าจ้าง และยังคงมีช่องว่างที่มีนัยสำคัญระหว่างชายและหญิงในตลาดแรงงาน ความรุนแรงทางเพศและการละเมิดทางเพศ การใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย และการแบ่งแยกชนชั้นของประชาชนยังคงเป็นอุปสรรคใหญ่ในเรื่องนี้

6. การจัดการน้ำและสุขาภิบาล รับรองการมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่ยั่งยืน ปัญหาการขาดแคลนน้ำส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกมากกว่า 40% สิ่งที่น่าตกใจคือคาดว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แม้ว่าประชาชน 2,100 ล้านคน ได้รับการเข้าถึงการสุขาภิบาลน้ำที่ดีขึ้นตั้งแต่ปี 2533 แต่การขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับน้ำดื่มที่ปลอดภัยยังคงเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อทุกทวีป ภายในปี 2573 การทำให้มีน้ำดื่มที่ปลอดภัยและราคาเหมาะสม จำเป็นต้องมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยและส่งเสริมสุขอนามัยในทุกระดับ ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ป่าไม้ ภูเขาและแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดูแล ถ้าหากเราจะลดการขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและสนับสนุนเทคโนโลยีการบำบัดน้ำในประเทศที่กำลังพัฒนา

7. พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ รับรองการมีพลังงานที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้ ยั่งยืนทันสมัย ระหว่างปี 2533 ถึงปี 2553 จำนวนประชากรมีการเข้าถึงไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 1,700 ล้านคนทั่วโลกและยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีการเรียกร้องถึงพลังงานราคาถูก จากการที่เศรษฐกิจทั่วโลกมีการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและการเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาก ก่อให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงที่รุนแรงต่อระบบภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลถึงทุกทวีปทั่วโลกภายในปี 2573 มีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดการผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสมในทุกที่ ซึ่งหมายถึงการลงทุนในแหล่งพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลมและพลังงานความร้อนการนำมาตรฐานการประหยัดค่าใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในอาคารและอุตสาหกรรมสำหรับความหลากหลายของเทคโนโลยียังสามารถลดการใช้ไฟฟ้าทั่วโลกได้ 14% ซึ่งหมายถึงการลดการใช้งานโรงไฟฟ้าขนาดกลาง ประมาณ 1,300 แห่ง การขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้มีแหล่งที่มาของพลังงานสะอาดในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นเป้าหมายสำคัญที่ทั้งการขยายโครงสร้างและการพัฒนาเทคโนโลยีสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตและช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมได้

8. การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุมและยั่งยืน การจ้างงานที่มีคุณค่ามากกว่า 25 ปีที่ผ่านมา จำนวนคนงานที่ประสบปัญหาความยากจนได้ลดลงอย่างมาก แม้จะมีผลกระทบที่ยาวนานของวิกฤตเศรษฐกิจจากปี 2551/2552 ในประเทศที่กำลังพัฒนาชนชั้นกลางถือเป็น 34% ของการจ้างงานทั้งหมด โดยตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นกว่าสามเท่าจากปี 2534 ถึง 2558 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยบรรลุเป้าหมายการผลิตในระดับที่สูงขึ้นและผลิตผ่านนวัตกรรมทางเทคโนโลยี สนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและการสร้างงานซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในเรื่องนี้ เช่นเดียวกับมาตรการที่มีประสิทธิภาพที่จะกำจัดการบังคับใช้แรงงานทาสและการค้ามนุษย์ ด้วยเป้าหมายเหล่านี้ ภายในปี 2573 เราต้องการให้เกิดการจ้างงานเต็มรูปแบบและมีประสิทธิภาพ และการทำงานที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงและผู้ชายทุกคน

9. อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็เป็นกุญแจสำคัญในการหาทางแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนให้กับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดให้มีชิ้นงานใหม่และส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนและการลงทุนในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม เหล่านี้เป็นวิธีที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนา 17 ข้อที่อยู่ในวาระการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) วิธีการแบบบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความคืบหน้าไปยังเป้าหมายอื่นๆ

10. ลดความเหลื่อมล้ำ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศจากรายงานที่ว่าความไม่เท่าเทียมของเรา จากรายงานที่ว่าความไม่เท่าเทียมของรายได้มีอัตราเพิ่มขึ้น 10% ของคนร่ำรวยที่สุด มีรายได้เป็น 40% ของรายได้รวมทั่วโลก ผู้ที่ยากจนที่สุด 10% ทำได้รายได้เพียง 2 – 7% ของรายได้รวมทั่วโลก ในประเทศกำลังพัฒนา ความไม่เท่าเทียมเพิ่มขึ้น ๑๑ % ตามการเจริญเติบโตของประชากร ความไม่เท่าเทียมด้านรายได้เป็นปัญหาระดับโลกที่ต้องการการแก้ไข ซึ่งปัญหานี้เกี่ยวข้องกับปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับ การตรวจสอบของตลาดการเงินและสถาบันด้านการเงิน การส่งเสริมการช่วยเหลือด้านการพัฒนา และการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติไปยังภูมิภาคที่มีความจำเป็นมากที่สุด การอำนวยความสะดวกในการอพยพย้ายถิ่นที่ปลอดภัยและการเคลื่อนย้ายของผู้คนก็เป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาการแบ่งเขตแดน

11. การสร้างชุมชนและถิ่นฐานมนุษย์ที่ปลอดภัยและยั่งยืน เป้าหมายของ SDGS คือ การทำให้ชุมชนและถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน การเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นในการย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมืองซึ่งนำไปสู่ความเจริญในเมืองขนาดใหญ่ โดยในปี 2553 มี 10 เมืองใหญ่ที่มีพลเมืองจำนวน 10 ล้านคนหรือมากกว่านั้น ในปี 2557 มีเมืองขนาดใหญ่ถึง 28 เมือง ผู้อยู่อาศัยรวม 453,000,000 คน ความยากจนมักจะกระจุกตัวอยู่ในเมือง รัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่นต้องพยายามจัดการเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่เมืองเหล่านั้น การทำให้เมืองปลอดภัยและยั่งยืน หมายถึง การทำให้เข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและเหมาะสมและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการลงทุนเรื่องการขนส่งสาธารณะ การสร้างพื้นที่สาธารณะสีเขียว และการปรับปรุงการวางผังเมืองและการจัดการในลักษณะแบบมีส่วนร่วม

12. สร้างการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้โดยประเด็นสำคัญคือต้องลดการทำร้ายระบบนิเวศลงอย่างเร่งด่วน โดยการเปลี่ยนแปลงการผลิตและการบริโภคสินค้าและทรัพยากร อาทิเช่น การลดการใช้พลังงานจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ใช้น้ำรายใหญ่ที่สุดในโลก การจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและวิธีการกำจัดขยะที่เป็นพิษและมลพิษเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนี้ การส่งเสริมให้มีการรีไซเคิลและลดขยะมูลฝอยในอุตสาหกรรม

13. การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ ไม่มีประเทศใดในโลกที่ไม่เห็นผลกระทบอันรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังคงเพิ่มขึ้น และตอนนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2533 มากกว่า 50% นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันยาวนานกับระบบสภาพภูมิอากาศ ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมาอาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหากไม่เริ่มดำเนินการ ในตอนนี้ การสร้างความเข้มแข็ง ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของภูมิภาคที่มีความเสี่ยง เช่น ประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล และประเทศที่เป็นเกาะจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อพยายามสร้างความตระหนักรู้และบูรณาการมาตรการเข้าไปในนโยบายและกลยุทธ์ระดับชาติ ซึ่งยังคงมีความเป็นไปได้ สิ่งนี้จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกันอย่างเร่งด่วน

14. การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้คนกว่าสามพันล้านคนใช้ชีวิตขึ้นอยู่กับความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่ง แต่ในปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ว่า 30% ของปลาทะเลของโลกได้ถูกใช้ไปเกินขนาด ซึ่งต่ำกว่าระดับที่พวกเขาสามารถผลิตทดแทนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนให้ได้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คือสร้างกรอบการทำงานเพื่อการจัดการอย่างยั่งยืนและปกป้องระบบนิเวศทางชายฝั่งและทางทะเลจากภาวะมลพิษจากแหล่งบนบก ตลอดจนจัดการปัญหาผลกระทบของการเป็นกรดของมหาสมุทร เสริมสร้างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรทะเลผ่านกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งจะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นกับมหาสมุทร

15. การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก ปกป้อง ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันนี้เราจะเห็นความเสื่อมโทรมของที่ดินแบบที่ไม่เคยเกิด

ขึ้นมาก่อน และการสูญเสียที่ดินทำกิน 30 – 35 ครั้ง ภัยแล้งและการแปรสภาพเป็นทะเลทรายก็ยังคงเพิ่มขึ้นในแต่ละปี รวมจำนวนการสูญเสียที่ดินถึง 12 ล้านเฮกเตอร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ยากจนทั่วโลก นอกจากนี้จาก 8,300 สายพันธุ์สัตว์ที่เป็นที่รู้จัก มีจำนวน 8% ที่กำลังจะสูญพันธุ์และอีก 22% มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก อาทิ ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่กึ่งแห้งแล้ง และภูเขา ภายในปี 2563 การส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนและแก้ไขการตัดไม้ทำลายป่าก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ควรต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะลดการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกันของเรา

16. สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก การส่งเสริมสังคมให้สงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกตลอดจนการสร้างสันติภาพ ความมั่นคง สิทธิมนุษยชนและการปกครองที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เราอาศัยอยู่ในโลกที่ถูกแบ่งแยกมากขึ้น บางภูมิภาคได้รับสิทธิในความสงบ การรักษาความปลอดภัย ความเจริญ อย่างเต็มที่ และต่อเนื่อง ในขณะที่ภูมิภาคอื่นตกอยู่ในวงจรของความขัดแย้งและความรุนแรงที่ดูเหมือนว่าจะไม่มีวันสิ้นสุดซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถหลีกเลี่ยงได้และควรจะต้องได้รับการแก้ไขเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มุ่งมั่นที่จะลดความรุนแรงทุกรูปแบบ พร้อมทำงานร่วมกับรัฐบาลและชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความไม่มั่นคงอย่างยั่งยืนการส่งเสริมการปกครองด้วยกฎหมาย และการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการนี้เช่นเดียวกับการลดอาวุธผิดกฎหมาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันการปกครองทั่วโลก

17. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนเพื่อความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนามีโอกาสแห่งความสำเร็จมากขึ้น ในโลกยุคปัจจุบันมีการเชื่อมต่อกันมากขึ้นกว่าเดิม การเข้าถึงเทคโนโลยีและความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการแบ่งปันความคิดและสนับสนุนนวัตกรรม การประสานงานด้านนโยบาย จะช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถได้รับและเรียนรู้จากประเทศที่พัฒนาแล้ว

เป้าหมายนี้มุ่งมั่นที่จะเพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (North-South) และความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (South-South) โดยการสนับสนุนแผนระดับชาติเพื่อการบรรลุเป้าหมายในส่งเสริมการค้าระหว่าง ประเทศและช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มอัตราการส่งออก ซึ่งนี่คือส่วนประกอบทั้งหมดที่จะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในหลักเกณฑ์สากลและระบบการค้าที่เสมอภาค ซึ่งเป็นสิ่งที่ยุติธรรม เปิดกว้างและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ดังตัวอย่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการปฏิบัติการจริง เกี่ยวกับกรณีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา COVID-19 หรือ SDGs And The Corona Virus ในประเทศไทยจากเฟสบุคคลส่วนตัวของ ผศ. ชล บุนนาค ได้กล่าวถึงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาเกี่ยวพันกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนลำดับที่ 3 ทำให้แน่ใจว่าคนทุกช่วงอายุจะมีสุขภาพและสุขภาวะที่ดี (SDG3: Good Health and Wellbeing) สถานการณ์นี้จะเป็นการทดสอบกลไก การเตรียมการและเฝ้าระวังด้านสุขภาพซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ

จากการที่ได้ตั้งเป้าไว้ว่า เมื่อสิ้นปี 2030 จะต้องหยุดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ วัณโรค มาลาเรีย และโรคติดต่อเขตร้อน รวมถึงต่อสู้กับไวรัสตับอักเสบ โรคติดต่อที่มากับน้ำและโรคติดต่ออื่นๆ การเกิดขึ้นและแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา เกี่ยวข้องกับเป้าประสงค์นี้โดยตรง เนื่องจากเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นโรคติดต่อ การเกิดขึ้นและการระบาดยังคงดำเนินอยู่น่าจะส่งผลกระทบต่อสถานะของเป้าประสงค์นี้ในประเทศจีนและภาพใหญ่ของโลกในปีนี้ในสถานการณ์อย่างนี้ ผู้ร่าง SDGs เองก็พอจะคาดการณ์ได้ว่าคงจะมีการระบาดของโรคติดต่อที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นได้อีก จึงได้กำหนดเป็นเป้าประสงค์เชิงกลไกหนึ่งภายใต้เป้าหมายที่ 3 ซึ่งตั้งเป้าหมายในเชิงกลไกการแก้ปัญหาว่า จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่อะกัยภาพของทุกประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ให้มีระบบการแจ้งเตือน การลดความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพทั้งในระดับชาติและในระดับโลก การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจะเป็นความท้าทายสำคัญ ที่จะทดสอบว่าประเทศต่างๆ ทั้งมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศในยุโรป จีน และประเทศไทยเองว่า มีกลไกการลดและจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เข้มแข็งเพียงพอ เพื่อรับมือกรณีเช่นนี้หรือไม่

อีกประเด็นที่ไม่ควรมองข้ามคือความเชื่อมโยงระหว่าง SDG3 กับ SDG อื่นๆ ในสถานการณ์ลักษณะนี้ ทั้งนี้เพราะโรคระบาดอาจถือว่าเป็นภัยพิบัติแบบหนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิดสถานการณ์แบบนี้ คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงกลไกในการป้องกัน เข้าถึงบริการทางการเงินเพื่อรับการตรวจเช็คและรักษาหรือยัง และกลุ่มที่เปราะบางทั้งด้านสุขภาพและด้านการเงินจะรับมือกับสถานการณ์นี้ได้อย่างไร ซึ่งประเด็นภัยพิบัตินั้น จะเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 1 ซึ่งให้ความสำคัญกับการช่วยคนยากจนในการรับมือและฟื้นตัวจากภัยพิบัติ และการเกิดภาวะหยุดชะงัก (shocks) ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ความเชื่อมโยงลักษณะนี้ยังมีนัยยะว่า กระทรวงสาธารณสุขไม่ควรเป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่ตั้งรับ แต่ควรมีหน่วยงานของรัฐที่ทำการรับมือกับภัยพิบัติเข้าร่วมดำเนินการด้วย และทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ (Chol Bunnag, 2563 : ออนไลน์)

กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ในสภาพปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไม่ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนไว้โดยตรง อันเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้เป็นฉบับชั่วคราวที่ในปกใช้ปกครองประเทศ หลัจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะจัดทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะไม่ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนเอาไว้ แต่ก็มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

2. กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนในประเทศไทยในระดับพระราชบัญญัติมีด้วยกันทั้งหมดดังนี้ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551

2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีส่วนสำคัญที่เป็นเครื่องมือคอยควบคุมสื่อมวลชนในประเทศไทย ในการทำงานที่ไม่ให้สื่อมวลชนไปกระทบสิทธิของประชาชนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโดยปกติสุข ในทางกลับกันที่จะต้องมีการคุ้มครองและพาณิชย์เพื่อควบคุมในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ก็เพื่อให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นไปอย่างสงบเรียบร้อย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่จงใจ ประมาทเลินเล่อ การทำโดยผิดกฎหมาย รวมไปถึงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน เป็นต้น ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 420 มีลักษณะดังต่อไปนี้ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ดังนั้นการกระทำละเมิด จึงหมายความถึงการทำให้เกิดเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิหรือที่เรียกว่า “ล่วงสิทธิ ผิดหน้าที่” ซึ่งหมายความว่า การล่วงเข้าไปทำให้เสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น อันตนมีหน้าที่จะต้องเคารพในสิทธินั้นจึงเท่ากับผิดหน้าที่ ในขณะที่เดียวกันด้วยองค์ประกอบของการทาละเมิดนั้นจึงต้องประกอบไปด้วย (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2555 : 11-12)

ผู้ใด หมายถึง ผู้ที่กระทำละเมิดนั้น อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

บุคคลธรรมดา หากบุคคลใดมีความสามารถรู้สึกผิดชอบ รู้สำนึกการกระทำของตนแล้ว บุคคลนั้นย่อมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตนเองได้โดยไม่ต้องพิเคราะห์ว่า บุคคลนั้นเป็นผู้เยาว์หรือบุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถหรือไม่ เพราะการกระทำละเมิดนั้นไม่ใช่นิติกรรมนิติบุคคล แม้นิติบุคคลจะกระทำกิจกรรมต่างๆ เองไม่ได้ก็ตามแต่นิติบุคคลก็ต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดอันเนื่องจากการกระทำของตนเองด้วย การกระทำของนิติบุคคลจะเป็นจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่นั้น พิจารณาจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลนั้นๆ เป็นเกณฑ์ เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เนื่องจากความผิดประเภทนี้เป็นความผิดเนื่องจากการกระทำของตนเอง พื้นฐานของความผิดชนิดนี้จึงเป็นความผิดอันเนื่องมาจากความผิดที่เขาทำขึ้นเอง ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นการกระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย คือการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่มีอำนาจตามกฎหมายการกระทำดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น คือเป็นการกระทำที่ทำให้เสียหายถึงแก่ชีวิต แก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด หากไม่มีความเสียหายดังกล่าว

เกิดขึ้นก็ย่อมไม่มีการทำละเมิด และสิทธิของผู้ถูกละเมิดนั้นจะพิจารณาสิทธิที่มีอยู่ในวันฟ้องเป็นหลัก ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นผลจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เท่านั้น

นอกจากนี้การกระทำละเมิดของสื่อมวลชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังได้แยกบัญญัติการกระทำอันละเมิดต่อชื่อเสียงไว้เป็นบทเฉพาะต่างจาก มาตรา 420 ไว้อีก มาตราหนึ่งคือมาตรา 423 จึงอาจแยกพิจารณาองค์ประกอบของการกระทำมีลักษณะดังนี้ ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้

การกระทำอันเข้าลักษณะกล่าวคือ “ไขข่าวแพร่หลาย” ต้องเป็นการกระทำโดยวิธีใดก็ตามซึ่งสามารถแสดงข้อความใดๆ ให้บุคคลที่สามได้ทราบ เช่น แจกใบปลิว หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นำเสนอข่าว ส่งข้อความทางเครื่องโทรสาร Internet เป็นต้น ถ้าไม่มีผู้ใดทราบไม่ถึงเป็นการกล่าวไขข่าวแพร่หลาย “การกระทำ” ในมาตรานี้อาจกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ได้ แต่ไม่อาจงดเว้นการกระทำอันเป็นการกล่าวหรือไขข่าวได้

2.2 ประมวลกฎหมายอาญา การทำงานของผู้สื่อข่าวหรือสื่อมวลชนอื่นๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้ตกเป็นข่าวเหยื่อข่าวและแหล่งข่าวเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน การทำงานที่เร่งรีบเพื่อแข่งกับเวลาและการแข่งขันทางธุรกิจจึงทำให้บรรดาข้อเขียน คำพูด และภาพต่างๆ ที่นำเสนอตลอดจนพฤติกรรมขณะปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนมีโอกาสผิดพลาด จนส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นได้ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้ว สื่อมวลชนก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในฐานะประชาชนคนหนึ่งเช่นเดียวกัน ความผิดที่พบมากที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในการนำเสนอข่าวและบทความ คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น และละเมิด ซึ่งความผิดฐานหมิ่นประมาทมีทั้งความผิดทางอาญา และความผิดทางแพ่ง

สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาทในส่วนของความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มีมาตราสำคัญที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจ ดังนี้

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท องค์ประกอบของการกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ การที่บุคคลใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง โดยเจตนาหมิ่นประมาทเป็นการกระทำ คือการใส่ความต่อบุคคลที่สามโดยน่าจะเกิดความเสียหาย ที่ทำให้ผู้อื่นกระทำความเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือการใส่ความ กล่าวอ้าง ทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของผู้ที่ถูกกระทำต่อบุคคลที่สาม และข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ คือสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันก็เป็นการใส่ความได้

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่นกระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด อย่างไรก็ตามการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามกฎหมายได้นั้น

กฎหมายได้กำหนดให้การกระทำนั้นจะต้องครบองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 (คณิต ณ นคร, 2553 : 197)

3. พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551 เนื้อหาสำคัญโดยย่อ มีดังนี้

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดบทนิยามความหมายต่างๆ ดังนี้

กิจการกระจายเสียง หมายความว่า กิจการกระจายเสียงตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

กิจการโทรทัศน์ หมายความว่า กิจการโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้ คลื่นความถี่ หมายความว่า กิจการกระจายเสียง หรือกิจการโทรทัศน์ซึ่งต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช่ คลื่นความถี่ หมายความว่า กิจการกระจายเสียง หรือกิจการโทรทัศน์ซึ่งไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่น ความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

โครงข่าย หมายความว่า ระบบการเชื่อมโยงของกลุ่มเครื่องส่งหรือถ่ายทอดสัญญาณเสียง หรือภาพที่ผู้ประกอบการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ใช้ในการส่งข่าวสารสาธารณะหรือ รายการจากสถานีไปยังเครื่องรับ ไม่ว่าจะโดยสื่อตัวนำที่เป็นสาย คลื่นความถี่ แสงคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือสื่อตัวนำอื่นใด

เจ้าของโครงข่าย หมายความว่า บุคคลที่มีโครงข่ายเป็นของตนเองหรือผู้ มีสิทธิในการดำเนินกิจการโครงข่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์หรือไม่ก็ตาม

สถานี หมายความว่า สถานที่ที่ใช้สำหรับทำการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการของการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการส่งผ่านโครงข่ายของตนเองหรือของผู้อื่นก็ตาม

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ การประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ โดยที่ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการนั้นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยและไม่อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตมาแล้วยังไม่ครบสามปี ซึ่งใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ได้รับใบอนุญาตจะโอนแก่กันมิได้ ใบอนุญาตประกอบกิจการใช้คลื่นความถี่ดังกล่าวนี้มีสามประเภทดังนี้

1. ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ได้แก่ ใบอนุญาตที่ออกให้สำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการบริการสาธารณะ

2. ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะ แต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ

3. ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการเพื่อแสวงหากำไรในทางธุรกิจ โดยอาจแบ่งเป็นระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

4. พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม โดยมีรายละเอียดว่าด้วยการกำกับและคุ้มครองการดำเนินกิจการรวมทั้งกำหนดขอบเขตการดำเนินงานขององค์กรและการกำกับดูแลการประกอบกิจการบรรณาธิการหรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือฟ้องร้องดำเนินคดี การออกหนังสือพิมพ์ไม่ต้องขออนุญาตแต่เพียงไปจดแจ้งเท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ก็เพียงรับแจ้งแต่ไม่มีสิทธิปฏิเสธการขอจดแจ้งได้ รวมไปถึงยกเลิกบทลงโทษหรือการให้อำนาจรัฐในการตรวจสอบออกทั้งหมด โดยให้ใช้กฎหมายอื่นๆ ที่มีอยู่ในการควบคุมสื่อแทน เช่น กฎหมายอาญาเรื่อง หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

5. พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 เป็นการวางหลักเกณฑ์ในการรับจดแจ้งการพิมพ์เป็นหลักฐานให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้พิมพ์ผู้โฆษณา และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องดำเนินคดี ในกรณีบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดกฎหมายอันเนื่องมาจากเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์

6. ประกาศ กสทช. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555

ในประเทศไทยนั้น ประกาศ กสทช. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555 โดยสำนักงาน กสทช. จะเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการในด้านการแพร่ภาพเนื้อหาโทรทัศน์ เช่น ลักษณะผังรายการ และสัดส่วนรายการ แต่ทั้งนี้ เมื่อมีการเปลี่ยนผ่านจากโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลแล้วนั้น สำนักงาน กสทช. ก็ได้ออกประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประมวลคลื่นความถี่ เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการทางธุรกิจระดับชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อใช้กำกับดูแลการประกอบกิจการของผู้ประกอบการช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลให้สอดคล้องกับเงื่อนไขใบอนุญาต โดยประกาศฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาต

บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ในหมวดหมู่ช่องรายการข่าวสารและสาระจะต้องมีรายการที่เป็น ข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

การกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดว่า ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ในการรับชม ข่าวสารและสาระ และในขณะเดียวกันนั้น ได้ส่งผลต่ออุปทานในการผลิตเนื้อหารายการในหมวดหมู่ ข่าวสารและสาระด้วย กล่าวคือ การเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถรับชมฟรีทีวีที่มีช่องข่าวสารและสาระเพิ่มมากขึ้นถึง 7 ช่อง ส่งผลให้อุปสงค์ในการรับชม เนื้อหาโทรทัศน์ในหมวดหมู่ข่าวสารและสาระเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ความต้องการเนื้อหาโทรทัศน์ ประเภทข่าวสารและสาระของผู้ประกอบการช่องรายการก็เพิ่มสูงขึ้นด้วยเนื่องจากกฎเกณฑ์ของ สำนักงาน กสทช. กำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ผลิตเนื้อหาโทรทัศน์จึงมีแรงจูงใจในการผลิตเนื้อหาข่าวสาร และสาระเพิ่มขึ้นและมีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้ชม และ ผู้ประกอบการช่องรายการ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิชาภา แก้วประดับ (2553) ได้ศึกษาบทบาทสื่อมวลชนในการสร้างจิตสำนึก สาธารณะ : กรณีศึกษาสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน เอฟเอ็ม 96.0 เมกกะเฮิร์ตซ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านแนวคิด นโยบาย สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยกลุ่มบริษัท ในเครือของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่มีนโยบายเริ่มต้นเพื่อมุ่งมั่นที่จะเป็นสื่อกลาง ในการสร้างสำนึกชุมชนและสำนึกสาธารณะ ส่งเสริมให้คนในสังคมมีความรัก มีน้ำใจต่อทั้งในระดับ ปัจเจก และระดับองค์กร เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา หรือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เป็นสื่อกลางในการรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เพื่อให้ประชาชน เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำความดีว่าไม่ใช่เรื่องน่าอาย

2. ด้านการบริหารจัดการ สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเป็นองค์กรที่เน้นการส่งเสริมการ ทำความดี โดยไม่หวังผลตอบแทนแล้ว มีความตั้งใจ มุ่งเท และใส่ใจกับปัญหาทุกเรื่อง และยังมี พันธมิตรหลากหลายองค์กร จำนวนมาก ที่พร้อมจะให้ความร่วมมือช่วยเหลืออย่างเต็มที่ สอดคล้อง กับหลักการทำงานที่ว่า “ทุกเรื่องต้องมีคำตอบ” การจัดรูปแบบรายการแบบ non format และเปิด โอกาสให้ประชาชนโทรศัพท์เข้ามาขอความช่วยเหลือทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินรายการ อย่างมาก และส่งผลให้สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันประสบความสำเร็จในการจัดรายการวิทยุเพื่อสร้าง จิตสำนึกสาธารณะอย่างมาก

3. บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันเน้นการสร้างจิตสำนึกสาธารณะผ่านบทบาทการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเป็น หลัก รองลงมาคือ การประสานสัมพันธ์ การรณรงค์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ การสร้าง ความต่อเนื่องทางสังคม และการให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกในสังคม ตามลำดับ และยังได้ทำหน้าที่ เพิ่มเติมที่มากกว่าความเป็นสื่อ คือ รับบริจาคเงินและความช่วยเหลือทั้งเงินและสิ่งของ โดยเป็น สื่อกลางระหว่างผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ประชาชนได้นำเรื่องส่วนตัวออกมาสู่พื้นที่สาธารณะจำนวนมาก เป็นการสะท้อนถึงความไว้วางใจของผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันอย่างชัดเจน สิ่งที่น่าสนใจอีกประการคือ เรื่องการทำความดี ที่สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันยังได้ชื่นชมผู้ทำความดีอย่างต่อเนื่อง เป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังรายการ และประชาชนทำความดีมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในด้านของกระบวนการสื่อสารยังพบว่า สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ในกระบวนการสื่อสารคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการในฐานะผู้ส่งสารในฐานะ “ตัวจริง เสียงจริง” ซึ่งทำให้การจัดรายการของสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันมีพลังมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของสื่อมวลชน ดังนี้

1. เครือข่ายสื่อเพื่อสาธารณะ ทั้งสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน จส.100 และ สวพ. 91 ควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายระดับชาติ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรขยายรายการเช่นนี้ไปยังวิทยุกระจายเสียงเครือข่ายอื่นๆ รวมถึงสถานีวิทยุโทรทัศน์ด้วย เพื่อกระจายแนวคิดการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้ประชาชนอย่างกว้างขวางและมีพลัง
3. ควรมีการฝึกอบรมอาสาสมัครร่วมด้วยช่วยกันในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างมีระบบ แบบแผน และต่อเนื่อง

ญาฎา ศรีวิฑูรย์ (2558) ได้ศึกษาความรู้และความคาดหวังต่อโทรทัศน์ดิจิทัลของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลจากคะแนนเต็ม 16 คะแนน กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนความรู้เกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลเฉลี่ย 8.37 คะแนน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลจะมีภาพที่คมชัดและสัญญาณชัดเจนกว่าโทรทัศน์รุ่นเก่ามากที่สุด ส่วนเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ ขณะที่ความคาดหวังในการรับชมโทรทัศน์ดิจิทัลอยู่ในระดับสูงมาก กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในด้านความคมชัดของภาพในการรับชมโทรทัศน์ดิจิทัลมากที่สุด ผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความแตกต่างทางลักษณะประชากรศาสตร์ด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน ทำให้ความรู้เกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโทรทัศน์ดิจิทัลของประชาชนในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐญา ทวีวิทย์ชาครียะ (2558) ได้ศึกษาแนวโน้มการแข่งขันผลิตเนื้อหาในกิจการโทรทัศน์ ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลของประเทศไทย : ศึกษากรณีการผลิตเนื้อหาในหมวดหมู่ข่าวสารและสาระ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายใหม่ๆ เข้ามาลงทุนประกอบกิจการช่องโทรทัศน์ และเพื่อให้ช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลของตนได้รับความนิยมจากคนดูและสามารถครอบครองส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มสูงขึ้นได้ ผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์ในระบบ แอนะล็อกเดิม ผู้ประกอบการช่องดาวเทียมหรือเคเบิล หรือผู้ประกอบการช่องดิจิทัลรายใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการผลิตช่องรายการ ต่างเร่งสร้างความแข็งแกร่งด้าน

เนื้อหาโทรทัศน์ให้กับช่องรายการของตนเอง การแข่งขันกันผลิตเนื้อหาโทรทัศน์ที่มีคุณภาพจึงมีความเข้มข้นมากขึ้น โดยเฉพาะในช่องหมวดหมู่ข่าวสารและสาระ เนื่องจากเป็นประเภทรายการที่ประชาชนให้ความนิยมมากที่สุด

แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาจากข้อมูลเชิงลึกพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การแพร่ภาพเนื้อหาข่าวสารและสาระจากร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 50 ของสำนักงาน กสทช. ไม่ได้ส่งผลให้ผู้ประกอบการช่องรายการข่าวตัดสินใจที่จะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสาระเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากผู้ประกอบการช่องรายการข่าวได้กำหนดสัดส่วนการผลิตเนื้อหาข่าวสารและสาระเป็นจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดที่จะผลิตไว้ก่อนแล้ว นอกจากนี้ ผู้ประกอบการช่องรายการข่าวและพันธมิตรร่วมผลิตเนื้อหาข่าวสารตัดสินใจที่จะพัฒนารูปแบบและผลิตเนื้อหาของรายการข่าวตามความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก (Demand Side) กล่าวคือ จะเป็นเนื้อหาข่าวที่สั้น เข้าใจง่าย และไม่เน้นการวิเคราะห์ ในแง่นี้ เนื้อหารายการข่าวส่วนใหญ่ที่ผู้ประกอบการช่องรายการและผู้ผลิตเนื้อหาผลิตจึงไม่มีคุณภาพ และขาดความหลากหลาย ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงเสนอแนะให้หน่วยงานกำกับดูแล หรือ สำนักงาน กสทช. มีการกำกับดูแลและสนับสนุนด้านเนื้อหารายการ (Content Regulation) เช่น การให้เงินสนับสนุน (Subsidy) ด้านการผลิตเนื้อหารายการที่สะท้อนความหลากหลายของท้องถิ่นให้แก่ผู้ประกอบการช่องรายการที่สนใจ

พรชนก อ่ำพันธุ์ (2558) ได้ศึกษา ไขษะกของหน่วยงานความมั่นคงทางทหาร : บทบาทหน้าที่ กระบวนการทำงาน และความน่าเชื่อถือในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นจากมติคณะรัฐมนตรี ในระดับตัวแทนของรัฐบาล คือ เป็นผู้ให้ข่าว และทำหน้าที่จัดการวิเคราะห์และผู้ให้ข่าวแทน รวมทั้งติดต่อประสานงานกันในหน่วยงานรัฐบาล และมีบทบาทในการสร้างความรับรู้ความเข้าใจต่อประชาชน ผ่านสื่อมวลชน และผ่านช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อให้เข้าใจการทำงานของหน่วยงานความมั่นคงทางทหาร เข้าใจนโยบายการทำงาน เพื่อสามารถและขับเคลื่อนนโยบายให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งยึดการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมระเบียบ ข้อบังคับของทหาร ภายใต้การป้องกันภัยคุกคามทางความมั่นคงที่สำคัญต้องทำหน้าที่ในการตอบคำถามจากผู้สื่อข่าวและตอบประเด็นที่เป็นกระแสสังคมแทนของผู้บัญชาการเหนือตน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน ด้านกระบวนการทำงาน มีกระบวนการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ กระบวนการทำงานประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และกระบวนการประชาสัมพันธ์ในเชิงรับ เช่น ในการตอบคำถามต่อสื่อมวลชนและประเด็นกระแสสังคม

ในส่วนของความน่าเชื่อถือในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าว ผู้ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 23 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 30-39 ปี โดยมีอายุในการทำงานเป็นผู้สื่อข่าว มากกว่า 5 ปี และจบการศึกษาจากสาขาวิชานิติศาสตร์/วารสารศาสตร์ หรือสื่อมวลชน ซึ่งส่วนใหญ่เคยรับฟังแถลงข่าว หรือเคยไปสัมภาษณ์โฆษกกองทัพบก/คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พันเอก วินัย สุวาริ) ด้านกลุ่มตัวอย่างประชาชน ผู้ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 30-39 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า โดยมีอาชีพข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ และรายได้ต่อเดือน 10,001-30,000 บาท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับฟังการแถลงข่าวการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ของโฆษกกองทัพบก/

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พ้นเอก วินัย สุวารี) ทั้งนี้ มีความน่าเชื่อถือที่คาดหวังต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือที่คาดหวังต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารระดับมาก โดยมีความคาดหวังในคุณลักษณะมีความสุภาพและความเป็นมิตรมากที่สุด นอกจากนี้มีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน โดยโฆษกกระทรวงกลาโหม (พลตรี คงชีพ ตันตระวาณิชย์) กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกกระทรวงกลาโหม ระดับมาก และ ระดับมากที่สุด โฆษกกองทัพบก/คณะรักษา ความสงบแห่งชาติ (พ้นเอก วินัย สุวารี) ในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกกองทัพบก/คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ระดับมาก โฆษกกองทัพเรือ (พลเรือโท จุมพล ลุ่มพิกานนท์) ในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกกองทัพเรือ โดยภาพรวมเฉลี่ยระดับมากที่สุด และโฆษกกองทัพอากาศ (พลอากาศตรี พงษ์ศักดิ์ เสมอชัย) ในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกกองทัพอากาศ ระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ ผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือที่คาดหวังต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารไม่แตกต่างกัน ประเด็นต่อมาผู้สื่อข่าวและประชาชนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารไม่แตกต่างกัน โดยในประเด็นกลุ่มผู้สื่อข่าวมีความน่าเชื่อถือที่คาดหวังกับความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารไม่แตกต่างกัน ยกเว้นโฆษกกองทัพบก/คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พ้นเอกวินัย สุวารี) แตกต่างกัน และในประเด็นต่อมา กลุ่มประชาชนมีความน่าเชื่อถือที่คาดหวังกับความน่าเชื่อถือในปัจจุบันต่อโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารไม่แตกต่างกัน ยกเว้นโฆษกกองทัพบก/คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (พ้นเอกวินัย สุวารี) แตกต่างกัน ซึ่งโดยรวมโฆษกหน่วยงานความมั่นคงทางทหารได้รับความน่าเชื่อถือในปัจจุบันในระดับมาก และไม่แตกต่างจากความคาดหวังที่ผู้สื่อข่าวและประชาชนแสดงทัศนะไว้

อิทธิ คำตะลุง (2559) ได้ศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการขาดกลไกทางกฎหมายเพื่อควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่ากลไกทางกฎหมายที่ควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนอันมีลักษณะที่เป็นข้อบังคับระหว่างองค์กร จึงไม่มีผลบังคับกับสื่อมวลชนทั้งหมด เนื่องจากกฎหมายไม่ได้อำนาจให้จริยธรรมทางวิชาชีพมีสภาพบังคับทางกฎหมาย จึงส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือนร้อนจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มุ่งเน้นไปในเชิงธุรกิจ และเน้นการทำข่าวสารที่สื่อมวลชนนั้นๆ สังกัดอยู่ไม่ได้เน้นการทำหน้าที่ที่เป็นความต้องการของประชาชน 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการขาดหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถควบคุม กำกับดูแล การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ เมื่อสื่อมวลชนทำหน้าที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนรับผิดชอบเฉพาะในส่วนของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษทางปกครองและอาญา ทำให้ส่งผลเสียต่อการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ไม่สมบูรณ์ 3) ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่าองค์กรสื่อมวลชนในประเทศไทยมีจำนวน

มาก ไม่ว่าจะเป็น สมาคม ชมรม อำนาจในการกำกับดูแลสื่อมวลชนนั้น ไม่มีสถานะในทางกฎหมาย ในการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาในการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม ของผู้ที่ปฏิบัติงานสื่อมวลชน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยควรนำเอาแนวความคิดพร้อมทั้งหลักการในทางทฤษฎี และหลักกฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่ได้มีกลไกในการกำกับดูแลการทำงานของสื่อมวลชนที่เป็น มาตรฐานสากล ในการที่จะจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนที่เหมาะสม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในแก้ไข ปัญหาการทำงานของสื่อมวลชนในประเทศไทย โดยการให้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พร้อมกันนี้ยังให้มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชน แห่งชาติ เพื่อที่จะมีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ ในการสนับสนุนการทำงานของสื่อมวลชนและ กำกับดูแลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานกลาง พร้อมกับพัฒนาวิชาชีพสื่อมวลชนให้เป็นไปในมาตรฐาน เดียวกัน นอกจากนี้สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ ยังมีอำนาจในการกำกับดูแลตนเองในการวินิจฉัย ชี้ขาดปัญหาในการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของผู้ที่ปฏิบัติงานสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการ พัฒนาการทำงานของสื่อมวลชนให้มีความสมบูรณ์และเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

บุปผาวลัย ศิริสวัสดิ์ (2560) ได้ศึกษา การประชาสัมพันธ์เพื่อการมีส่วนร่วมของ สื่อมวลชน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อการต่อต้านการทุจริต (พ.ศ.2560 – 2564) ผลการศึกษาพบว่า สำนักงาน ป.ป.ช. มีกระบวนการการประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับสื่อมวลชนในโครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การสื่อสาร เพื่อ การต่อต้านการทุจริต (พ.ศ. 2560 – 2564) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การทบทวน โดยทบทวน จากสภาพปัญหา ทบทวนผลการวิจัยที่ผ่านมา ทบทวนนโยบายองค์กร ทบทวนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2) การวางกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการ 3) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ และ 4) การ ตรวจสอบผลการปฏิบัติการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และรายงานผลการปฏิบัติงาน ในส่วนของ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายสื่อมวลชนและความคิดเห็นของเครือข่ายสื่อมวลชนที่มีต่อ การประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนยุทธศาสตร์การสื่อสาร เพื่อการต่อต้านการทุจริต (พ.ศ. 2560 – 2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่าย สื่อมวลชน มีอยู่ 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านนโยบายของสื่อ 2) ปัจจัยด้านคุณค่าของข่าว และ 3) ปัจจัย ด้านความสะดวกสบายในการทำงานของสื่อ สำหรับความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. และ ความคิดเห็นต่อการจัดโครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อการต่อต้านการ ทุจริต (พ.ศ. 2560 – 2564) พบว่า สื่อมวลชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงด้านสื่อมวลชนสัมพันธ์ และตั้งแต่ระดับผู้บริหารไปจนถึงระดับ ปฏิบัติการ กล่าวคือ ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ นักประชาสัมพันธ์เชี่ยวชาญ และ นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านสื่อมวลชนสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี ส่วนความคิดเห็น ต่อการจัดโครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อการต่อต้านการทุจริต (พ.ศ. 2560 – 2564) พบว่า การจัดโครงการ/กิจกรรม ของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นเพียงการจัดงานตามวาระ โอกาส และเพื่อประชาสัมพันธ์เท่านั้น แต่ไม่ได้จัดงานหรือจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลกับประชาชน อย่างแท้จริง

สำนักงาน ป.ป.ช. มีความพยายามในการประชาสัมพันธ์และขับเคลื่อนกระบวนการต่างๆ เพื่อต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชน แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ สื่อมวลชนมองว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าว ควรมีเนื้อหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมากกว่าการจัดงานที่สวยหรู หรือมากกว่างานที่จัดเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กร แต่การจัดงานควรมีการวางแนวทาง หรือนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ เช่น การนำเสนอเชิงสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของสำนักงาน ป.ป.ช. มากกว่าการนำเสนอเรื่องการรณรงค์แบบเชิงบวก หรือนำเสนอในเชิงบวกควบคู่ไปกับการนำเสนอสถิติข้อมูลเชิงลบไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและเห็นภาพได้ชัดเจน

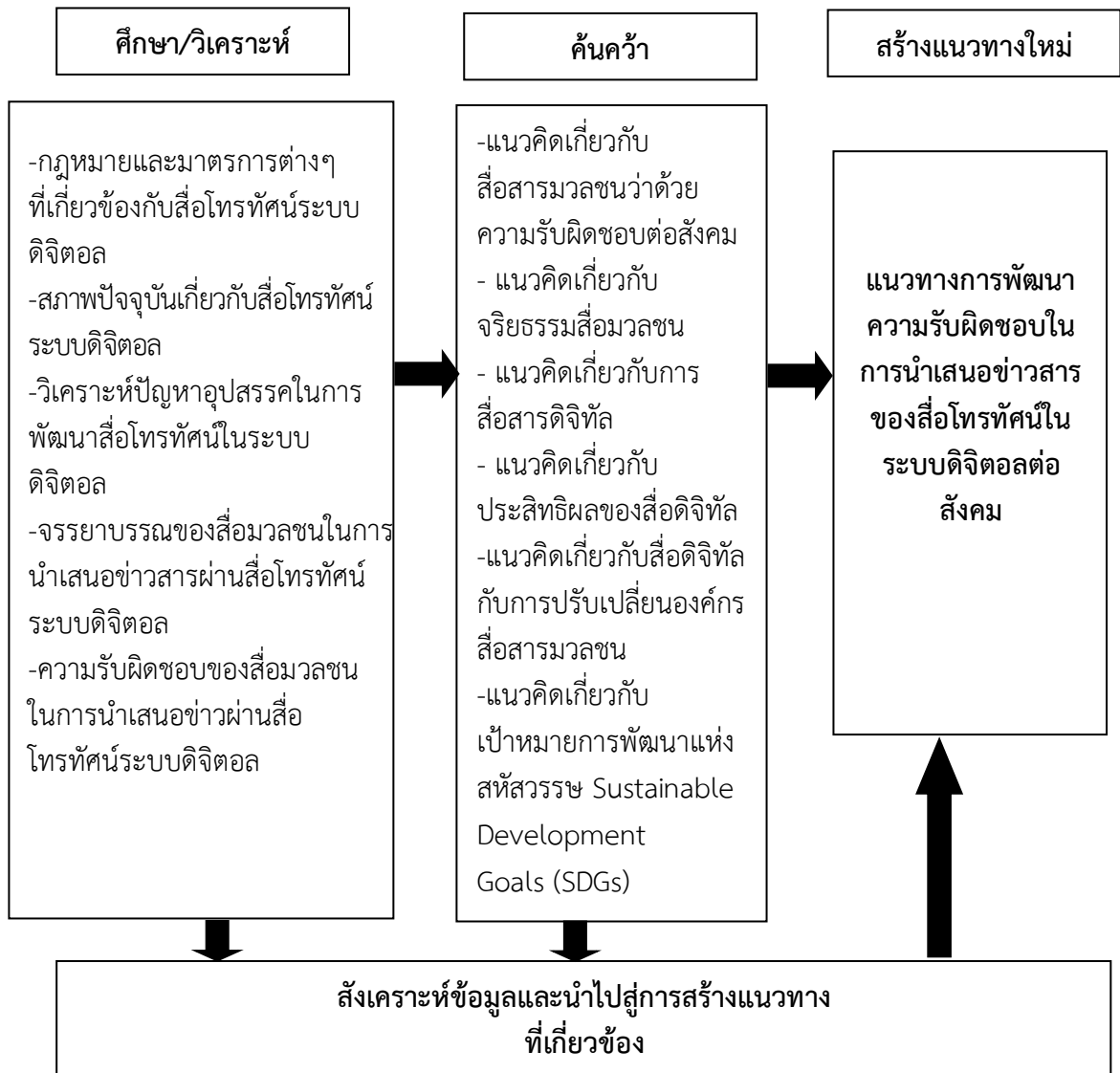
พัชรภา เอื้ออมรวนิช (2561) ได้ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดน ผลการวิจัย พบว่า ความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดนนั้นสื่อมวลชนพยายามรักษาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร โดยคำนึงถึงความถูกต้อง และความรวดเร็วโดยพยายามนำเสนอข่าวสารบนพื้นฐานทางจริยธรรมของสื่อ แต่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น ประกอบไปด้วย การแข่งขันกันของสื่อ การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ ระบบนายทุน เจ้าของสื่อ สปอนเซอร์ การตลาด รวมทั้งเพื่อความอยู่รอดของสื่อมวลชนเองที่มีส่วนทำให้สื่อมวลชนละเลยความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งการควบคุมตนเองของสื่อมวลชนในปัจจุบันพบว่าไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้การออกพระราชบัญญัติ การคุ้มครองเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น อาจจะไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องตรงประเด็นนัก โดยแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดนนั้น พบว่า สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวภายใต้ความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล นำเสนอข่าวในเชิงลึก เพื่อแข่งขันกับสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกได้ โดยอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมซึ่งแนวทางที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สื่อมวลชนคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้รับสาร สื่อมวลชน และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยต้องวางรากฐานทางการศึกษาให้กับคนในสังคม ปลุกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้กับคนในสังคมเพื่อให้เปิดรับสื่อได้อย่างมีคุณภาพด้วย

ใหม่ นาทองคำ (2561) ได้ศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคทีวีดิจิทัล กรณีศึกษาสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนจากระบบทีวี แอนะล็อกเป็นทีวีดิจิทัล สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ มีการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือที่ ต้องใช้ในการสลับหน้าจอ (switching) ในการควบคุมสัญญาณภาพ เสียง ที่จะเกิดขึ้นในการออกอากาศ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ที่ปรับรูปแบบจากเทปเปลี่ยนเป็นการ์ด บันทึกในรูปแบบไฟล์ที่มีขนาดเล็กสามารถบรรจุข้อมูลได้จำนวนมาก คงความละเอียดคมชัดทั้งภาพและเสียง พร้อมกับเครื่องมือที่ใช้ในการตัดต่อสามารถรองรับระบบดิจิทัลได้เช่นกัน ทางด้านผู้ชมเปลี่ยนแปลงเครื่องรับโทรทัศน์และกล่องรับสัญญาณในรุ่นที่รองรับสัญญาณดิจิทัลได้ สามารถรับชมภาพและเสียงได้อย่างคมชัด พร้อมรับชมช่องรายการทีวีที่มีมากขึ้น 2) พฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์ในยุคทีวีดิจิทัล ผู้ชมมีทางเลือกรับชมรายการจากช่องโทรทัศน์ที่หลากหลายมากขึ้น และเป็นผู้กำหนด เวลารับชมได้ตามความสะดวกและความต้องการ ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่ให้ความสนใจชมรายการที่มีเนื้อหาและรูปแบบที่ให้ความ

บันเทิง หรือรายการรูปแบบถ่ายทอดสด ที่สร้างความสนุก ตื่นตาตื่นใจ และ 3) แนวทางการปรับตัวของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9 MCOT HD) ในยุคทีวีดิจิทัล พบว่า มีการปรับตัวด้านการผลิตรายการ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีสาระนำความบันเทิง ภายใต้แนวคิดหลักของสถานีในการเป็นสังคมอุดมปัญญา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหารายการให้มีความบันเทิงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มผู้ชม ที่ต้องการให้ทางสถานีฯ สร้างสรรค์รูปแบบและนำเสนอรายการที่ให้ความบันเทิงในหลากหลายรูปแบบ เช่น รายการประกวดแข่งขันร้องเพลง ที่เป็นลิขสิทธิ์ต่างประเทศ รายการเกมโชว์ที่ให้ความสนุกและความตื่นเต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความคาดหวังให้นำเสนอเนื้อหาที่ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ สร้างแรงบันดาลใจ ให้แนวคิดและมุมมองที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแต่ละรายการของสถานีฯ ภายหลังจากที่ออกอากาศแล้ว จะมีประเมินผลความนิยมจากผู้ชมและลูกค้าว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตอบสนอง ความต้องการผู้ชมให้มากที่สุด นอกจากนี้ สถานีฯ ยังมีการปรับตัวด้านการพัฒนาความสามารถและการทำงานของบุคลากร และให้โอกาสได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยได้มีการจัดอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตรายการ และพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ในยุคทีวีดิจิทัล ด้านของงบประมาณ ทางสถานีฯ มีการควบคุมต้นทุนและจัดสรรงบประมาณในการผลิตรายการให้มีความเหมาะสมต่อรายได้ที่ได้รับ พร้อมทั้งยังมีนโยบายในด้านการประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

สรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมว่า แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย (Legal Responsibility) บุคคลรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในกรณีที่การกระทำนั้นยังความเสียหายต่อบุคคลอื่น 2) ความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรม (Moral Responsibility) เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกของคนหรือกลุ่มคนเป็นสำคัญ 3) ความรับผิดชอบต่อทางการเมือง (Political Responsibility) หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองให้อยู่ในทำนองคลองธรรม และบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ รักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์ของสาธารณะ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ต่างกับความรับผิดชอบต่อทางอื่นตรงที่ว่า เป็นความรับผิดชอบต่อที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะว่ามีกฎหมายบังคับอยู่แต่เป็นความรับผิดชอบต่อที่เกิดขึ้นตามหลักเหตุผลที่ว่า บุคคลแต่ละกลุ่มบุคคลย่อมเป็นสมาชิกของชุมชนหรือสังคมประเทศอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ จึงสรุปทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ดังนี้ 1) สื่อมวลชนควรยอมรับและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ความรับผิดชอบต่อสังคมต้องมีมาตรฐานในเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสาร ความถูกต้องครบถ้วน และมีความสมดุล 3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนควรต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย 4) สื่อมวลชนควรหลีกเลี่ยงการนำเสนอสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม ความรุนแรง การก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง หรือก่อให้เกิดความเสียหาย 5) สื่อมวลชนควรนำเสนอสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคม นำเสนอมุมมองที่หลากหลาย และผลสะท้อนกลับที่ถูกต้องต่อสังคม 6) สังคมและมวลชนมีความคาดหวังการทำงานภายใต้มาตรฐานของสื่อมวลชน และ 7) นักสื่อสารมวลชน และผู้สื่อข่าวควรมีความสามารถในการอธิบายสิ่งต่างๆ ต่อสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน เป็นหลักปฏิบัติที่สื่อมวลชนควรยึดถือในการนำเสนอข่าวสาร โดยบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวนั้น ต้องอยู่ภายใต้กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณ แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนเพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ผิดพลาดขึ้น ก่อนที่สื่อมวลชนจะตัดสินใจรายงานข่าวใดข่าวหนึ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลักคือ เรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน ซึ่งจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการประพฤติปฏิบัติ เป็นเรื่องของความสมัครใจโดยจริยธรรมของนักสื่อสารมวลชนนั้น ควรจะประกอบไปด้วย 1) ความสำนึกว่าทุกข้อความที่เขาเขียนลงไปนั้น คือข้อมูลที่ผู้อ่านจะต้องนำไปพิจารณาตัดสินใจ 2) ในการเสนอข้อเท็จจริง (fact) หรือความเห็น (opinion) นั้น เขาจะต้องรักษาความถูกต้อง (accuracy) ต้องไม่บิดเบือน หรือปิดบัง หรือยกข้อเท็จจริงบางประการไว้ 3) นักสื่อสารมวลชนต้องแถลงแหล่งข้อมูล และที่มาของความเห็นของเขา และ 4) เขาจะต้องรับรู้ และยอมรับความเห็นหรือข้อโต้แย้งที่แตกต่างไปจากตน ผู้สื่อข่าว ถือได้ว่าเป็นบุคคลหลักในการแสวงหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอไปยังสาธารณชน โดยบทบาทของผู้สื่อข่าว สามารถแบ่งออกได้ 7 ประการ ดังนี้ 1) บทบาทการเป็นนายทวาร หรือนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) 2) บทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) 3) บทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) 4) บทบาทของการเป็นผู้รับเรื่องร้องทุกข์ (Ombudsman) 5) บทบาทของการเป็นผู้จัดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) 6) บทบาทการเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (Change Agent) และ 7) บทบาทของกระจก (Mirror)

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัลคือ นวัตกรรมสำคัญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ฝ่าฟันโอกาสใหม่สำหรับการพัฒนาของมนุษย์ เป็นพลังที่นำการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดนับจากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม หากจะเปรียบเทียบอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารดิจิทัล คือ พลังสีนามิ ที่ถาโถมมนุษยชาติทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างรุนแรง เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางสังคม โดยการปลดปล่อยให้อิสราภาพแก่ประชาชน นับล้านที่เคยเป็นคนชายขอบ (marginalization) ปราศจากเสียงบดนี้ทุกคนมีอำนาจ มีเสียงตามสิทธิ์ โลกได้ถูกย่อยลงจนทุกคนสามารถติดต่อได้ชั่วลัดมือ ด้วยเครื่องมือที่มีอยู่ทุกหนแห่ง การสื่อสารดิจิทัล มีลักษณะที่เด่นชัดเฉพาะ 5 ประการคือ ความเป็นดิจิทัล การหลอมรวม การมีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมโยงและประสบการณ์เสมือน

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลกับการปรับเปลี่ยนองค์กรสื่อสารมวลชน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับองค์กรสื่อสารมวลชนในปัจจุบันประการหนึ่งคือ องค์กรสื่อสารมวลชนต่างต้องเผชิญหน้ากับพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ได้เข้าสู่ระบบดิจิทัล ส่งผลให้องค์กรสื่อสารมวลชนที่เก่าแก่ที่สุดอย่างองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ต้องปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้ธุรกิจหนังสือพิมพ์สามารถอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล รวมถึงต้องเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวสารและการเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้รวดเร็วและทั่วถึงมากที่สุดจากรูปแบบการบริโภคข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไป และช่องทางในการรับสารที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ ทำให้ผู้รับสารมีทางเลือกที่จะเข้าถึงข่าวสารได้หลายช่องทางและส่วนใหญ่เป็นช่องทางที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้รับสารพึ่งพาสื่อดั้งเดิมน้อยลง ดังนั้น องค์กรสื่อต้องมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย และกลุ่มผู้รับสารที่แตกต่างกัน โดยการนำรูปแบบของสื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่มาหลอมรวมกัน (Convergence) ให้การสื่อสารครบวงจรและสามารถขยายฐานผู้บริโภคขององค์กรในตลาดได้ ซึ่งจะทำให้องค์กรสื่อสามารถปรับตัวอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs) วิถีทางหรือแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนนั้น จะต้องอยู่บนฐานความเข้มแข็งของชุมชน โดยบูรณาการการพัฒนาแบบองค์รวมไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน ไม่ว่าจะเกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับคนหรือคนกับธรรมชาติ การบูรณาการนี้รวมไปถึงการเชื่อมโยงผสมผสานและหมุนเวียนเศรษฐกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งถือเป็นการใช้ทุนภายในชุมชน เพื่อให้เกิดความพอเพียงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการจัดการทรัพยากรและทุนภายใน ตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน วิถีการพัฒนาสู่ความยั่งยืนต้องอาศัยการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งดึงศักยภาพและความโดดเด่นของชุมชนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ประกอบกับภาวะผู้นำและการบริหารงานภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้นำจะต้องสร้างศรัทธาและการยอมรับให้เกิดขึ้นสามารถสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นแก่สมาชิก และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์อันพึงมีพึงได้ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้อุดมการณ์ร่วมกัน

กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ในสภาพปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไม่ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนไว้โดยตรง อันเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้เป็นฉบับชั่วคราวที่ใช้ปกครองประเทศ หลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ายึดและ

ควบคุมอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 2) กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุม การปฏิบัติงานของสื่อมวลชน กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนในประเทศไทยในระดับ พระราชบัญญัติมีด้วยกันทั้งหมดดังนี้ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา 3) พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 4) พระราช บัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 5) พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550 และ 6) ประกาศ กสทช. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555

บทที่ 3

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสาร ของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล

ในการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ครั้งนี้ เพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลโดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

1. บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว
2. การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล
4. สรุป

บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว

1. บทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว

บทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นที่ทราบดีว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะสื่อสารสิ่งต่างๆ ของสังคมไปสู่ประชาชนให้ได้รับรู้รับทราบข้อมูลที่เป็นความจริง สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทในการทำงาน เพื่อที่จะให้การทำงานในแต่ละครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและมีความเป็นมืออาชีพที่น่าเชื่อถือ เพราะสื่อมวลชนเป็นกระจกสะท้อนสภาพของสังคมเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติ การรับรู้ของประชาชนในสังคมและมียังผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาตินำเสนอข้อมูลข่าวสารออกมาในลักษณะใด สภาพสังคมย่อมแสดงออกมาในลักษณะนั้นเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระทรวงยุติธรรม 2559) เนื่องด้วยประเทศไทยนั้นเป็นระบบการปกครองโดยระบบประชาธิปไตย จึงขึ้นอยู่กับสถานภาพในทางการเมืองอีกด้วยว่าจะเป็นตัวกำหนดการทำงานของสื่อมวลชนว่าจะต้องเป็นไปในรูปแบบไหน

นอกจากนี้สังคมนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อสังคมในการใช้ชีวิตประจำวัน ยิ่งในสังคมปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ยิ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเมืองใหญ่ๆ ในต่างประเทศ เช่น ลอสแอนเจลิส นิวยอร์ก โตเกียว ปารีสและในประเทศไทย คือกรุงเทพมหานคร แต่ถึงอย่างไรก็ตามที่แนะนำให้มวลชนได้อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังข่าว หรือรับชมรายการที่น่าสนใจย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างการสื่อสารของแต่ละองค์กร (วัฒนา พุทธางกูรานนท์, 2531 : 11)

นอกจากนี้แล้ว องค์กรด้านสื่อมวลชนจะมีบทบาทต่างๆ ในสังคมที่สื่อมวลชนได้ดำเนินกิจการอยู่ดังต่อไปนี้ (ศุภรัตน์ ฐิติกุลเจริญ, 2554 : 95-96)

1. บทบาทขององค์กรที่ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนในฐานะที่เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ต่างๆ ในสังคม องค์กรด้านสื่อสารมวลชนถือว่าเป็นหน่วยงานผลิต และเป็นองค์กรที่ให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวางที่สุด แต่ความรู้และข้อมูลเหล่านั้นจะเป็นข้อมูลที่อาจแตกต่างจากความรู้ข้อมูลจากสถาบันอื่น สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นผู้ที่นำข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ทั้งหลายของสถาบันในสังคมเผยแพร่ออกสู่สาธารณะอีกต่อหนึ่ง และสื่อมวลชนยังสามารถที่จะเข้าถึงทุกคนทุกระดับได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสื่อมวลชน กับผู้ที่รับสารมีความพอดีกัน จึงส่งผลให้ความคิด ความเชื่อ ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมส่งข่าวสารให้กับประชาชนเป็นจำนวนมากกว่าและในระยะยาวกว่าการส่งข่าวสารของสถาบันอื่น ที่กระทำการส่งสารถึงผู้รับสารโดยตรง

2. บทบาทที่เป็นสื่อกลางของสาธารณชน (หรือเป็นเวทีของประชาชน) สื่อกลางนั้นเป็นสถาบันที่เป็นกลางระหว่างผู้ที่รับสารและผู้ที่ส่งสาร ในสังคมด้วยตนเองและเป็นพื้นที่หรือเวทีที่ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นของคนในสังคม มีความสัมพันธ์กับเสรีภาพของประชาชนในการติดต่อสื่อสารกับสาธารณะเพื่อเป็นช่องทางหลักในการแสดงความคิดเห็น ไปยังผู้ที่ต้องการที่จะทราบข้อมูลต่างๆ ในสังคม

3. บทบาทที่เกี่ยวกับการบริหารงานของภาครัฐ และในด้านการเมือง สื่อมวลชนทุกแขนงสามารถเสนอแนวความคิด ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เพื่อที่จะให้รัฐบาลกำลังทำอะไร ดำเนินการอย่างไรในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ และรัฐบาลจะทราบความทุกข์ร้อน ความต้องการของประชาชนจากสื่อมวลชน นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังเป็นเครื่องมือในทางการเมืองโดยตรง

4. สื่อมวลชนนั้นยังมีบทบาทสำคัญที่เป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชน ด้วยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ บทความทางการเมือง ความเคลื่อนไหวในสังคม และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้กลไกการทำงานของการเมือง (จรรยา คงมา, 2554 : 40.)

นอกจากบทบาทของสื่อมวลชนที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น สื่อมวลชนยังได้มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบอีกมากมายที่จะนำเสนอต่อประชาชน โดยมีหน้าที่สังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม หน้าที่ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ หน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคม เป็นต้น

Harold Lasswell นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนในหนังสือ “ The Structure and Function of Communication in Society” ดังนี้ (สมสุข หินวิมาน, 2558 : 8-9)

1. หน้าที่สังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the Environment) เป็นการทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลและติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่อาจจะมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมมารายงานให้สมาชิกในสังคมได้ทราบ หน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่ตรงกับการสื่อสารโดยทั่วไปคือการแจ้งให้ทราบ กล่าวคือ สื่อมวลชนจะคอยเฝ้าดูว่ามีเหตุการณ์หรือเรื่องราวใดบ้างที่เกิดขึ้นในสังคมและสมควรรู้หรือควรทราบในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ และเมื่อสื่อมวลชนพิจารณาเรื่องนั้นแล้วเห็นว่าผู้รับสารควรรับทราบสื่อมวลชนก็จะเลือกนำมาเสนอผ่านสื่อ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่กลั่นกรองข่าวสารก่อนถึงมือผู้รับ เปรียบเสมือนเป็นผู้เฝ้าประตู ที่มีหน้าที่พิจารณาว่าควรปล่อยเนื้อหาใดบ้างที่สามารถส่งออกไปให้กับผู้รับข่าวสาร

2. หน้าที่ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ในสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ หมายถึงหน้าที่ในการติดตามศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้อง ถี่ถ้วน และนำกลับมาเพื่อชี้แจงเพื่อช่วยคลายความขัดแย้งของสมาชิกกลุ่มรวมไปถึงอาจจะเพิ่มความขัดแย้งภายในกลุ่มก็เป็นได้ นอกจากนี้แล้ว การอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกสบาย ตรงกับหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ ที่สื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการตอบสนองเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม และบอกว่าเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร มีวิธีการที่สามารถแก้ไขได้อย่างไร ที่อาจจะส่งผลดีต่อสังคม โดยสามารถกล่าวอีกในหนึ่งคือสื่อทำหน้าที่ชักจูงโน้มน้าวใจ

3. หน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคม หมายถึง การเผยแพร่ ถ่ายทอด หรือสืบทอดความรู้ ค่านิยม ทศนคติ และบรรทัดฐานของสังคมจากคนในยุคสมัยหนึ่งไปสู่ยุคสมัยหนึ่ง เพื่อให้เป็นวิทยการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของสังคมดำรงอยู่ต่อไป ตรงกับหน้าที่ในการศึกษาของสื่อมวลชน

2. บทบาทของสื่อมวลชนต่อกฎหมาย

ดังจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ในปัจจุบันหลายๆ เหตุการณ์ที่ทำให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารออกไปสู่สาธารณชน จึงเป็นเหตุให้ทราบการทำงานขององค์กรต่างๆ ที่เป็นทั้ง ศาล อัยการ ตำรวจ ในการทำหน้าที่การบังคับใช้กฎหมาย การติดตามการทำคดีความเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม พร้อมทั้งวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกระบวนการยุติธรรม ที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวข้องขั้นตอนการทำงานของ ดังเช่น รายการ ตู๋ ป.ณ. ข่าว 3 สถานีประชาชน หรือ 7 สีช่วยชาวบ้าน ที่จะป็นช่องทางในการร้องทุกข์ฝ่ายสื่อมวลชนที่จะเป็นปากเสียงแทนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายปกครองหรือรัฐ ในการที่จะให้ได้รับความเป็นธรรมในสังคมที่เป็นสื่อกลางรับเรื่องราวร้องทุกข์ เพื่อที่จะทำให้กลไกทางกฎหมายได้ทำงานสู่กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย หรือหากในบางสิ่งทีกฎหมายไม่ได้มีบัญญัติไว้ก็จะเป็นประตุที่จะนำไปสู่กระบวนการในการตรากฎหมายหรือแก้ไขบังคับใช้กฎหมายต่อไป ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญต่อกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์ หรือจะเป็นปากเสียงให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

นอกจากกฎหมายจะมีบทบาทต่อสื่อมวลชนดังกล่าวแล้ว สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสถาบันของสังคม ก็มีบทบาทต่อกฎหมายด้วย โดยแบ่งเป็นบทบาททางตรงและบทบาททางอ้อมดังนี้ (สุภาภรณ์ ศรีดี, 2551 : 16-17)

1. บทบาทในทางตรง

1.1 สื่อมวลชนนำเสนอข่าวหรือประเด็นเพื่อติดตามการบังคับใช้ของกฎหมาย ปัจจุบัน การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการกำกับ การบังคับใช้ของกฎหมาย เนื่องจากเมื่อเกิดเป็นข่าวและเป็นประเด็นที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และติดตามผลการสืบสวนสอบสวน รวมทั้งผลความคืบหน้าของคดีผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชาย่อมต้องเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย เช่น การนำเสนอข่าวคดีฆาตกรรมนายตำรวจ คดีทุจริตของนักการเมือง การทารุณเด็กและสตรี เป็นต้น การนำเสนอของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องนั้น ทำให้ทราบว่าคดีความมีความคืบหน้ามากน้อยเท่าใดในการผูกมัดผู้ที่กระทำความผิด อัยการได้ดำเนินการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องหรือไม่ ศาลจะพิพากษาอย่างไร สิ่งเหล่านี้

นั้นเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในการที่จะนำมาบังคับใช้ทั้งสิ้น ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวและติดตามการบังคับใช้กฎหมายตลอดเวลา

1.2 สื่อมวลชนทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่มีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกครอง สื่อมวลชนในระบบประชาธิปไตยนั้นมีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบก็คือ กฎหมาย ในการที่กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดกฎหมาย นอกจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมแล้วยังมีกระบวนการทางสังคมคือ การใช้สื่อมวลชนให้นำเสนอข้อมูลสู่ประชาชนและ การนำเสนอข่าวหรือข้อมูลของสื่อมวลชนยังกระตุ้นให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบต่อไปด้วย เช่น ข่าวการทุจริตในโครงการของรัฐบาลที่สำคัญ โดยใช้อำนาจรัฐเป็นช่องทางของรัฐมนตรีบางคน เมื่อสื่อมวลชนนำข่าวมาตีแผ่ ทำให้มีการตรวจสอบว่าจริงหรือไม่ แต่ถ้ารัฐบาลไม่ดำเนินการก็กรณีเช่นนี้ ก็ยังมีกลไกทางรัฐสภา และการกดดันจากสื่อมวลชนและประชาชนที่จะเคลื่อนไหวให้รัฐบาลต้องกระทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป หรือรวมไปถึงการทำงานในภาพรวมทั้งหมดของรัฐบาลเอง หากไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือมีการใช้กฎหมายในทางที่มีขอบแล้ว สื่อมวลชนก็จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบและกระตุ้นให้กลไกอื่นๆ ร่วมกันตรวจสอบต่อไป

1.3 สื่อมวลชนเป็นผู้นำทางความคิดของมวลชนสู่การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยเฉพาะในข้อที่เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และเป็นเวทีแห่งการเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนนั้น ทำให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายได้ เช่น กรณีการผลักดันให้มีรัฐธรรมนูญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะกรณีการผลักดันให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน นอกจากนั้นในกรณีนี้เมื่อสื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความคิดเห็นจากประชาชนหลายๆ ฝ่ายทำให้รัฐบาลจึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมาย หรือมีการร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ หรือกรณีการคัดค้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจบางแห่ง สื่อมวลชนก็ได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวดังกล่าวด้วย

แต่อย่างไรก็ดีการทำหน้าที่ดังกล่าวในหลายๆ เรื่องของสื่อมวลชนเองมักเป็นประเด็นทางกฎหมายและในทางการเมือง เพราะฉะนั้นแล้วสื่อมวลชนจึงต้องตระหนักในการทำหน้าที่ เพราะมิฉะนั้น อาจตกเป็นเครื่องมือของรัฐ หรือบุคคลบางกลุ่ม บางพวก รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ทั้งในและนอกประเทศได้ ในบางกรณีมีการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวคัดค้านข้อบังคับทางกฎหมายในเรื่องหนึ่งแต่จุดมุ่งหมายเพื่อมิให้กฎหมายดังกล่าวนี้มีผลบังคับใช้ เพราะกลุ่มหรือพวกตนจะสูญเสียผลประโยชน์

2. บทบาทในทางอ้อม

2.1 ก่อให้เกิดประโยชน์ บทบาทหน้าที่ในทางอ้อมนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ในการสร้างความชอบธรรมหรือความเป็นจริงทางสังคม การที่สื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการปลูกฝังให้คนในสังคมเห็นถึงความจำเป็นในการมีกฎหมายเพื่อปกป้องชีวิต และทรัพย์สิน เช่น การนำเสนอข่าวการจับกุมผู้อยู่เบื้องหลังการฆาตกรรมผู้บัญชาการสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง การนำเสนอข่าวการฆาตกรรมอำพรางของแพทย์หลายๆ กรณี เป็นต้น ทำให้คนในสังคมมีความเชื่อมั่นในระบบการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของกฎหมาย ขณะเดียวกันก็เป็นการปรามไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดอีก

2.2 ก่อให้เกิดโทษ การทำหน้าที่ตามบทบาทของสื่อมวลชน ทำให้การนำกฎหมายไปสู่ภาคปฏิบัติเห็นเป็นรูปธรรม ชัดเจน และมีผลต่อสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แต่ขณะเดียวกัน ในอีกด้านหนึ่ง สื่อมวลชนก็อาจทำให้เกิดผลต่อกฎหมายในทางตรงข้ามด้วยก็ได้ เช่นกัน เช่น การนำเสนอข่าวการฆาตกรรม การปล้นธนาคาร การก่อวินาศกรรม เป็นต้น ทำให้เห็นว่าในสังคมมีคนละเมิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก เพราะกฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างชัดเจน เต็ดขาด หรือการนำเสนอความรุนแรง เรื่องการละเมิดทางเพศมากมาย ทำให้เกิดการกระตุ้นสัญชาตญาณเดิม และทำให้ละเมิดกฎหมายมีมากขึ้น เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางแนวความคิดที่เห็นว่า กฎหมาย และสื่อมวลชน อาจไม่ใช่ตัวแปรที่มีบทบาทและผลกระทบต่อกันโดยตรง และอาจมีตัวแปรในเรื่องอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน นอกจากจะเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนประเภทของสื่อ และคุณสมบัติของสื่อแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อในการเป็นตัวแทนถ่ายทอดทางสังคม บทบาทหน้าที่ของสื่อตามทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structural Functional theory) โดยเดนนิส แมคควอล (Dennis McQuail : 1994) ได้ประมวลหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนไว้ 5 ประการคือ

1. การให้ข่าวสาร (Information)
 - 1.1 การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ในสังคมและในโลก
 - 1.2 บอกให้ทราบถึงสัมพันธภาพแห่งอำนาจ
 - 1.3 ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่ๆ การปรับตัวและความก้าวหน้า
2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation)
 - 2.1 อธิบาย แปลความและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์ต่างๆ และข่าวสาร
 - 2.2 ให้การสนับสนุนแก่สถาบันหลักของสังคมและบรรทัดฐานต่างๆ
 - 2.3 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม
 - 2.4 ประสานเชื่อมโยงกลุ่มคนและกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน
 - 2.5 สร้างฉันทามติในสังคม
 - 2.6 กำหนดว่าเรื่องใดสำคัญมากน้อยกว่าหรือการกำหนดวาระทางสังคม
3. การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity)
 - 3.1 ถ่ายทอดวัฒนธรรมหลักและยอมรับวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมทางเลือกและวัฒนธรรมใหม่
 - 3.2 เสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของสังคม
4. การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม (Entertainment)
 - 4.1 ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
 - 4.2 ลดระดับความเครียดและข้อขัดแย้งทางสังคม
5. การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (Mobilization) รณรงค์ด้านการเมือง สงคราม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

อย่างไรก็ตามในการศึกษาบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนของ Roger Clause ได้เสนอบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างไปจากที่กล่าวมา โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ออกเป็น 2 ด้าน คือ บทบาทหน้าที่ของสื่อที่เป็นสื่อสารทางปัญญา (Intellectual communication) และบทบาทหน้าที่ทางด้านจิตวิทยาสังคม (Psycho Social Functions) ซึ่งบารุง สุขพรรณ (2522) ได้แยกลักษณะบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็น 2 ประการในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ทางการเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษา เป็นบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนที่จะต้องเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาแก่คนในสังคมเพื่อให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การแถลงข่าวสารจึงเป็นหน้าที่หลักในประเด็นนี้ ทั้งนี้เพราะในสังคมปัจจุบันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมายไม่สามารถติดตามรับรู้ได้ด้วยคนเพียงคนเดียว สื่อมวลชนจึงต้องช่วยทำหน้าที่รวบรวมเสนอข่าวให้ได้รับทราบอย่างเพียงพอ โดยสามารถแบ่งหน้าที่ของสื่อมวลชนในด้านนี้ออกได้ เป็น 4 ประเด็นคือ

1.1 เพื่อให้ข่าวสาร ซึ่งรวมถึงข่าวประจำวันและข่าวสารทั่วไปในด้านต่างๆ สื่อมวลชนนั้นจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ลำเอียง ต้องเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่บิดเบือนความจริงทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังและผู้ชมเข้าใจผิด สื่อมวลชนจะต้องให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้รับสารนั้นตัดสินใจเอง ฉะนั้น การเสนอเรื่องราวต้องเสนอในลักษณะอาศัยข้อเท็จจริง (Based on Fact) เป็นหลัก

1.2 เพื่อให้การศึกษา เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้นให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่อัตภาพ หน้าที่การให้การศึกษา นี้เป็นการให้ทั้งข่าวสารและถ่ายทอดความนึกคิดสิ่งต่างๆ ไปยังคนรุ่นหลังๆ อีกด้วย

1.3 เพื่อแสดงออกทางสังคม การแสดงออกในด้านอุดมการณ์ ความคิดเห็นในการปรับปรุงสังคมสามารถแสดงผ่านสื่อมวลชนได้ และจะเป็นการเผยแพร่ความคิดเห็นนั้นให้แพร่หลายยิ่งขึ้นและอาจกลายเป็นอุดมการณ์ของชาติขึ้นก็ได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง เพราะภาษาและตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์ที่บอกถึงความ เป็นอยู่ในด้านวัฒนธรรมได้แห่งหนึ่ง

1.4 เพื่อขจัดความกดดันและขัดแย้งในสังคม สื่อมวลชนเป็นเวทีกลางที่ทุกคนในสังคมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี เมื่อสังคมได้ทราบความต้องการหรือความกดดันแล้วก็จะสามารถแก้ไขได้ และในปัจจุบันการดำเนินงานต้องมีการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานและทุกคนในสังคม จึงมีการใช้สื่อมวลชนในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีขึ้นด้วย

2. บทบาทหน้าที่ทางด้านจิตวิทยาสังคม บทบาททางด้านนี้เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและสร้างพลังจิตของสมาชิกในสังคมให้ดีขึ้น โดยแยกเป็น 3 ประเด็นคือ

2.1 เพื่อสร้างความผูกพันในสังคม ในขณะเดียวกันขจัดความโดดเดี่ยวทางสังคมให้ลดน้อยลงไป

2.2 เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจคลายความตึงเครียดจากการทำงาน

2.3 เพื่อบำบัดทางจิต (Psychotherapy) คือ การรักษาเยียวยาภาวะไม่สบายต่างๆ ทางจิตใจ เช่น ให้ข่าวสารที่อาจช่วยชดเชยสิ่งที่สังคมขาด และเสนอเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้สังคมดำเนินไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนข้างต้น เห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อสังคมมาก อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจเกิดขึ้นในเชิงลบหรือมีผู้นำไปใช้ในทางที่ผิดได้ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา และหากสื่อมวลชนถูกครอบงำหรือชักจูงไปในทางใดทางหนึ่ง ย่อมเกิดผลเสียแก่สังคมได้ เนื่องจากหน้าที่ของสื่อมวลชนต้องมีการเสนอข้อมูลที่หลากหลายในแง่มุมต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็ประโยชน์ในการตัดสินใจแก่ประชาชนในสังคม

4. จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว

จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน เป็นหลักปฏิบัติที่สื่อมวลชนควรยึดถือในการนำเสนอข่าวสาร โดยบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวนั้น ต้องอยู่ภายใต้กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณ แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน เพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ผิดพลาดขึ้น ก่อนที่สื่อมวลชนจะตัดสินใจรายงานข่าวใดข่าวหนึ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลักคือ เรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน ซึ่งจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการประพฤติปฏิบัติ เป็นเรื่องของความสมัครใจ

บุปผา บุญสมสุข (2558 : 105-135) ได้จำแนกคุณธรรม จริยธรรมสื่อสารมวลชนไทยไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง โดยการรายงานความจริงของสื่อมวลชนต้องเป็นการรายงานโดยอ้างถึงแหล่งที่มา และรายละเอียดของเนื้อหาข่าวไปตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริง มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งในด้านความจริง ภาษาที่ใช้ กฎหมาย และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ต้องมีความระมัดระวังในการรายงานข่าว เพื่อให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงในเนื้อหาข่าว มีไหวพริบ

2. คุณธรรม จริยธรรมด้านการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ นักสื่อสารมวลชนต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและร่วมกันปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ ต้องเป็นหน่วยงานที่ปลอดจากการเมือง เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรู้เท่าทัน และสามารถตัดสินใจในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ตอบสนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน และนำเสนอเรื่องราว ประเด็นข้อถกเถียงที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน

3. คุณธรรม จริยธรรมด้านความยุติธรรม ต้องเปิดเผยตรงไปตรงมา ชื่อตรงต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว หากมีการรายงานข่าวที่เป็นข้อกล่าวหา หรือผู้ที่ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะเป็บุคคลหรือนิติบุคคลมีสิทธิและโอกาสที่จะโต้ตอบแก้ข้อกล่าวหาในเวลาที่เหมาะสม

4. คุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาดต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า ปกปิดชื่อหรือฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว

5. คุณธรรม จริยธรรมด้านการอ้างอิงแหล่งที่มา เมื่อคัดลอกข้อความใดต้องบอกที่มาของข้อความนั้น ไม่นำเสนอข่าวลือ หรือข่าวที่ปราศจากแหล่งข่าวอ้างอิงและเคารพในลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

6. คุณธรรม จริยธรรมด้านความสุภาพ ซื่อสัตย์ การได้มาซึ่งข่าวสาร ฟังใช้วิธีที่สุภาพซื่อสัตย์ หลีกเลี่ยงค่าที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ สื่อสารมวลชนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

7. คุณธรรม จริยธรรมด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ ต้องคำนึงมิให้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว ไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือนำหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ้อยถน

8. คุณธรรม จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ศรีของวิชาชีพสื่อสารมวลชน ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวสารและความคิดเห็น ยึดมั่นในมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

9. คุณธรรม จริยธรรมด้านการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม รมัตถะวังอย่างรอบคอบให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ยึดถือในจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่กระทำการโฆษณาอันเป็นการดูหมิ่นศาสนาหรือความเชื่อ หรือสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคล

เดวิด แรนดัล (2559 : 213-221) ได้เสนอแนวทางทั่วไปเกี่ยวกับจรรยาบรรณของการสื่อข่าวไว้ดังนี้

1. นักข่าวควรทำงานเพื่อองค์กรและผู้อ่านของพวกเขาเท่านั้น
2. ทุกข่าวควรมาจากการแสวงหาความจริงอย่างซื่อตรง ข่าวแต่ละข่าวควรจะเป็นผลจากความพยายามอย่างเปิดกว้างที่จะค้นหาว่าความจริงเกิดอะไรขึ้นสมทบด้วยความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ความจริงนั้น
3. ไม่ควรยอมรับสิ่งจูงใจใดๆ ที่หว่านล้อมเพื่อแลกกับการนำเสนอ งาน หมายความว่าถึงทุกอย่างไม่ใช่แค่เงินหรือของกำนัล แต่ยังคงหมายรวมถึงการให้คำมั่นที่จะมอบประโยชน์บางอย่างให้ด้วย
4. อย่างนั่งเทียนเขียนข่าว ไม่ว่าจะเป็นการปั้นแต่งอัญพจน์ อ้างคำพูด บั่นแหล่งข่าว เรื่องราวหรือข้อเท็จจริง ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ผิดจรรยาบรรณ
5. นักข่าวไม่ควรปล่อยให้ผู้ลงโฆษณามีอิทธิพลต่อเนื้อหาของกองบรรณาธิการ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
6. อย่าให้คำมั่นว่าจะนำเสนอเนื้อหาในข่าวเพราะเห็นแก่มิตรภาพหรือประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่ง
7. อย่าแต่งหรือปรุงข้อมูล การแต่งข้อมูลนั้นชัดเจนว่าเป็นเรื่องที่ผิดและอันตราย เช่นเดียวกับการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลข้อเท็จจริง การตกแต่งความจริงจะทำให้ข่าวกลายเป็น เรื่องหลอกลวง
8. ไม่ควรรับประโยชน์อะไรเป็นการส่วนตัวจากข้อมูลที่ได้มา

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการรายงานข่าวในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น การก้าวเข้ามาของสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต หรือสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลให้สื่อต้องมีการปรับตัวในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร

อย่างรวดเร็ว ภายใต้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนจนบางครั้งสื่อมวลชนอาจ ละเลยเรื่องของ จริยธรรมในการทำงานของสื่อ บ่อยครั้งที่มักจะได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงการทำงานของสื่อมวลชน ในเรื่องจริยธรรม แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงจริยธรรม และจรรยาบรรณก่อนนำเสนอข่าว โดยจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนพึงรู้ และให้ ความสำคัญ โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ประเด็นจริยธรรมสื่อมวลชนถือเป็นประเด็นหลักสำคัญอีกประเด็น หนึ่งในการศึกษา

การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน

หลักการทำงานของสื่อมวลชนที่ดี คือ การรายงานข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน แต่ในปัจจุบันความรวดเร็ว และความถูกต้องของข้อมูล ข่าวสารกลับลดน้อยถอยลงไป และสื่อมวลชนถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความรับผิดชอบด้านจริยธรรมอยู่ บ่อยครั้ง โดยอุปสรรคที่ส่งผลให้สื่อมวลชนละเลยความรับผิดชอบต่อเรื่องจริยธรรมนั้นมีหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นระบบนายทุนสื่อ สปอนเซอร์ นโยบายองค์กร การตลาด การแข่งขัน การเกิดของ สื่อดิจิทัล ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลให้สื่อต้องมีการปรับตัวในการนำเสนอข่าวสารแทบทั้งสิ้น องค์กร สื่อต่างต้องแย่งชิงพื้นที่

ในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารและเพื่อความอยู่รอดของ ตนเองถึงแม้ว่าในประเทศไทยมีสมาคม หรือองค์กรสื่อที่มีบทบัญญัติ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติในเรื่อง จริยธรรม จรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่กลับพบว่าไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สะท้อนออกมาให้เห็นจาก แฉลงการณ์ของสมาคมต่างๆ ที่ออกมาว่ากล่าวตักเตือนถึง การทำงานของสื่อมวลชนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการทำงานอยู่บ่อยครั้ง แต่เมื่อสมาคมองค์กรต่างๆ ออกแถลงการณ์กลับไม่ได้สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณให้กับสื่อมวลชนได้ อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนยังมีการละเลยความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมอยู่ บ่อยครั้ง การควบคุมตนเองของสื่อไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสมาคมต่างๆ ไม่ได้ มีความจริงจังในการบังคับใช้ระเบียบต่างๆ รวมถึงการไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ทั้งนี้ข้อบังคับต่างๆ เป็นเพียงแค่การตกลงร่วมกันของสมาชิกในสมาคม มิใช่ข้อกำหนดที่จะสามารถหีบขึ้นมาใช้ลงโทษ กับสื่อมวลชนที่ละเลยเรื่องจริยธรรมได้ อีกทั้งสมาคมวิชาชีพสื่อมีอยู่เป็นจำนวนมากและขาดการ ร่วมมือกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้สื่อมวลชนบางกลุ่มยังไม่ได้เป็นสมาชิกในสมาคมวิชาชีพต่างๆ ดังนั้น ระเบียบข้อบังคับด้านจริยธรรมที่บัญญัติขึ้นมานั้นจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ โดยทำได้เพียงแค่ การแถลงการณ์เพื่อตักเตือนถึงการทำงานของสื่อผ่านทางต้นสังกัดเพียงเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจที่ค้นพบในเรื่องการควบคุมให้สื่อมวลชนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ ด้านจริยธรรมที่ส่งผลชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากในปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้นจากแถลงการณ์ของ สมาคมหรือองค์กรสื่อต่างๆ แต่เกิดจากกระแสสังคมที่ออกมากดดันการทำงานของสื่อมวลชนที่มี ประสิทธิภาพในการควบคุมการทำงานของสื่ออย่างชัดเจนกว่าข้อบังคับของสมาคมสื่อต่างๆ

เมื่อสื่อมวลชนถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในเรื่องความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม และ การควบคุมตนเองของสื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้หน่วยงานรัฐได้ พยายามออกพระราชบัญญัติต่างๆ เพื่อเข้ามาควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน แต่การมี

พระราชบัญญัติ การคุ้มครองเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการทำงานของสื่อ รวมถึงการนำพระราชบัญญัติมาบังคับใช้ยังไม่มีความชัดเจนในส่วนของสื่ออื่นที่ไม่ใช่สื่อหลัก ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาการทำงานของสื่อ อีกทั้งการบังคับใช้ รวมถึงการสร้างมาตรฐานในด้านจริยธรรมสื่อก็เป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นได้

แนวทางการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนควรอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องรวดเร็ว โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการนำเสนอข่าว แต่เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกลงไปแล้วนั้น การละเลยความรับผิดชอบในด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น อาจไม่ได้เริ่มต้นที่ตัวสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมในยุคข่าวสารไร้พรมแดนข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกสามารถส่งตรงถึงผู้รับสารมีลักษณะเป็น Active Audience ที่สามารถเลือกเปิดรับข่าวสารได้ตามความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ผู้รับสารเองยังสามารถเป็นนักข่าวพลเมืองที่สามารถรายงานข่าวสารผ่านสื่อที่ตนเองมีอยู่ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นว่าในบางครั้งมีความรวดเร็วกว่าสื่อหลัก การเกิดขึ้นของสื่อออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ควรมองเพียงแค่การทำงานของสื่อมวลชนที่เป็นสื่อหลักเพียงเท่านั้น แต่ต้องมองภาพรวมของสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้รับสาร สื่อมวลชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยต้องวางรากฐานทางการศึกษาให้กับคนในสังคม ปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้กับคนในสังคมเพื่อให้เปิดรับสื่อได้อย่างมีคุณภาพด้วย

ความรับผิดชอบด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งการควบคุมกันเองของสื่อมวลชนในปัจจุบัน พบว่า ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของสมาคมสื่อเป็นเพียงแค่การตกลงร่วมกันของสมาชิกในสมาคม มิใช่ข้อกฎหมายที่จะสามารถหยิบขึ้นมาใช้ลงโทษกับสื่อมวลชนที่ละเลยเรื่องจริยธรรมได้ อีกทั้งสมาคมวิชาชีพสื่อมีอยู่เป็นจำนวนมากและขาดการร่วมมือกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้สื่อมวลชนบางกลุ่มยังไม่ได้เป็นสมาชิกในสมาคมวิชาชีพต่างๆ ดังนั้นระเบียบข้อบังคับด้านจริยธรรมที่บัญญัติขึ้นมานั้นจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ อีกทั้งการออกพระราชบัญญัติ การคุ้มครองเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น อาจจะไม่ใช้การแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องตรงประเด็นนัก โดยแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดนนั้น พบว่า สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวสารภายใต้ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล นำเสนอข่าวในเชิงลึกเพื่อแข่งขันกับสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกได้ โดยอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ซึ่งแนวทางที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้สื่อมวลชนคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้รับสาร สื่อมวลชน และองค์กรภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องวางรากฐานทางการศึกษาให้กับคนในสังคม ปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้กับคนในสังคม เพื่อให้เปิดรับสื่อได้อย่างมีคุณภาพด้วย

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล

สื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นฐานันดรที่ 4 ในสังคม ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร และเลือกนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร และสังคม โดยสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารภายใต้ยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลก

สามารถส่งผ่านไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทำความเข้าใจถึงความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดน และแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม

การกำหนดวาระข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญด้านหนึ่งของสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกข่าวสาร เพื่อนำเสนอสู่สาธารณชน โดยประเด็นข่าวสารที่สื่อมวลชนคัดเลือกนั้นต้องเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารและสังคม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันมีการคัดเลือกข่าวสารนำเสนอโดยคำนึงถึงคุณค่าข่าวเป็นหลัก ซึ่งคุณค่าข่าวยมีหลายประการ แต่ประเด็นที่สื่อมวลชนส่วนมากให้ความสนใจในการกำหนดวาระข่าวสารที่เลือกนำเสนอ นั้น สื่อมวลชนคำนึงถึงคุณค่าข่าวด้านความสดใหม่ รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัว โดยการนำเสนอของสื่อมวลชนนั้นอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร และมุ่งเน้นเป็นประเด็นที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นหลักภายใต้เสรีภาพ และคำนึงถึงจริยธรรมของสื่อมวลชนควบคู่กันไป

การนำเสนอข่าวสาร ในปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบัน โดยพบว่า การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ ทั้งสื่อออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ต่างส่งผลให้สื่อดั้งเดิมต้องมีการปรับตัว เพื่อแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารเพื่อความอยู่รอดของสื่อ โดยเฉพาะการแข่งขันกันในเรื่องความรวดเร็ว และเมื่อสื่อต้องมีการแข่งขันกันในเรื่องความรวดเร็ว ย่อมส่งผลให้ในบางครั้งสื่อมวลชนละเลยจริยธรรม และผู้รับสารสามารถพบเห็นประเด็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพบนข่าวสารมากขึ้น ทั้งจากสื่อหลัก และสื่อออนไลน์จนสื่อมวลชนถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักหน่วงถึงประเด็นความรับผิดชอบด้านจริยธรรมในหลายๆ เหตุการณ์ที่ผ่านมา

การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ แต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง พบว่า การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสื่อดั้งเดิมในเรื่องของการคัดเลือกวาระข่าวสาร และหยิบยกเอาประเด็นที่พูดถึงกันอย่างแพร่หลายในสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอ โดยไม่ต้องลงพื้นที่จริงมากนัก แต่ทั้งนี้การที่สื่อหลักคัดเลือกเอาประเด็นจากสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอนั้น กลับพบมุมมองที่น่าสนใจว่า สื่อหลักเพียงแค่อ้างตามเนื้อหาข่าวที่สื่อสังคมออนไลน์นำเสนอ โดยบางครั้งขาดการกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงขาดการทำข่าวในเชิงลึกซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของสื่อหลักที่สื่อสังคมออนไลน์ไม่สามารถทำได้ แต่ในปัจจุบันบางครั้งสื่อมวลชนกลับตกเป็นเครื่องมือของสื่อออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ด้วย การแข่งขันของสื่อดั้งเดิมที่สามารถสร้างความแตกต่างจากสื่อใหม่ หรือสื่อสังคมออนไลน์นั้น สื่อดั้งเดิมควรนำจุดเด่นของตนเองในเรื่องการนำเสนอข่าวเชิงลึกหรือการนำเสนอข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนที่อาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการทำข่าว แต่เป็นสิ่งที่สื่อใหม่หรือสื่อสังคมออนไลน์ไม่สามารถเข้าถึงได้ การนำประเด็นจากสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอถือเป็นแนวทางในการหาข่าวอย่างหนึ่ง แต่สื่อดั้งเดิมไม่ควรวิ่งตามข่าวในสื่อสังคมออนไลน์มากนัก ควรเลือกนำเสนอข่าวเดียวกันในมุมมองที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะช่วยให้สื่อทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ภายใต้กรอบจริยธรรมที่เหมาะสม

เสรีภาพของสื่อมวลชน ถึงแม้ว่าจะมีการเกิดขึ้นของสื่อออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งสื่อมวลชนมักได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการทำงานอยู่บ่อยครั้ง แต่ความมีเสรีภาพของ

สื่อมวลชนนั้นก็ยังพบว่า สื่อมวลชนในปัจจุบันมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร แต่ทั้งนี้ก็มีประเด็นที่ค้นพบว่า ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพในการนำเสนอ แต่เสรีภาพของสื่อมวลชนนั้นก็กลับไม่ใช่เสรีภาพที่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านการเมือง นโยบายองค์กร ระบบนายทุน เจ้าของสื่อรวมถึงสปอนเซอร์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เข้ามามีผลต่อการกำหนดวาระข่าวสารในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่เข้ามาจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน

ความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นลำดับต้นๆ เมื่อข่าวสารถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนไปยังสาธารณชนแล้ว หากเกิดข้อผิดพลาดในข้อมูลข่าวสารนั้นๆ สื่อมวลชนจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องหาความรับผิดชอบจากสังคมและบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยสื่อในปัจจุบันมีความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร มีการตรวจสอบที่มาและความถูกต้องของข่าวก่อนนำเสนอ สื่อมวลชนยังคำนึงถึงความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร และรักษามาตรฐานทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสาร โดยเลือกนำเสนอในประเด็นที่มีความเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่รับสาร แต่ทั้งนี้การแข่งขันกันที่รุนแรงของสื่อก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนบางส่วนละเลยความรับผิดชอบในเรื่องจริยธรรมทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่จำกัด ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกันของสื่อต่างๆ เรตติ้ง ระบบนายทุน

มุมมองของสื่อมวลชนในเรื่องความรับผิดชอบนั้นมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับนักวิชาการและผู้รับสารอย่างสิ้นเชิง โดยนักวิชาการและผู้รับสารมองว่า สื่อมวลชนในปัจจุบันละเลยเรื่องความรับผิดชอบในด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งการแข่งขันกันของสื่อ ระบบนายทุนสื่อ เรตติ้ง การเกิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งปัจจัยต่างๆ ในส่วนนี้มีผลต่อการทำงานของสื่อในปัจจุบันอย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้ก็พบประเด็นที่น่าสนใจจากความคิดเห็นของสื่อมวลชนว่า หากสื่อมวลชนมีความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนเองมากเพียงพอ ระบบนายทุนจะไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงความรับผิดชอบหรือจริยธรรมทางวิชาชีพสื่อมวลชนได้

อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและความรับผิดชอบของสื่อมวลชน แน่นนอนว่าการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ แต่สื่อมวลชนในปัจจุบันกลับถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงการทำงานที่ละเลยความรับผิดชอบในด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง จนสังคมเกิดคำถามถึงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสื่อมวลชน โดยปัจจัยที่เป็นปัญหา และอุปสรรคที่สื่อมวลชนละเลยความรับผิดชอบเรื่องจริยธรรมนั้นมีหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นระบบนายทุนสื่อ สปอนเซอร์ นโยบายองค์กร การตลาด การแข่งขัน การเกิดของสื่อดิจิทัล ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลให้สื่อต้องมีการปรับตัวในการนำเสนอข่าวสารแทบทั้งสิ้น หากสื่อมวลชนมีความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนเองมากเพียงพอ ก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านระบบนายทุนและนำเสนอข่าวอย่างมีความรับผิดชอบภายใต้จริยธรรมของสื่อมวลชนได้

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ส่งผลให้สื่อมวลชนละเลยเรื่องจริยธรรมในการนำเสนอข่าวที่สะท้อนจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างชัดเจน คือ การแข่งขันกันของสื่อ การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ ระบบนายทุน สปอนเซอร์ และองค์กรสื่อที่ต่างต้องแย่งชิงพื้นที่ในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารจนมองข้ามประเด็นด้านจริยธรรมของสื่อไป แต่ทั้งนี้การแก้ไข

ปัญหาในเรื่องดังกล่าวยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในวงสังคมที่ยังไม่สามารถหาทางออกที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ และเป็นปัญหาที่เกิดการถกเถียงทั้งในแวดวงสื่อมวลชน และวงวิชาการกันมาอย่างยาวนานอีกด้วย ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ หากสื่อมวลชนมีความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนเองมากเพียงพอ ก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านระบบนายทุนและนำเสนอข่าวอย่างมีความรับผิดชอบภายใต้จริยธรรมของสื่อมวลชนได้

สรุป

ในการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิตอล ครั้งนี้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล สรุปได้ ดังนี้

บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว สื่อสารมวลชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะสื่อสารสิ่งต่างๆ ของสังคมเพื่อไปสู่ประชาชนให้ได้รับรู้รับทราบข้อมูลที่เป็นความจริง สื่อสารมวลชนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทในการทำงาน เพื่อที่จะให้การทำงานในแต่ละครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและมีความเป็นมืออาชีพที่น่าเชื่อถือ เพราะสื่อสารมวลชนเป็นกระจกสะท้อนสภาพของสังคมเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติ การรับรู้ของประชาชนในสังคมและมียังผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาติ ดังนั้นหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนมีดังนี้ 1) การให้ข่าวสาร (Information) 2) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) 3) การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity) 4) การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม (Entertainment) และ 5) การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (Mobilization) อย่างไรก็ตาม คุณธรรม จริยธรรมสื่อสารมวลชนไทยมี ดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง 2) ด้านการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ 3) ด้านความยุติธรรม 4) ด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาดต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า ปกปิดชื่อหรือฐานะของ 5) ด้านการอ้างอิงแหล่งที่มา 6) ด้านความสุภาพ ซื่อสัตย์ 7) ด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล 8) ด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพสื่อสารมวลชน และ 9) ด้านการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม

การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน หลักการทำงานของสื่อมวลชนที่ดี คือ การรายงานข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารและเพื่อความอยู่รอดของตนเองถึงแม้ว่าในประเทศไทยมีสมาคม หรือองค์กรสื่อที่มีบทบาทอยู่ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติในเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก สื่อมวลชนยังมีการละเลยความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง การควบคุมตนเองของสื่อไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสมาคมต่างๆ ไม่ได้มีความจริงจังในการบังคับใช้ระเบียบต่างๆ รวมถึงการไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ดังนั้นระเบียบข้อบังคับด้านจริยธรรมที่บัญญัติขึ้นมานั้นจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ โดยทำได้เพียงแค่การแถลงการณ์เพื่อตักเตือนถึงการทำงานของสื่อผ่านทางต้นสังกัดเพียงเท่านั้น แนวทางการ

นำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนควรอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องรวดเร็ว โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการนำเสนอข่าว

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล สื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นฐานันดรที่ 4 ในสังคม ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร และเลือกนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร และสังคม โดยสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสารภายใต้ยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกสามารถส่งผ่านไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทำความเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดน และแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม โดยมีการกำหนดวาระข่าวสาร มุ่งเน้นเป็นประเด็นที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นหลักภายใต้เสรีภาพ และคำนึงถึงจริยธรรมของสื่อมวลชนควบคู่กันไป การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสื่อดั้งเดิมในเรื่องของการคัดเลือกวาระข่าวสาร สื่อมวลชนในปัจจุบันมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร และความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นลำดับต้นๆ เมื่อข่าวสารถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนไปยังสาธารณชนแล้ว และมีความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนเองมากเพียงพอ ก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านระบบนายทุนและนำเสนอข่าวอย่างมีความรับผิดชอบต่อภายใต้จริยธรรมของสื่อมวลชนได้

บทที่ 4

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร ของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยในบทที่ 4 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร และข้อ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

จากการศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 และผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน 2) ประชาชนทั่วไป 3) สื่อมวลชน และ 4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ซึ่งสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร

ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร มีดังนี้

1. **ปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อมวลชน** จรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนสำหรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ มีกำหนดไว้ในข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ.2553 แต่ในความเป็นจริง ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเพียงหลักการและข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้โดยไม่มีมาตรการลงโทษที่ชัดเจน และไม่มีกฎหมายข้อใดมาใช้บังคับให้ปฏิบัติตาม ไม่เหมือนกับจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะอื่นๆ เช่น แพทย์ พยาบาล หรือวิศวกรที่มีการเพิกถอนใบอนุญาตได้หากประพฤติผิดจรรยาบรรณร้ายแรง ดังนั้น การกระทำผิดจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์หลายกรณีที่เกิดขึ้น ทางสภาวิชาชีพฯ จึงทำได้เพียงออกแถลงการณ์ตักเตือนและขอความร่วมมือไม่ให้กระทำอีก ข้อเสนอของการควบคุมตนเองโดยองค์กรกำกับดูแลตนเองที่ไม่ใช่ภาครัฐคือ ไม่มีบทลงโทษที่เข้มงวด ขาดความโปร่งใสและน่าเชื่อถือในการออกข้อบังคับหรือกฎต่างๆ และสุดท้ายคือ มีผลประโยชน์ร่วมกันกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์เองก็ยอมรับว่าสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันมีปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว โดยหัวข้อที่มีการผิดจรรยาบรรณมากที่สุดคือ

1.1 การเสนอข่าวที่นำข้อมูลมาจากโซเชียลมีเดีย โดยขาดการกลั่นกรอง เน้นตามกระแสสังคม ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ที่สื่อมวลชนพึงมี

นั่นคือต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความจริงอย่างละเอียดรอบด้าน ตรวจสอบรอบคอบ ทั้งยังคำนึงกับทฤษฎีนายทวารข้าวสาร (Gatekeeper) ที่ว่าสื่อมวลชนที่ดีจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้คัดกรองข่าวสาร เพราะการมุ่งแข่งขันกับสื่อสังคมทำให้สื่อโทรทัศน์ต้องรีบผลิตข่าวสาร ออกอากาศให้ทันกับกระแสในเวลานั้น และทำให้การคัดกรองข่าวเป็นไปอย่างหยาบยาน

1.2 การเสนอข่าวไร้สาระ สร้างความมึนงง ซึ่งผิดข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ.2553 อย่างชัดเจน ในข้อ 7 วรรค 11 ซึ่งมีข้อกำหนดว่าต้องระมัดระวังการนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายใต้ขอบเขตแห่งขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน มิให้ประชาชนหลงเชื่อในสิ่งที่มึนงง และไม่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอหรือเผยแพร่สิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม หรือกระทบต่อสาธารณะ

1.3 การเสนอข่าวละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยมิใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะในสื่อโทรทัศน์ จะเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ตกเป็นข่าว ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหา สิทธิเด็กและเยาวชนอยู่บ่อยครั้ง

1.4 การเสนอข่าวสะท้อนขวัญ ภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม มีภาพอุจาดหวาดเสียว เพราะหากรับชมรายการข่าวในสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ในปัจจุบัน จะเห็นคลิปเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ เช่น ภาพรถชนมีผู้เสียชีวิต ซึ่งคลิปเหล่านี้ส่วนใหญ่นามาจากสื่อสังคมอีกทอดหนึ่ง

2. ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล แม้ว่าสื่อโทรทัศน์โดยทั่วไปจะยังทำหน้าที่สื่อมวลชน นั่นคือ สอดส่องดูแลสิ่งแวดล้อมให้กับสังคม ประสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมหรือสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้ความบันเทิง และรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหว เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคม แต่ด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น 1) บริบทของสังคมในการลำดับความสำคัญของข่าวสารเปลี่ยนไป 2) สื่อกลายเป็นของกลุ่มธุรกิจที่ต้องการผลกำไรมาหล่อเลี้ยง และ 3) การแข่งขันที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันระหว่างโทรทัศน์ด้วยกันเอง (ในกรณีประเทศไทย ฟรีทีวีดิจิทัลในระบบสัญญาณภาคพื้นมีด้วยกัน 22 ช่อง) หรือสื่อใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคม ทำให้กระบวนการทำข่าวของสื่อโทรทัศน์เปลี่ยนไป จากการที่คัดเลือกข่าวสารเพื่อออกอากาศในฐานะของนายทวารข้าวสาร (Gatekeeper) กลายเป็นว่ากองบรรณาธิการต้องคัดเลือกข่าวที่คิดว่าอยู่ในความสนใจของผู้รับสาร หรือเป็นกระแสสังคม ในขณะที่มานำเสนอก่อนข่าวอื่นๆ ที่อาจมีคุณค่าข่าวมากกว่า เพื่อดึงดูดให้ผู้รับสารที่มีทางเลือกในการรับข่าวสารมากขึ้นให้หันมาสนใจ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สื่อโทรทัศน์เสี่ยงต่อการละเลยจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนที่ควรยึดถือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนมีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน มีดังนี้

2.1 ปัจจัยภายนอก 3 อันดับแรกของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อจรรยาบรรณสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ คือ

2.1.1 อันดับ 1 มีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไปทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังได้กล่าวมาแล้วว่าสถานีโทรทัศน์ประเภทฟรีทีวีภาคพื้นดินของประเทศไทยมี 22 ช่อง และทุกช่องต่างมีการผลิตรายการข่าวเหมือนกัน ตามข้อบังคับของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ทำให้สถานีโทรทัศน์ในกลุ่มข่าวสารและ

สาระ หรือช่องเด็กและครอบครัว ต้องไปแข่งขันในการนำเสนอข่าวกับสถานีโทรทัศน์กลุ่มวาระไรต์หรือ บันเทิงซึ่งมีฐานผู้ชมกว้างกว่า

2.1.2 อันดับ 2 การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย ที่มีความรวดเร็วในการรายงาน ข่าวสารมากกว่า คุณลักษณะของสื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่เป็น ช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารได้ในเชิงลึกและหลากหลายมากกว่าที่สื่ออื่นสามารถทำได้ และ นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักข่าวและการสื่อข่าว นอกจากนั้น การเกิดขึ้นของสื่อสังคมทำให้ คนส่วนใหญ่หันไปใช้โทรศัพท์มือถือในการรับข่าวสารมากกว่าดูโทรทัศน์หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ และรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมเป็นหลัก แทนที่การรับข่าวสารจากสำนักข่าวเหมือนในอดีต สื่อโทรทัศน์ ต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อแข่งขัน และเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดการทำผิดจรรยาบรรณได้

2.1.3 อันดับ 3 สถานีโทรทัศน์ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ต้องนำเสนอเรื่องราว ที่ดึงดูดผู้ชม เมื่อสถานีโทรทัศน์ประเภทฟรีทีวีมีมากขึ้น จากเดิม 6 ช่อง กลายเป็น 26 ช่อง แต่เม็ดเงิน โฆษณายังเท่าเดิม และบริษัทเอเยนซีโฆษณาก็ยังใช้ผลสำรวจความนิยม (Rating) เป็นหลักในการซื้อ โฆษณา สถานีโทรทัศน์ในกลุ่มที่เรตติ้งต่ำจึงต้องหากกลยุทธ์ดึงดูดผู้ชมให้มากขึ้น แม้บางครั้งจะต้องแลก มาด้วยการกระทำผิดจรรยาบรรณก็ตาม

2.2 ปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มี บทบาทและพันธกิจทางสังคม (Social Role) กับการเป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหากำไรทางธุรกิจ (Business Role) ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นระบบการจัดการทางธุรกิจจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการผลิต ข่าวสารที่ถือเป็นสินค้าขององค์กรธุรกิจที่จะต้องแข่งขันทางการตลาดกับคู่แข่งอื่นๆ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายนำกำไรและรายได้ให้กับเจ้าของและผู้ลงทุน นอกจากนั้นปัจจัยภายในอีกประการหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตข่าวสารคือ ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้อยู่ในฝ่ายบรรณาธิการ ด้านเนื้อหาข่าวสารประจำวันที่หน้าที่แสวงหา คัดเลือก ปูรงแต่งข่าวสารก่อนผลิตและเผยแพร่ จำหน่ายออกไปสู่สาธารณะ บุคคลหรือคณะบุคคลที่ทำหน้าที่นี้ เช่น นักข่าว-ช่างภาพ บรรณาธิการ ข่าว-ภาพ บรรณาธิการฝ่ายเรียบเรียง ตกแต่ง เนื้อหาข่าวสาร ฯลฯ หรือเรียกรวมๆ ว่า กองบรรณาธิการนี้ ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูหรือผู้รักษาประตูข่าวสาร (Gatekeepers) ปัจจัยภายในที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดคือ นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวที่อยู่ในความสนใจ ของประชาชนเป็นหลัก รองลงมาคือ นโยบายของสถานีโทรทัศน์มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจ เป็นหลัก ส่วนการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณเป็นเรื่องรอง และ ผู้สื่อข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ จรรยาบรรณสื่อมวลชนน้อย ปัญหาจรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่ที่ผู้รักษาประตูข่าวสาร ซึ่งเป็น ผู้กั้นกรองข่าวสารว่าเรื่องใดควรจะนำเสนอ บรรณาธิการข่าวมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจรรยาบรรณ สื่อมวลชน แต่พิจารณาให้ลงข่าวได้หากข่าวนั้นเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจแม้ขัดจรรยาบรรณบางข้อ และหัวหน้าข่าวสั่งการให้ผู้สื่อข่าวรายงานเหตุการณ์โดยไม่คำนึงถึงหลักจรรยาบรรณ หากเรื่องนั้นอยู่ใน ความสนใจของประชาชน เป็นปัจจัยมีระดับความสำคัญอยู่ที่ระดับมาก และในเมื่อกลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่อโทรทัศน์เอง แสดงให้เห็นว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในกอง บรรณาธิการข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ

3. ปัญหาสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลที่สามารถรองรับบริการมัลติมีเดียใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น โดยประชาชนสามารถรับบริการ

ที่หลากหลายกว่าเดิม เช่น การบริการเสริมลักษณะโต้ตอบ (Interactive) ได้แก่ วีดิทัศน์ตามคำขอ (VDOon-Demand) โทรทัศน์เคลื่อนที่ (Mobile TV) โทรทัศน์อัจฉริยะ (Smart TV หรือ Internet TV) รวมทั้งประชาชนจะมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระ สะดวกและรวดเร็วจากบริการใหม่ ๆ อาทิ การกระจายข้อมูล (Data broadcasting) ระบบเตือนภัยทางโทรทัศน์ (Emergency warnings) นอกจากนี้จากการที่มีช่องรายการเพิ่มมากขึ้น จึงก่อให้เกิดการแข่งขันในการสร้างรายการที่มีคุณภาพมีเนื้อหารายการที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์ นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมโดยรวมอีกด้วย ซึ่งการปรับเปลี่ยนโทรทัศน์สู่ระบบดิจิทัล ยังสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตรง โดยจะนำไปสู่การลงทุนโครงข่ายระบบดิจิทัล การผลิตอุปกรณ์เครื่องรับ และการพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น เนื้อหารายการ (Content) และบริการแบบใหม่ (Interactive Services) นำมาซึ่งการยอมรับจากต่างชาติ และความน่าสนใจในการลงทุนจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเครื่องรับโทรทัศน์ระบบแอนะล็อกและระบบดิจิทัลแล้ว พบว่า โทรทัศน์ระบบดิจิทัลต้องการพลังงานไฟฟ้าที่น้อยกว่าทำให้ช่วยประหยัดพลังงานของชาติ อีกทั้งยังเป็นการนำเอาทรัพยากรคลื่นความถี่ที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ปัญหาของสื่อดิจิทัลในฐานะ “เทคโนโลยีก่อกวน” (Disruptive Technology)

ต่อสื่อโทรทัศน์ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีถือเป็นแรงขับที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมสื่อและได้นำมาซึ่งความท้าทายอันใหญ่หลวงในทุกภาคส่วนของสื่อ สื่อเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่วนน้อยที่ต้องประสบกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “เทคโนโลยีก่อกวน” (Disruptive Technologies) คือ นวัตกรรมที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (Science-based Innovation) และมีศักยภาพในการสร้างสิ่งใหม่ๆ หรือเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้ คือ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์แบบสื่อสารสองทาง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เหล่านี้ถือเป็นตัวอย่างของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีศักยภาพอย่างเห็นได้ชัดในการเปลี่ยนแปลงลักษณะเดิมของอุตสาหกรรมสื่อที่มีอยู่ เทคโนโลยีดิจิทัลนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่ออุตสาหกรรมโทรทัศน์ของไทย โดยสามารถสรุปผลกระทบต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้ใช้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นว่า ดิจิทัลเป็นเรื่องเทคนิคของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่

4.1.1 ให้ประโยชน์กับผู้ใช้งานและผู้ประกอบการสูง หากมีความเข้าใจและใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

4.1.2 เกิดการใช้งานหลายรูปแบบ (Multiple Use) เช่น ดูผ่านสมาร์ตโฟน ดูได้หลายจุด ในราคาที่ประหยัดและคมชัดกว่าเดิม

4.1.3 ประโยชน์ของในแง่การจัดเก็บข้อมูล จากเดิมระบบอะแนล็อกที่ใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมาก ปัจจุบันสามารถบีบอัดข้อมูลเข้าไปเก็บได้ในกล่องใบเดียวหรือในเซิร์ฟเวอร์ ซึ่งช่วยประหยัดงบประมาณ ขณะเดียวกันช่องทางการออกอากาศที่เพิ่มมากขึ้นก็เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสามารถผลิตเนื้อหาที่แตกต่างไปยังกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายได้มากขึ้น

4.2 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างเทคโนโลยี ดิจิทัลส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในทุกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ทัศนะว่า สื่อดิจิทัลไม่ใช่แค่เป็นโทรทัศน์ แต่หมายถึงเทคโนโลยีที่เข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนเร็วมาก “เมื่อ เดือนที่แล้วเราพูดถึงเรื่องเด็กวัยรุ่นไม่ดูโทรทัศน์แบบเฟิร์สกรีน (First Screen) แต่จอที่สอง (Second Screen) เช่น ผ่านสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต แต่มาวันนี้กลายเป็นว่า ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุเองก็ดู ผ่านจอที่สองด้วย เพราะลูกหลานในบ้านช่วยสอนให้ใช้เทคโนโลยี สามารถดูย้อนหลังได้ Prime Time กลายเป็น My Time เปลี่ยนแปลงเร็วมาก ส่งผลต่อการวางแผนการโฆษณา กระทบมากและเร็วกว่า ที่คิด”

4.3 ผลกระทบด้านธุรกิจและส่วนแบ่งทางการตลาด ในช่วงแรกผู้บริหารส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าสื่อดิจิทัลสมัยใหม่จะเข้ามาแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจ โทรทัศน์และก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “การกินเนื้อพวกเดียวกันเอง” (Cannibalism) ซึ่งในที่นี้หมายถึงการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดและรายได้กันเองในองค์กร แต่เมื่อเวลาผ่านไปพบว่า ผู้บริหารปรับตัวได้และสามารถนำสื่อดิจิทัลสมัยใหม่มาผสมผสานสร้างมูลค่าให้กับเนื้อหารายการผ่าน ช่องทางการเผยแพร่ในสื่อใหม่ เพิ่มรายได้จากโฆษณาในการดูผ่านจอที่สอง (Second Screen) เช่น แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน

5. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดขยายช่องทางการสื่อสาร เศรษฐกิจ และการเมือง การผสมผสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ปรากฏการณ์ในยุคสังคมข่าวสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การบริโภคสื่อใหม่ของคนในสังคม มี 3 ลักษณะได้แก่

51 คุณลักษณะสำคัญของสื่อแบบใหม่ (New Media) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การบริโภคสื่อของคนในสังคม

52 ปัจจัยด้านการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations) มีผลต่อการบริโภคสื่อใหม่ของคนในสังคม

5.3 เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ช่วยสนับสนุนการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ให้เกิดการพัฒนารูปแบบสื่อใหม่ เทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่เปลี่ยนแปลงไปจากการบริโภคข่าวสารผ่านการใช้สมาร์ทโฟนในการบริโภคข่าว เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกรวดเร็ว ด้วยการเติบโตและการพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารจึงทำให้สื่อต้องปรับเปลี่ยนธุรกิจให้เป็นองค์กรแบบหลอมรวมสื่อโดยการขยายช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารไปยังเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชันข่าวบนสมาร์ทโฟนและโทรทัศน์ดาวเทียม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารยังส่งผลต่อทักษะการทำงานของนักข่าวที่ต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในกระบวนการทำข่าวไม่ว่าจะเป็นเน็ตบุ๊กและสมาร์ทโฟนเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการบริโภคข่าวสารที่รวดเร็วของผู้รับสารในปัจจุบัน ด้วย การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารถือเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

6. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีสาเหตุมาจากเทคโนโลยีการสื่อสารและเครื่องมือการสื่อสารที่ก้าวหน้า อาทิเช่น เว็บไซต์ สมาร์ทโฟน ไอโฟน ไอแพด รวมถึงการเกิดขึ้นของสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็น แชร์ข่าวสารกันได้ อาทิเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ รวมถึงผู้รับสารในปัจจุบันนิยมบริโภคข่าวสารที่มีความรวดเร็ว มีภาพและคลิปวิดีโอประกอบการรายงานข่าว ดังนั้น ด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงนี้จึงส่งผลให้ต้องมีการปรับธุรกิจให้เป็นองค์กรแบบหลอมรวมสื่อโดยการเพิ่มช่องทางการสื่อสารนอกเหนือจากสื่อหนังสือพิมพ์ โดยการขยายธุรกิจสู่การทำเว็บไซต์ข่าว แอปพลิเคชันข่าว สื่อสังคมออนไลน์ และทีวี เพื่อให้เป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถเลือกเปิดรับได้ตรงตามความต้องการได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

7. จริยธรรมในการทำงานแบบหลอมรวมสื่อ เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่เอื้ออำนวยให้การนำเสนอข่าวสารในยุคหลอมรวมสื่อสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่บุคลากรในองค์กรต้องระมัดระวังและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำงานยุคหลอมรวมสื่อคือ นักข่าวต้องมีจริยธรรมและความรอบคอบในการนำเสนอข่าว เพราะหากมีการนำเสนอข่าวที่ผิดพลาดเสียหายเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อทุกคนในองค์กร องค์กรจึงควรมีการให้ความรู้ด้านกฎหมายและด้านจริยธรรมแก่บุคลากรอยู่เสมอ รวมถึงมีการออกระเบียบข้อบังคับการใช้งานและความผิดที่จะได้รับสำหรับกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น เพื่อเป็นวิธีการให้บุคลากรทุกคนอยู่ในกรอบระเบียบข้อบังคับทางจริยธรรม

8. ปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเทศไทยซึ่งกำลังอยู่ในช่วงแรกเริ่มของการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล อาจจะมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมและระดับการแข่งขันการผลิตเนื้อหาที่แตกต่างออกไป ดังนี้

การแข่งขันผลิตเนื้อหาข่าวสารและสาระ จำนวนช่องรายการโทรทัศน์ประเภทข่าวสารและสาระที่เพิ่มมากขึ้นในระบบดิจิทัล จะส่งผลให้มีความต้องการด้านเนื้อหาข่าวเพิ่มมากขึ้น จนทำให้มีการผลิตเนื้อหาข่าวและสาระในปริมาณที่มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการช่องรายการและผู้ผลิตเนื้อหารายการต่างแข่งขันกันผลิตเนื้อหารายการข่าวสารและสาระเพิ่มมากขึ้น โดยเนื้อหาข่าวที่แข่งขันกันผลิตมีแนวโน้มความหลากหลายที่สูงขึ้น กล่าวคือ มีเนื้อหาที่แพร่ภาพหลากหลายรูปแบบและมีการเสนอความเห็นที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการช่องรายการโทรทัศน์ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งจำนวนผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นผลมาจากจำนวนช่องรายการในระบบดิจิทัลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการช่องรายการโทรทัศน์ต่างมีความเห็นว่า “ใบอนุญาต” เป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้ามาประกอบกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล เนื่องจากใบอนุญาตของช่องรายการดิจิทัลที่ผ่านการเคาะราคาประมูลมีมูลค่าสูงมาก ซึ่งผู้ที่ชนะการประมูลช่องดิจิทัลต่างเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีความสามารถในการระดมเงินทุนที่สูงมากทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ดี ผู้ที่พลาดจากการประมูลใบอนุญาตช่องดิจิทัลดังกล่าวจะผันตัวมาเป็นผู้ผลิตเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อป้อนให้แก่ช่องรายการในระบบดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น บริษัท โฟสต์ พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) และบริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่เข้าร่วมประมูลช่องรายการข่าวและสาระ ก็ได้ผันตัวมาเป็นผู้ผลิตเนื้อหา

รายการข่าวให้กับพันธมิตรช่องรายการดิจิทัล ซึ่งพบว่า ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล มีผู้ผลิตเนื้อหารายการข่าวและสารคดีรายใหญ่ประมาณ 5 บริษัท คือ 1) บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) 2) บริษัท โฟสต์ พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) 3) บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) 4) บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) และ 5) บริษัท เนกซ์ สเตป จำกัด

จะเห็นได้ว่า บริษัทผลิตเนื้อหารายการข่าวและสาระที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นบริษัทที่มีฐานการผลิตข่าวมาก่อนทั้งสิ้น เช่น มีฐานหนังสือพิมพ์ หรือเคยมีช่องรายการข่าวในระบบเคเบิลและโทรทัศน์ดาวเทียม ซึ่งผู้ประกอบการผลิตเนื้อหาข่าวต่างมีความเห็นว่า บริษัทรายใหม่ที่มีขนาดเล็กจะเข้ามาสู่ตลาดผลิตเนื้อหารายการข่าวได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากการผลิตข่าวต้องใช้เงินลงทุนสูง (High investment) โดยเฉพาะเงินลงทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการผลิตข่าว นอกจากนี้บริษัทรายใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดผลิตเนื้อหาโทรทัศน์ยังไม่สามารถสร้าง “Brand Image” หรือ “ตราสินค้า” เพื่อให้ลูกค้าให้ความไว้วางใจได้ ซึ่งแบรนด์สินค้าดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่จะช่วยสร้างมูลค่าและความน่าเชื่อถือให้กับผู้ผลิตเนื้อหารายการข่าว

อุตสาหกรรมโทรทัศน์ของไทยมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการโฆษณาอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากผู้ประกอบการช่องรายการโทรทัศน์ต่างต้องพึ่งพารายได้จากโฆษณาเป็นรายได้หลักในการดำเนินธุรกิจ แต่อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการช่องรายการต่างมีความเห็นว่า การเปลี่ยนผ่านจากระบบแอนะล็อกที่มีเพียง 6 ช่องรายการไปสู่โทรทัศน์ภาคธุรกิจในระบบดิจิทัลที่มี 24 ช่องรายการนั้น ไม่ได้ส่งผลให้จำนวนเงินโฆษณาในอุตสาหกรรมโทรทัศน์เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ในแง่นี้ เมื่อมูลค่าเงินโฆษณาในอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไม่เพิ่มขึ้น บริษัทเอเจนซีโฆษณาส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะไม่กระจายเม็ดเงินโฆษณาไปยังช่องรายการดิจิทัลใหม่ๆ มากนัก กล่าวคือ บริษัทเอเจนซียังคงเน้นซื้อโฆษณาจากลูกค้าช่องแอนะล็อกรายเดิม เช่น ช่อง 3 และช่อง 7 ส่วนช่องรายการใหม่ๆ ในระบบดิจิทัลนั้น ก็มีการเข้าซื้อโฆษณาบ้างแต่มีมูลค่าไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเลือกซื้อโฆษณาจากช่องรายการที่ได้รับความนิยมสูง เช่น ช่องเวิร์คพอยท์ ช่องโมโน และช่อง 8 ในแง่นี้ หากสถานการณ์การกระจายเม็ดเงินโฆษณาไปสู่ช่องโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลไม่ดีขึ้น ผู้ประกอบการช่องรายการต่างมีความกังวลว่า จะมีช่องรายการบางช่องที่ต้องยุติการประกอบธุรกิจโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล เนื่องจากแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงต่อไปไม่ไหว ทั้งนี้ มีแนวโน้มว่า ช่องรายการที่มีฐานจากโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกเดิมจะยังคงดำเนินธุรกิจโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้อย่างเข้มแข็งต่อไป ส่วนช่องรายการใหม่ๆ ในระบบดิจิทัลนั้นก็ยังมีเพียงจำนวนไม่มากนักที่จะสามารถแบกรับสถานะขาดทุนต่อไปได้ ซึ่งช่องรายการใหม่ๆ ที่จะยังคงประกอบกิจการในระบบดิจิทัลต่อไปได้นั้นต่างเป็นช่องรายการที่มีเงินลงทุนในระยะยาวที่สูงมาก และสามารถให้บริษัทในเครือเข้าซื้อโฆษณาของช่องรายการได้ เช่น ช่องทีเอ็นเอ็น ช่องพีพีทีวี ช่องโมโน ช่องเวิร์คพอยท์ ช่องไทยรัฐทีวี และช่อง 8 แต่อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการช่องรายการบางรายมีความหวังว่า หากเศรษฐกิจมีแนวโน้มดีขึ้น มูลค่าโฆษณาในกิจการโทรทัศน์อาจจะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้บริษัทเอเจนซีโฆษณาสามารถกระจายเม็ดเงินโดยการเข้าซื้อโฆษณาของช่องรายการในระบบดิจิทัลได้มากขึ้น แต่ในช่วงเวลานี้ ผู้ประกอบการช่องรายการในระบบดิจิทัลส่วนใหญ่ประสบกับ

ความยากลำบากในการดึงดูดเม็ดเงินโฆษณาเพื่อมาหล่อเลี้ยงธุรกิจช่องรายการ ซึ่งเกือบทุกช่องก็ประสบภาวะขาดทุน ทำให้ต้องควบคุมต้นทุนในการประกอบกิจการมากขึ้น เช่น ในเรื่องการผลิตเนื้อหารายการ

9. ปัญหาด้านการกำกับดูแล (Regulation Effect) แนวโน้มการแข่งขันผลิตเนื้อหา รายการโทรทัศน์ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลของประเทศไทย ข้อสังเกต บางประการที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อกิจการโทรทัศน์ของประเทศไทย โดยข้อสังเกตดังกล่าวสามารถ นำมาพัฒนาและปรับใช้ในการกำกับดูแลอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ ตระหนักถึงผลกระทบทั้งก่อนและหลังที่จะมีการออกหลักเกณฑ์หรือกฎหมายที่จะบังคับใช้กับ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมโทรทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ผู้ประกอบการช่องรายการโทรทัศน์ภาย หลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งจำนวนผู้ประกอบการ ที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นผลมาจากจำนวนช่องรายการในระบบดิจิทัลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นั้นหมายความว่า ผู้ประกอบการรายใหม่ (New Entrant) สามารถเข้าสู่ตลาดช่องรายการโทรทัศน์ได้โดยการเข้าประมูล ใบอนุญาต โดยผู้ประกอบการรายใหม่เหล่านี้ต่างเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินทุนสูงมาก แต่อย่างไรก็ดี ใบอนุญาตดังกล่าวก็ก่อให้เกิดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดสำหรับผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ เนื่องจากผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่มีเงินลงทุนที่สูงพอที่จะประมูลใบอนุญาตได้ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ที่พลาดหวังจากใบอนุญาตได้ตัดสินใจที่จะมาประกอบกิจการด้านการผลิตเนื้อหาโทรทัศน์ แทนการประมูลใบอนุญาตโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล (ประเภทช่องข่าวสารและสาระ) ถือได้ว่าเป็นการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างหนึ่งของวงการโทรทัศน์ไทย เนื่องจากโทรทัศน์ในระบบแอนะล็อกเดิมไม่มี ช่องรายการที่น่าเสนอเฉพาะรายการข่าว ดังนั้น การประมูลใบอนุญาตช่องข่าวสารและสาระ จำนวน 7 ใบอนุญาต จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของช่องรายการโทรทัศน์ไทยครั้งใหญ่ โดยเฉพาะ ผู้ประกอบการช่องรายการข่าวนั้น ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 7 ราย นอกจากนี้ ยังมีผู้ประกอบการผลิต เนื้อหารายการข่าวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการผลิตรายการข่าวเหล่านี้ต่างก็เป็นผู้ประกอบการ ที่พลาดหวังจากการประมูลช่องรายการข่าวเกือบทั้งสิ้น การที่จำนวนช่องรายการข่าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลนั้น ได้ส่งผลให้ผู้ประกอบการช่องรายการ มีความจำเป็นที่ต้องสร้างความโดดเด่นให้แก่ช่องรายการของตน โดยแต่ละช่องรายการได้ให้ ความสำคัญกับ “เนื้อหารายการข่าว” เนื่องจาก “เนื้อหารายการข่าว” จะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ช่อง รายการได้รับความสนใจจากผู้ชม จนสามารถแข่งขันกับช่องรายการดิจิทัลอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ การผลิต และพัฒนาเนื้อหาข่าวให้น่าสนใจนั้น ผู้ประกอบการช่องรายการมักจะตัดสินใจที่จะผลิตรายการข่าวเอง เสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีการจ้างบริษัทผลิตเนื้อหารายการมาผลิตรายการข่าวให้ ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นรายการข่าวที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะในการผลิต เช่น รายการวิเคราะห์หุ้นและสารคดีมากกว่านั้น ผู้ประกอบการช่องรายการข่าวทุกรายต่างลงทุนที่จะซื้อเนื้อหารายการข่าวมาจากต่างประเทศ เนื่องจากมองว่า รายการจากต่างประเทศจะช่วยสร้างความโดดเด่น ความแปลกใหม่และความ น่าสนใจให้กับช่องรายการมากขึ้นกว่าเดิม จะเห็นได้ว่า ปริมาณการผลิตเนื้อหารายการข่าวภาย หลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวก็เป็นผล มาจากจำนวนช่องข่าวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การตัดสินใจของผู้ประกอบการช่องรายการ

ข่าวที่จะนำเสนอและแพร่ภาพเนื้อหาข่าวสารและสาระในสัดส่วนที่สูงก็ยิ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตเนื้อหาข่าวที่มากขึ้นด้วย

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

จากการศึกษาเอกสารวิชาการ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ดังนี้

1. จรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล นักสื่อสารมวลชนคือ ผู้ที่ทำงานในองค์กรสื่อสารมวลชน หรือผู้ที่ทำงานร่วมกับองค์การสื่อสารมวลชนในการผลิตสารขององค์การสื่อสารมวลชนเพื่อส่งผ่านสื่อมวลชน ซึ่งจัดประเภทตามคุณลักษณะการผลิตและรูปแบบทางกายภาพเป็น 2 ประเภทหลักคือ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) สื่อวารสารศาสตร์จะเน้นบทบาทหน้าที่ที่ต่างกันตามคุณลักษณะ วัตถุประสงค์ และธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด โดยมีภาระหน้าที่สำคัญคือ การเสนอข่าวสารที่เป็นจริง มีประโยชน์ ทันสมัย ไม่มอมเมาผู้รับในเรื่องที่เป็นภัย นักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังมวลชนหรือผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีเทคโนโลยีโทรคมนาคมที่เป็นโทรศัพท์ไร้สายหรือมือถือ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา สาระที่มีการผสมผสานกันระหว่างข้อความ กราฟิก เสียง วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังกลุ่มเป้าหมาย ผู้ปฏิบัติหน้าที่นักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยจะต้องมีทักษะตามจิต 5 ลักษณะได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม เพื่อการปฏิบัติหน้าที่หลัก 5 บทบาท ได้แก่ 1) การรายงานและเผยแพร่ข่าว 2) แสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย 3) การถ่ายทอดวัฒนธรรม 4) การบันเทิง และ 5) การโฆษณา นอกจากนี้ นักสื่อสารมวลชนจะต้องมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพนักสื่อสารมวลชน รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน ใช้วัสดุอุปกรณ์ด้วยความสร้างสรรค์ นอกจากนี้ด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี สิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมสำหรับนักสื่อสารมวลชน คือ นักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักที่จะเคารพสิทธิ์ เสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่นักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักที่จะเคารพสิทธิ์ เสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่นักสื่อสารมวลชนต้องยึดถือปฏิบัติด้วยความเคร่งครัด เนื่องจากบางครั้งการใช้เทคโนโลยีที่มีความสะดวกสบายจนเกินไป อาจจะทำให้เกิดการส่งข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการคิดวิเคราะห์อย่างดี อาจก่อให้เกิดผลกระทบและสร้างความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นในระยะเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น นักสื่อสารมวลชนที่ดีควรทำบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1 จิตเชี่ยวชาญ ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่ต้องนำเสนอข่าวสารที่เป็นจริง โดยผู้ที่ทำหน้าที่นี้จะต้องได้รับการเรียนรู้ด้านวิชาชีพมาจนมีความเชี่ยวชาญในระดับหนึ่ง เพื่อพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างเต็มภาคภูมิ ซึ่งไม่ว่านักสื่อสารมวลชนจะปฏิบัติหน้าที่ใดก็ตาม ย่อมต้องใช้ทักษะความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพมาเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนทุกๆ บทบาทนั่นเอง

1.2 จิตรู้สังเคราะห์ ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากแหล่งข่าวสารว่าเหมาะสมที่จะนำเสนอในรูปแบบใด รู้จักสังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารออกไป เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง รวมถึงการโฆษณา ล้วนต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการสร้างสรรค์งานต่างๆ ให้เกิดผลกระทบที่จะเป็นผลเสียน้อยที่สุด

1.3 จิตสร้างสรรค์ ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องมีความสร้างสรรค์ในทางดีหรือทางบวกในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการนำเสนอข่าวสารของนักสื่อสารมวลชนทุกๆ ข่าวล้วนมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ดังนั้น การนำเสนอข่าวสารในทางสร้างสรรค์จะเป็นการสร้างสรรค์สังคมไปด้วย เช่น การนำเสนอข่าวด้วยความสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็นทางบวก การถ่ายทอดวัฒนธรรมสร้างสรรค์การบันเทิงที่สร้างสรรค์สำหรับผู้ชม การโฆษณาที่สร้างสรรค์โดยยึดหลักความเป็นจริง ไม่โฆษณาเกินจริง

1.4 จิตรู้เคารพ ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักที่จะเคารพสิทธิ์ เคารพความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในข่าว รวมถึงการรู้จักเคารพบุคคลในสังคม โดยไม่นำเสนอข่าวสารที่อาจจะส่งผลกระทบร้ายแรงแก่ชีวิตของผู้อื่น ไม่ทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ไม่เอาปมด้อยของผู้อื่นมาสร้างสรรค์งานของตนเอง ซึ่งจิตรู้เคารพนี้ นักสื่อสารมวลชนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นจิตที่เกี่ยวเนื่องกับความเป็นมนุษย์

1.5 จิตรู้จริยธรรม ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องเป็นบุคคลที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ซึ่งจิตรู้จริยธรรมเป็นแนวทางสำหรับข้อประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพ และยังเป็นจิตที่เกี่ยวเนื่องกับความเป็นมนุษย์อีกด้วย

2. คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ยังได้รับความนิยม และสามารถออกอากาศบนเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือ ออนไลน์ได้ เท่ากับว่ายังมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง ความที่เป็นสื่อที่มีความเป็นมืออาชีพ คำนึงถึงเนื้อหาที่ถูกต้อง ยุติธรรม ครบถ้วน สมบูรณ์ และมีกระบวนการผลิตรายการที่มีมาตรฐาน มีองค์กรและทีมงานที่มีคุณภาพ ซึ่งรายการจะเผยแพร่สู่มวลชนในหลายกลุ่ม จริยธรรม จรรยาบรรณ จึงเป็นกรอบในการกำกับการนำเสนอรายการที่เหมาะสม ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่ดีงาม ไม่สร้างความขัดแย้งในสังคม ไม่ทำลายสถาบันหลักของชาติ แม้จะเป็นสื่อเชิงธุรกิจย่อมต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ไม่หาประโยชน์ด้านผลกำไรจนเกินควร จากข้อมูลข่าวสาร ความรู้ หรือความบันเทิง การที่วิทยุและโทรทัศน์ดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม รายการที่นำเสนอย่อมเป็นประโยชน์ ต่อผู้ฟัง ผู้ชม และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือของตัวสื่อเอง การเป็นสื่อที่เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ทั้งรูปแบบของ

ข่าว บทความ สัมภาษณ์ สนทนา หรืออื่นใด หากสื่อสามารถสร้างความน่าเชื่อถือในเนื้อหาที่เผยแพร่ จะนำมาซึ่ง ความไว้วางใจจากผู้ฟัง ผู้ชม ผู้อ่าน ความน่าเชื่อถือของสื่อเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง **ความน่าเชื่อถือจึงต้องเกิดจากตัวสื่อเองสร้างขึ้น**มา คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือของตัวสื่อเอง

คุณธรรม คือ คุณงามความดีของมนุษย์ที่พึงมีและปฏิบัติ คุณธรรมตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ประกอบด้วย

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น

3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม จริยธรรมมักเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน จริยธรรมคือการทำหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้ผลของการกระทำออกมาในทางที่ดีงาม จริยธรรมจึงเกี่ยวข้องกับคุณธรรม ซึ่งหมายถึง คุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควบคุมมนุษย์ให้มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ และศีลธรรมที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติสำหรับบุคคลในการทำมาค้าขายดีละเว้นความชั่ว

จริยธรรม จึงหมายถึง จิตสำนึก ความรับผิดชอบ คุณธรรม ศีลธรรม ซึ่งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสำหรับแต่ละบุคคลหรือกลุ่มวิชาชีพที่พึงยึดถือปฏิบัติเพื่อความดีงามและความสงบสุขของสังคม

จรรยาบรรณ ที่มักใช้ในแวดวงสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ หมายถึง หลักความประพฤติหรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ได้มีการประมวลหรือบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการประพฤติปฏิบัติงานให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาชีพนั้นๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของการควบคุมกันเอง ทั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณต่างมีหลักการเดียวกัน สื่อมวลชนเป็นกลุ่มวิชาชีพที่ผลิตผลมีผลกระทบต่อบุคคลและสาธารณชน จึงจำเป็นต้องมีหลักการหรือจริยธรรม/จรรยาบรรณในการปฏิบัติงานเพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมต่อสังคม และควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

คุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญต่อโลก เพราะเป็นหลักกำกับความประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้สังคม โลกมีความสงบสุข ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความสำคัญต่อตัวมนุษย์ในการดำรงชีวิต มนุษย์แต่ละคนควรได้รับการอบรม กล่อมเกลาให้มีความประพฤติดี ทั้งกาย วาจา ใจ และมีศีลธรรมเป็นเครื่องกำกับอันจะทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นไปในแนวทางที่ถูกต้องไม่สร้างความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณธรรม จริยธรรม ต้องมีการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมของเด็กนักเรียนเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเข้าสู่วงการวิชาชีพโดยอ้อมประพฤติชอบปฏิบัติชอบส่งผลดีต่อตนเองและองค์การ

2. ความสำคัญต่อครอบครัว เมื่อจริยธรรมเป็นความพยายามที่จะวางแบบแผนมาตรฐานว่าสิ่งใดถูก/ผิด/ดี/เลว หากบุคคลในครอบครัวขาดการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบุตรหลานอาจมีความประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่ซื่อสัตย์ สุจริต ขาดระเบียบวินัย โภกหกพกลม ในอนาคตสังคมและประเทศชาติก็จะพัฒนาไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร

3. ความสำคัญต่อสังคม สังคมจะสงบสุขได้ต้องมีจริยธรรมเป็นตัวกำกับในขั้นต้น มนุษย์ในสังคมมีมากมายหลายอาชีพ การมีจริยธรรมจึงหมายถึง การมีหลักปรัชญา แนวคิด ศีลธรรมเป็นหลักปฏิบัติของตนในสังคมแต่ละสาขาอาชีพ จริยธรรมจึงเปรียบเสมือนกฎของสังคมซึ่งไม่มีบทลงโทษทางกฎหมาย แต่มีการลงโทษทางสังคมโดยสาขาวิชาชีพนั้น เช่น กรณีนักข่าว รับสินบนจากนักการเมือง เมื่อถูกจับได้มีการลงโทษภายในวิชาชีพ นักข่าวนั้นต้องเปลี่ยนอาชีพเพราะไม่อาจอยู่สู้นักคนในวงวิชาชีพเดียวกันได้ การนำผลงานของผู้อื่นมาออกอากาศ โดยไม่อ้างอิงเป็นการกระทำที่ผิดทั้งจริยธรรมและกฎหมาย การพุดยุงสร้างความแตกแยก โดยใช้วิทยุและโทรทัศน์เป็นเครื่องมือเป็นการผิดจริยธรรมและกฎหมาย

3. การปรับตัวด้านการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร อุปสรรคและความท้าทายหลักที่ผู้บริหารองค์กรต้องพบคือ ช่องว่างด้านความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกันระหว่างบุคลากรรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ โดยด้านแนวทางการปรับตัวพบว่า ผู้บริหารองค์กรได้ใช้ 2 แนวทางในการจัดการบริหาร ได้แก่ การเลือกสรรบุคลากรใหม่ๆ ที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาร่วมงานในองค์กร และใช้วิธีการจัดการอบรมด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับพนักงานเก่าที่มีอยู่เดิม ส่วนกรณีที่บุคลากรไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้บริหารจะใช้วิธีการมอบหมายงานด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสมให้กับบุคลากรรุ่นเก่า “ช่องว่างระหว่างคนรุ่นใหม่และเก่ามีอยู่แล้ว ใช้การบริหารคนโดยให้ทำในหน้าที่ที่เหมาะสมและถนัด และใช้การอบรมซึ่งจัดขึ้นบ่อยมาก จัดอบรมมานานแล้วตั้งแต่ก่อนประมูลด้วยซ้ำ ใช้พนักงานจากทั้งภายในที่เชี่ยวชาญและจากภายนอกมาเป็นวิทยากร” การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้นำมาสู่การลดความพึงพอใจในการทำงานของสมาชิกในองค์กรในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงการทำงาน เป็นการบังคับให้คนทำงานต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพิ่มเวลาและภาระในการทำงาน แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ผลกระทบที่มีต่อความพึงพอใจในเชิงลบของเทคโนโลยีจะค่อยๆ ลดลงเมื่อเวลาผ่านไป ในปัจจุบันคนในองค์กรไม่มีปัญหาช่องว่างทางเทคโนโลยี แต่ละคนรู้จุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง และไม่เชื่อว่าคนรุ่นเก่าไม่รู้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรที่สามารถปรับตัวได้รวดเร็วคือองค์กรที่เป็นผู้ผลิตเนื้อหา (Content Provider) ซึ่งมีการปรับตัวก่อนล่วงหน้ามาระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยพบข้อสังเกตที่สำคัญว่า ผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญในการเป็นคนปิดช่องว่างด้านเทคโนโลยีขององค์กร โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ความท้าทายด้านช่องว่างทางเทคโนโลยีของบุคลากรในองค์กรถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร “วิธีการปิดช่องว่างคือ การทำการอบรม อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาการไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรที่ชินกับวิธีเดิมๆ ซึ่งเป็นเรื่องยาก อีกวิธีที่ใช้คือ การรับพนักงานใหม่ๆ ต้องมีความรู้ด้านดิจิทัลและทันสมัย ไม่ว่าจะแผนกใด ตำแหน่งใด ต้องรู้เรื่องหรือทันดิจิทัล มี Digital Knowledge จะทำให้น้ำใหม่มาถ่ายเทน้ำเก่า ค่อยๆ ปรับวัฒนธรรมองค์กรไป” ผู้บริหารคือหัวใจสำคัญในการนำพาองค์กรให้อยู่รอดด้วยการกำหนดกลยุทธ์และแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ ทั้งทรัพยากรด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรด้านมนุษย์ ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรต้องพยายามค้นหาให้พบ

ทรัพยากรและทักษะของบุคลากรที่โดดเด่นเหล่านี้ รวมทั้งต้องปกป้ององค์กรจากอุปสรรคปัญหาด้าน ข้อมูลความรู้ โดยผู้บริหารองค์กรโทรทัศนในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการ อบรม เพื่อเพิ่มเติมความรู้ด้านสื่อดิจิทัลและศักยภาพการทำงานของบุคลากรที่สอดคล้องกับธุรกิจ สื่อโทรทัศนที่วิวัฒนาการไปตามการพัฒนาทางเทคโนโลยี

4. การบริหารจัดการด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม เทคโนโลยี ดิจิทัลถือเป็นนวัตกรรมอันเป็นอาวุธทางกลยุทธ์ขององค์กร การพัฒนาสินค้าใหม่ หมายถึงเนื้อหา รายการโทรทัศน์แบบใหม่ๆ ถือเป็นภาระที่สะท้อนให้เห็นศักยภาพขององค์กรที่ได้รับการพัฒนาและจะมี ผลเชื่อมโยงไปยังผลประกอบการและด้านการเงิน อินเทอร์เน็ตจะนำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมต่างๆ กระบวนการทำงานในห้องข่าว ซึ่งมีการนำระบบเทคโนโลยีทั้งที่เป็นระบบที่ซื้อมาและระบบที่พัฒนาขึ้นเองมาใช้ผสมผสานในการพัฒนาระบบห้องข่าว รวมทั้งมีการผลิตเนื้อหาเดียวกันในหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับช่องทางการออกอากาศ ดังเช่น “เราต้องทำเนื้อหา ให้เหมาะกับแต่ละแพลตฟอร์ม (Platform) ในการออกอากาศ เช่น ในเฟซบุ๊กคนชอบให้มีภาพ ในเว็บไซต์ก็ทำทั้งแบบสั้นและแบบยาว แล้วแต่ผู้อ่านแต่ละคนชอบอ่านแบบใด เราทำงานหนักขึ้น หลายเวอร์ชันมากขึ้น” นอกจากนี้ยังพบว่า คุณภาพการผลิตมีความสำคัญในการสร้างความแตกต่าง การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันผู้ผลิตต้องมีการปรับปรุงคุณภาพเนื้อหาการผลิตให้มีความ แตกต่างจากเนื้อหาที่ผลิตโดยภาคประชาชน “ภาคพลเมืองเข้ามามีบทบาทอย่างมากและมีส่วนร่วม ในวิชาชีพนี้เยอะมาก วันนี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ภาคประชาชนก็สามารถทำในสิ่งที่เราทำได้ทั้งหมด เราต้องสร้างความแตกต่าง ไม่ใช่การแข่งขัน แต่ปัญหาคือ เราจะยกระดับตนเองอย่างไรถึงจะดำรงคุณค่า ในงานของเราไว้ได้ เราปฏิเสธไม่ได้และต้องใช้ประโยชน์จากมัน ชาวบ้านเท็ง ดาราไม่ตั้งโต๊ะแถลงข่าว แล้วเพราะมีช่องทางของตนเองในการเสนอเนื้อหาซึ่งเป็นของเขา เผยแพร่โดยเขาเอง นักข่าวบ้านเท็ง ต้องนำมาต่อยอด” สะท้อนว่าการนำเนื้อหาจากสื่อใหม่มาต่อยอดบูรณาการในเนื้อหารายการโทรทัศน์ ถือเป็นแนวปฏิบัติหนึ่งที่ผู้บริหารองค์กรรับมาใช้ ขณะเดียวกันผู้บริหารก็ต้องให้ความสำคัญกับการ บริหารจัดการความถูกต้องด้านเนื้อหาไปพร้อมๆ กับด้านความเร็วในการนำเสนอด้วย “การเอา ประเด็นในออนไลน์มาต่อยอดต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลให้รอบคอบ เอาผู้รู้มาตรวจสอบมีการ ตรวจสอบ เอาผู้รู้มาอธิบาย เร็วและผิดไม่เอาดีกว่า เอาช้าแต่ชัวร์ดีกว่า

5. โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบทบาทของผู้นำในการบริหารงานโทรทัศน์ ยุคดิจิทัลหลอมรวม โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อควรมี 3 ประเภท ได้แก่

5.1 วัฒนธรรมแบบการรวมอำนาจที่ศูนย์กลาง (The Power) โดยมีการบริหาร จัดการและควบคุมอำนาจการตัดสินใจด้วยผู้บริหารสูงสุดเพียงคนเดียว

5.2 วัฒนธรรมองค์กรแบบบทบาท (The Role) มีลักษณะองค์กรแบบเสาวิหารกรีก โดยเสาคือ แผนก/ฝ่ายต่างๆ ที่สนับสนุนองค์กร ขณะที่หลังคาคือ ฝ่ายบริหารที่ควบคุมฝ่ายต่างๆ ในองค์กร

5.3 วัฒนธรรมองค์กรแบบภารกิจ/โครงการ (The Task) เป็นองค์กรแบบที่ ขับเคลื่อนด้วย โครงการ (Project- driven) มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานแต่ละโครงการ โดยหน้าที่ผู้บริหารคือ การสนับสนุนด้านการเงิน และทรัพยากรในการทำงาน

ในบริบทของโครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลของไทยพบว่า ทุกองค์กรใช้การผสมผสานโครงสร้างวัฒนธรรมทั้ง 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน โดยรูปแบบหลักที่ทุกองค์กรใช้คือ วัฒนธรรมแบบเสาวินทกรีก ซึ่งเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังขององค์กร แต่ในส่วนของการมอบหมายและติดตามงาน ผู้บริหารนิยมใช้วัฒนธรรมแบบภารกิจ โดยให้อิสระบุคลากรในการทำงานด้วยโทรทัศน์เป็นงานที่ต้องใช้ศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ “องค์กรโทรทัศน์จริงๆ เรายังหนีระบบแอดมินแบบเดิมๆ ไม่ได้ มันจำเป็น แต่ความสามารถของคนรุ่นใหม่มันประสานเป็นฐานที่ตึกกว่าเสาที่เป็นแนวตั้งมากเกินไป เด็จะเนื้ตเวิร์คกันเอง เช่น คนเขียนบทเก่ง อาจกำกับไม่เก่ง ให้คนมาช่วยกำกับหรือการจัดไฟซึ่งอดีตเป็นอุปสรรคแต่ปัจจุบันง่ายมากขึ้นแต่ตาข่ายที่ดีต้องอยู่ภายใต้แอดมิน ถ้าบริษัทเล็กๆ แอดมินหาย แต่สถานีใหญ่ๆ ระบบนี้ต้องอยู่ ในการสั่งงานว่าจ้งกันและประสานกัน” แต่ด้วยความหลากหลายของบุคลากรที่เรามีอยู่ เราต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น โครงสร้างขององค์กรเป็นแบบที่ 2 แต่การมอบหมายงานใช้แบบที่ 3 ส่วนในเรื่องการรวมศูนย์กลางก็มีการรวมศูนย์ (Decentralize) ในเรื่องการตัดสินใจในหลายอย่าง ด้วยบริษัทอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นการรวมอำนาจเรื่องการตัดสินใจหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นเรื่องปกติขององค์กรเป็นธรรมชาติของธุรกิจ จากข้อคิดเห็น สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการรวมอำนาจที่ศูนย์กลางเป็นรูปแบบที่ยังจำเป็นต้องใช้ในกรณีของการตัดสินใจในประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่องค์กรต้องรับมือกับบริบทของอุปสรรคจากปัจจัยภายนอก อาทิ เศรษฐกิจ การเมือง และนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐและผู้กำกับดูแลสื่อโครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อรูปแบบการสื่อสารและรูปแบบการเป็นผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งจากแนวคิดบทบาทของผู้นำในการบริหารงานองค์กร พบลักษณะความเป็นผู้นำ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการใช้อำนาจ (Exploitative Authoritative System / Tells Style) ใช้ความกลัวเป็นจุดเฝ้าหวอดึงดูดใจ สื่อสารจากระดับ “บน สู่ ล่าง” ตัดสินใจจากระดับบน ถ่ายทอดสู่พนักงาน

2. รูปแบบการใช้อำนาจและความเมตตา (Benevolent Authoritative System / Sells Style) ไม่ควบคุมเคร่งครัด แต่ยังเป็นการสื่อสารแบบ “บน สู่ ล่าง” การตัดสินใจจากระดับบน ใช้รางวัลและการลงโทษประกอบกัน ผู้นำใช้การขายความคิดมากกว่าการสั่งการ ผู้ตามสามารถเสนอความคิดได้ตามแบบแผนช่องทางที่องค์กรกำหนด

3. รูปแบบปรึกษาหารือ (Consultative System / Consult Style) ใช้รางวัลเป็นแรงจูงใจในการทำงาน แต่ยังมี การลงโทษบ้าง ผู้นำขอความเห็นและคำแนะนำจากผู้ตามเพื่อประกอบการตัดสินใจมีทั้งการตัดสินใจแบบ “บน สู่ ล่าง” และ “ล่าง สู่ บน”

4. รูปแบบปฏิสัมพันธ์ (A Participative System / Joins Style) ใช้การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์มาก สื่อสารได้อย่างเท่าเทียมในทุกตำแหน่ง แต่ระดับชนชั้นยังมีอยู่ภายใต้การให้เกียรติและเคารพกัน

ผู้บริหารเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ทุกรูปแบบของการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการซึ่งการจะเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับปัจจัยด้าน บุคคล และ บริบทของเนื้องาน การบริหารงานในองค์กรของตน ต้องใช้รูปแบบความเป็นผู้นำทุกแบบแล้วแต่กรณี “ถ้ากรณีฝ่ายขายต้องเป็นแรงจูงใจ ค่า Commission ก็ใช้ Sale Style แบบที่ 2 ถ้าเป็นนักข่าวต้องยกย่องชมเชย เขามีความภูมิใจในวิชาชีพ ก็ใช้ แบบ 3 และ 4 แต่องค์กรใหญ่มีคนหลากหลาย บางกรณีก็ใช้แบบที่ 1 การเปลี่ยนแปลงมีอำนาจในการ

ก่อให้เกิดความก่อกรวน (Change is disruptive) ซึ่งรูปแบบความเป็นผู้นำมีบทบาทที่สำคัญต่อการบริหารความเปลี่ยนแปลงขององค์กร ผู้บริหารจึงต้องมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กรสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม

6. คุณสมบัติที่พึงประสงค์และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม คุณสมบัติต่างๆ ของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม โดยสาระสำคัญคือ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงของสื่อ เข้าใจตลาดทันการเปลี่ยนแปลงทางรสนิยมและพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านกฎหมายและสังคม มีทักษะพื้นฐานของการผลิตรายการโทรทัศน์ เข้าใจศิลปะในการสื่อสารของมนุษย์ มีคุณธรรม จริยธรรมและให้สิ่งที่ดีคืนแก่สังคม องค์กรที่มีผู้นำที่ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเท่านั้น จึงจะอยู่รอดได้ การสื่อสารถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานองค์กร โดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไปสู่ยุคดิจิทัลหลอม รวมนั้น ผู้นำมีบทบาทอย่างมากในการบริหารเพื่อความเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารต้องเปลี่ยนบทบาท จากผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ระหว่างฝ่ายผู้นำและผู้ตาม (Bilateral Exchange) ซึ่งเป็นรูปแบบการแลกเปลี่ยนระหว่างผลผลิตของงานกับรางวัลที่เป็นความพึงพอใจของผู้ตาม มาสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership Approach) ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสื่อสารเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในองค์กรและสร้างแรงบันดาลใจเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร (Organizational Change) สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม

7. การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล ผู้ประกอบการควรมีการปรับตัวดังนี้

7.1 ผู้ประกอบการช่องโทรทัศน์ต้องวางตำแหน่ง และทิศทางของช่องโทรทัศน์ของตนให้ชัดเจน

7.2 ผู้ประกอบการควรมีการปรับปรุงผังรายการ โดยเพิ่มสัดส่วนรายการที่เป็นที่นิยมพัฒนา และนำเสนอเนื้อหาใหม่ด้วยการผลิต และคัดสรรเนื้อหารายการที่ดีมีคุณภาพ หรือรวมกลุ่มพันธมิตรในการผลิต และซื้อเนื้อหาป้อนให้กับช่องรายการ

7.3 ผู้ประกอบการรายใหม่ ต้องริบหาแนวทางที่ชัดเจน ในการพัฒนาคุณภาพรายการโดยเน้นไปที่กลุ่มผู้ชมเฉพาะสำหรับช่องตัวเองเพื่อสร้างฐานผู้ชม

7.4 ผู้ประกอบการต้องมีการใช้กลยุทธ์ในการทำให้เกิดช่องทางธุรกิจต่อยอดจากเดิมในรูปแบบการรับชมหลายหน้าจอ (Multi-Screen) ใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) ในการสร้างการมีส่วนร่วมผลิตเนื้อหาที่น่าสนใจ ผลิตและเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง

7.5 ผู้ประกอบการต้องมีการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่พัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของบุคลากร สร้างการทำงานเป็นทีม รวมไปถึงการพัฒนาภาพลักษณ์ของผู้ประกาศหรือผู้ดำเนินรายการ ในสถานีโทรทัศน์ของตนเองให้มีคุณภาพ

8. กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล ผู้ประกอบธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัลควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยของการดำเนินงาน ดังนี้

8.1 ด้านอันดับความนิยม (Rating) อันดับความนิยม หรือ Rating เป็นส่วนหนึ่งของการชี้วัดว่า ช่องทีวีดิจิทัลช่องใดบ้างที่จะอยู่รอดในการแข่งขันได้ หลังจากที่มีบางช่องปิดตัว บางช่องปรับลดพนักงาน หลายช่องขาดทุน และบางช่องมีแนวโน้มจะปิดตัว ซึ่งทั้งหมดต้องยอมรับว่าเกิดจากการคาดการณ์ที่ผิดพลาด การขาดประสบการณ์ เมื่อช่องทีวีหลักได้เพิ่มจาก 6 ช่องมาเป็น 28 ช่อง (ปัจจุบันเหลือ 26) รายการเพิ่มขึ้นต้นทุนสูงขึ้น แต่รายได้จากการโฆษณา ซึ่งเป็นรายได้หลักไม่ได้เพิ่มขึ้น

8.2 ด้านการหารายได้จากการโฆษณา (Advertising) ในการหารายได้จากการโฆษณา ปัจจัยหลักต่อการตัดสินใจลงทุนในช่องทีวีระบบดิจิทัลของผู้ประกอบการ คือ ความคุ้มค่าในการลงทุน และรายได้จากโฆษณาคือหนึ่งในเม็ดเงินหลักที่ไหลเข้า ซึ่งจะได้จากการขายเวลา เพื่อการโฆษณาสินค้าต่างๆ ซึ่งแต่เดิมบริษัทโฆษณาที่เคยขึ้นอยู่กับการวางแผนสื่อแบบเดิมที่มีสื่อโทรทัศน์เพียงไม่กี่ช่องหลัก สามารถมองเห็นถึงการกระจุกตัวของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน การวางแผนสื่อโฆษณาสำหรับฟรีทีวีแบบเดิมจึงทำได้ง่ายและไม่มีการแข่งขันมากนัก เพราะสามารถตรวจสอบข้อมูลอันดับความนิยมและวิเคราะห์ความสนใจของผู้บริโภคได้ค่อนข้างครอบคลุมสำหรับสื่อโทรทัศน์ทั้งแบบฟรีทีวี (Free TV) และแบบเพย์ทีวี (Pay TV) แต่เมื่อตลาดขยายตัวมากขึ้น ช่องทางในการสื่อสารมีตัวเลือกมากขึ้น นั่นหมายถึงผู้บริโภคมีอิสระในการค้นหาความต้องการและความสนใจของตัวเองได้หลากหลาย ดังนั้นเนื้อหาและการโฆษณาในทีวีดิจิทัล เป็นสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันที่จะช่วยให้ช่องทีวีดิจิทัลมีความโดดเด่นน่าสนใจ เป็นที่จดจำ ทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้และได้รับความสนใจจากผู้บริโภคทั้งเนื้อหาและโฆษณาไปพร้อมๆ กันอีกทั้งยังสามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อใช้งานทีวีดิจิทัลได้อีกด้วย

8.3 ด้านการวางตำแหน่งของช่องรายการ (Positioning) การวางตำแหน่งของช่องรายการที่ชัดเจนแสดงออกผ่านแนวทางในการนำเสนอเนื้อหารายการที่เป็นเอกลักษณ์จะช่วยสร้างการจดจำ สร้างแรงจูงใจใฝ่รับชมให้กับผู้ชมได้ ซึ่งการวางตำแหน่งช่องรายการเปรียบเสมือนกับการกำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นกระบวนการในการกำหนดจุดเด่นหรือคุณค่าขององค์กรที่ส่งผลต่อการรับรู้และการจดจำ ในคุณค่าด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภค ดังนั้นการวางตำแหน่งของช่องรายการที่แตกต่างอย่างชัดเจนจึงส่งผลต่อการจดจำ ช่องรายการนั้นได้ ขณะที่ผู้ชมส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการรับรู้และการจดจำเลขช่อง โดยมีสาเหตุจาก ช่องรายการที่มีจำนวนมาก และการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการ โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่ยังไม่ทั่วถึงทั้งหมด ดังนั้นหากสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลช่องใดสามารถสร้างการวางตำแหน่งของช่องรายการที่ชัดเจนย่อมช่วยเพิ่มโอกาสในการจดจำของผู้ชมได้มากกว่าเลขช่องของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

9. การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัล เนื้อหาข่าวสารและสาระที่แต่ละช่องรายการผลิตและนำมาเผยแพร่ที่ดูเหมือนความหลากหลายและมักจะมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายการประเภทเล่าข่าวที่อาศัยผู้ประกาศข่าวเป็นผู้เล่าเรื่องราวของข่าวและเหตุการณ์ นั้นหมายความว่า รายการข่าวส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีการวิเคราะห์แบบเจาะลึก หรือมีการนำเสนอแนวคิดที่จะเป็นประโยชน์กับผู้ชมและสังคมโดยรวม นอกจากนี้ เนื้อหาข่าวส่วนใหญ่ยังสะท้อนเฉพาะความเป็นเมืองซึ่งปราศจากความหลากหลายที่มาจากท้องถิ่นต่างๆ เนื่องจากผู้ประกอบการช่องรายการส่วนใหญ่เกรงว่า เนื้อหาท้องถิ่นจะไม่ได้ได้รับความนิยม จนส่งผลกระทบต่อผลการจัดลำดับความนิยมของช่องรายการ ดังนั้น ในแง่นี้ การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัลไม่ได้ส่งผลให้มีการผลิตเนื้อหาที่มีคุณภาพมากเท่าใดนัก เนื่องจากผู้ประกอบการช่องรายการมักจะผลิตเนื้อหาข่าวที่สั้น ง่าย และจบเร็ว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ชมและเอเจนซีโฆษณา เมื่อเป็นเช่นนี้ หน่วยงานกำกับดูแล หรือ สำนักงาน กสทช. จึงต้องเริ่มตระหนักว่า อะไรคือวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการออกกฎหมายเพื่อใช้กำกับดูแลกิจการโทรทัศน์ โดยต้องกลับมาพิจารณาใหม่อีกครั้งว่า จุดมุ่งหมายที่แท้จริงคือ การให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารใน “ปริมาณ” ที่มากขึ้น หรือ ต้องการให้ประชาชนและสังคมมีเนื้อหาข่าวที่มี “คุณภาพ” มากขึ้น ซึ่งหากหน่วยงานกำกับดูแลตระหนักแล้วเห็นว่า ปริมาณไม่ได้ก่อหรือนำไปสู่การผลิตเนื้อหาที่มีคุณภาพมากขึ้น และหากเชื่อว่า เนื้อหาที่มีคุณภาพน่าจะเป็นสิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลควรส่งเสริมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคและสังคมส่วนรวมอย่างแท้จริง หน่วยงานกำกับดูแลก็จึงควรที่จะเริ่มให้มีการกำกับดูแลเนื้อหาอย่างจริงจัง (Content Regulation) โดยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้มีการผลิตเนื้อหาที่มีความหลากหลาย (Diversity) เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสามารถสะท้อนกลุ่มต่างๆ ของสังคมมากขึ้น อาทิเช่น การให้เงินสนับสนุน (Subsidy) ด้านการผลิตเนื้อหารายการที่สะท้อนความหลากหลายของท้องถิ่นให้แก่ผู้ประกอบการช่องรายการที่สนใจ หรือหน่วยงานกำกับดูแลอาจจะลงทุนผลิตรายการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสะท้อนความเป็นท้องถิ่นจากภูมิภาคต่างๆ แล้วจึงขอความร่วมมือผู้ประกอบการช่องรายการให้นำเนื้อหาหรือนำไปแพร่ภาพบนช่องรายการ

10. การกำกับดูแล การกำกับดูแลสื่อมวลชนเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่สื่อเริ่มมีเสรีภาพมากขึ้นไปจนกระทั่งละเมิดสิทธิของผู้อื่น จึงมีการกำหนดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน และมีการรวมตัวเป็นองค์กรวิชาชีพเข้ามาดูแล แนวทางในการควบคุมกันเองของสื่อ องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีมาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งมีความจริงจังในการกำกับดูแลกันเอง เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของตน และไม่ควรปิดกั้นการตรวจสอบจากสังคม ควรเปิดโอกาสให้องค์กรหรือบุคคลภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมวิชาชีพสื่อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการเชื่อมั่นแก่บุคคลภายนอกว่าสื่อได้ทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบการกำกับดูแลสื่อมวลชนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมี 3 รูปแบบคือ

10.1 การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ (Statutory Regulations)

10.2 การกำกับดูแลกันเอง (Self-Regulation)

10.3 การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-Regulation)

ในประเทศไทยเอง หลังรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ยกเลิกคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐ ก็มีการส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลกันเอง โดยจัดตั้งสภาวิชาชีพขึ้น สื่อมวลชนส่วนใหญ่จะมีสังกัดไปตามประเภทของสื่อ ในกรณีของสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวีส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ความซ้ำซ้อนขององค์กรวิชาชีพ เช่น สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์นั้นยังมีการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรวิชาชีพอีกหลายองค์กรขึ้นมา ได้แก่ สภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพและการกระจายเสียง (ประเทศไทย) สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และสภาองค์กรวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์ภาคประชาชน เป็นต้น การแยกย่อยออกไปเป็นหลายองค์กรวิชาชีพเช่นนี้ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปได้โดยไม่มีเอกภาพ และเกิดความล่าช้า นอกจากนี้ องค์กรวิชาชีพส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องความอ่อนแอ ไม่สามารถกำกับดูแลเรื่อง จรรยาบรรณและจริยธรรมสื่อมวลชนได้จริง เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ขาดความโปร่งใส และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ในยุคปฏิรูปประเทศตามแนวทางของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน ร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ขึ้น โดยมีทั้งฝ่ายนักวิชาการ ข้าราชการ และตัวแทนสื่อมวลชนเข้าร่วม แต่ก็มีสื่อมวลชนหลายฝ่ายแสดงความไม่เห็นด้วยในหลายประการ เช่น การออกใบอนุญาตสื่อมวลชนที่สามารถเพิกถอนได้หากกระทำผิด เป็นต้น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อโทรทัศน์เห็นด้วยกับการมีกฎหมายและบทลงโทษเพื่อให้สื่อมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพอย่างเคร่งครัด แต่ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวควรใช้บังคับกับสื่อใหม่ด้วยอย่างเท่าเทียมกัน

สรุป

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม สรุปได้ดังนี้

วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร มีดังนี้ 1) ปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อมวลชน โดยหัวข้อที่มีการผิดจรรยาบรรณมากที่สุดได้แก่ การเสนอข่าวที่นำข้อมูลมาจากโซเชียลมีเดีย การเสนอข่าวไร้สาระ สร้างความมกมาย ซึ่งผิดข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย การเสนอข่าวละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยมิใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะในสื่อโทรทัศน์ และการเสนอข่าวสะท้อนขวัญ ภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม มีภาพอุจาดหวาดเสียว 2) ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ มีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไป การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย และสถานีโทรทัศน์ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มีบทบาทและพันธกิจทางสังคม 3) ปัญหาสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลที่สามารถรองรับบริการมัลติมีเดียใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น 4) ปัญหาของสื่อดิจิทัลในฐานะ “เทคโนโลยีก่อกวน” (Disruptive Technology) ต่อสื่อโทรทัศน์ 5) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ คุณสมบัติสำคัญของสื่อแบบใหม่ (New Media) ปัจจัยด้านการแพร่กระจายนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล 6) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

ของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป 7) จริยธรรมในการทำงานแบบหลอมรวมสื่อ 8) ปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล 9) ปัญหาด้านการกำกับดูแล

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีดังนี้ 1) จรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล นักสื่อสารมวลชนที่ดีควรทำบทบาทหน้าที่ ดังนี้ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ จิตรู้จริยธรรม 2) คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ความสำคัญต่อตัวมนุษย์ในการดำรงชีวิตความสำคัญต่อครอบครัว และความสำคัญต่อสังคม 3) การปรับตัวด้านการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร 4) การบริหารจัดการด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม 5) โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบทบาทของผู้นำในการบริหารงานโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อควรมี 3 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมแบบการรวมอำนาจที่ศูนย์กลาง วัฒนธรรมองค์กรแบบบทบาท และวัฒนธรรมองค์กรแบบภารกิจ/โครงการ 6) คุณสมบัติที่พึงประสงค์และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม 7) การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล 8) กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล 9) การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัล และ 10) การกำกับดูแล มีรูปแบบการกำกับดูแลสื่อมวลชนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมี 3 รูปแบบคือ การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ การกำกับดูแลกันเอง และการกำกับดูแลร่วมกัน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นเอกสารจากประมวลกฎหมายและบทความของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล สรุปได้ ดังนี้

บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว สื่อสารมวลชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะสื่อสารสิ่งต่างๆ ของสังคมเพื่อไปสู่ประชาชนให้ได้รับรู้รับทราบข้อมูลที่เป็นความจริง สื่อสารมวลชนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทในการทำงาน เพื่อที่จะให้การทำงานในแต่ละครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและมีความเป็นมืออาชีพที่น่าเชื่อถือ เพราะสื่อสารมวลชนเป็นกระจกสะท้อนสภาพของสังคมเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติ การรับรู้ของประชาชนในสังคมและมีผลกระทบต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาติ ดังนั้นหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนมีดังนี้ 1) การให้ข่าวสาร (Information) 2) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) 3) การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity) 4) การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม (Entertainment) และ 5) การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (Mobilization) อย่างไรก็ตาม คุณธรรม จริยธรรมสื่อสารมวลชนไทยมี ดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง 2) ด้านการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ 3) ด้านความยุติธรรม 4) ด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาดต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า ปกปิดชื่อหรือฐานะของ 5) ด้านการอ้างอิงแหล่งที่มา 6) ด้านความสุภาพ ซื่อสัตย์ 7) ด้านสิทธิ

มนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล 8) ด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพสื่อมวลชน และ 9) ด้านการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม

การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน หลักการทำงานของสื่อมวลชนที่ดี คือ การรายงานข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารและเพื่อความอยู่รอดของตนเองถึงแม้ว่าในประเทศไทยมีสมาคม หรือองค์กรสื่อที่มีบทบาทปฏิบัติ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติในเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก สื่อมวลชนยังมีการละเลยความรับผิดชอบด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง การควบคุมกันเองของสื่อไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสมาคมต่างๆ ไม่ได้มีความจริงจังในการบังคับใช้ระเบียบต่างๆ รวมถึงการไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ดังนั้นระเบียบข้อบังคับด้านจริยธรรมที่บัญญัติขึ้นมานั้นจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ โดยทำได้เพียงแค่การแถลงการณ์เพื่อตักเตือนถึงการทำงานของสื่อผ่านทางต้นสังกัดเพียงเท่านั้น แนวทางการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนควรอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องรวดเร็ว โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการนำเสนอข่าว

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล สื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นฐานันดรที่ 4 ในสังคมที่ทำหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร และเลือกนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร และสังคม โดยสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารภายใต้ยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกสามารถส่งผ่านไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทำความเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนในยุคข่าวสารไร้พรมแดน และแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม โดยมีการกำหนดวาระข่าวสาร มุ่งเน้นเป็นประเด็นที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นหลักภายใต้เสรีภาพ และคำนึงถึงจริยธรรมของสื่อมวลชนควบคู่กันไป การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสื่อดั้งเดิมในเรื่องของการคัดเลือกวาระข่าวสาร สื่อมวลชนในปัจจุบันมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร และความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าว ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นลำดับต้นๆ เมื่อข่าวสารถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนไปยังสาธารณชนแล้ว และมีความเข้มแข็งในวิชาชีพของตนเองมากเพียงพอ ก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านระบบนายทุนและนำเสนอข่าวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนได้

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร มีดังนี้

1. ปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อมวลชน โดยหัวข้อที่มีการผิดจรรยาบรรณมากที่สุดได้แก่ การเสนอข่าวที่นำข้อมูลมาจากโซเชียลมีเดีย การเสนอข่าวไร้สาระ สร้างความมึนงง ซึ่งผิดข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย การเสนอข่าวละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยมิใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะในสื่อโทรทัศน์ และการเสนอข่าวสะเทือนขวัญ ภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม มีภาพอุจาดหวาดเสียว

2. ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ มีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไป การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย และสถานีโทรทัศน์

ถูกกำหนดด้วยเรตต์ตั้ง ปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มีบทบาทและพันธกิจทางสังคม

3. ปัญหาสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลที่สามารถรองรับบริการมัลติมีเดียใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น

4. ปัญหาของสื่อดิจิทัลในฐานะ “เทคโนโลยีก่อกวน” (Disruptive Technology) ต่อสื่อโทรทัศน์

5. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ คุณลักษณะสำคัญของสื่อแบบใหม่ (New Media) ปัจจัยด้านการแพร่กระจายนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล

6. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป

7. จริยธรรมในการทำงานแบบหลวมรวมสื่อ

8. ปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

9. ปัญหาด้านการกำกับดูแล

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีดังนี้

1. จรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล นักสื่อสารมวลชนที่ดีควรทำบทบาทหน้าที่ ดังนี้ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ จิตรู้จริยธรรม

2. คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ความสำคัญต่อตัวมนุษย์ในการดำรงชีวิตความสำคัญต่อครอบครัว และความสำคัญต่อสังคม

3. การปรับตัวด้านการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร

4. การบริหารจัดการด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลวมรวม

5. โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบทบาทของผู้นำในการบริหารงานโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลวมรวม โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อควรมี 3 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมแบบการรวมอำนาจที่ศูนย์กลาง วัฒนธรรมองค์กรแบบบทบาท และวัฒนธรรมองค์กรแบบภารกิจ/โครงการ

6. คุณสมบัติที่พึงประสงค์และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลวมรวม

7. การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล

8. กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล

9. การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัล

10. การกำกับดูแลสื่อมวลชน มีรูปแบบการกำกับดูแลสื่อมวลชนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมี 3 รูปแบบคือ การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ การกำกับดูแลกันเอง และการกำกับดูแลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ผู้ศึกษาขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ในปัจจุบันสื่อมีการแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อดั้งเดิม ส่งผลให้สื่อมวลชนทุกแขนงต่างแข่งขันกันเพื่อนำเสนอข่าวสาร จนสื่อมวลชนอาจหลงลืมในเรื่องความรับผิดชอบต่อสื่อ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมภายใต้การแข่งขันกันของสื่อในทางวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชน และประกาศใช้ไปในทิศทางเดียวกัน และนำข้อบังคับต่างๆ มาใช้ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้องค์กรที่กำกับดูแลสื่อควรสร้างมาตรฐานจริยธรรมสื่อ โดยคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมสื่อได้ เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ของตนเองตามบทบาทหน้าที่ของสื่อและยึดมั่นในจริยธรรมสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด

1.2 สถาบันการศึกษาควรมีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาต่างๆ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับนักศึกษาที่จะเข้ามาเป็นสื่อมวลชนในอนาคต และควรสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้กับเยาวชน เพื่อให้สามารถแยกแยะ และเลือกเปิดรับสื่อได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ให้มีการตรากฎหมายเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อที่จะส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน ที่เป็นมาตรฐานกลางในการนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่จะต้องมีผู้รับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำงานของสื่อมวลชน ในกรณีที่เสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดหรือก่อให้เกิดผลกระทบ จะต้องแสดงความรับผิดชอบและประกาศการแก้ไขข้อบกพร่องต่อสาธารณชนในทันที

1.4 ให้มีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนโดยการรวมตัวของสื่อมวลชนทุกแขนง มีกฎหมายรับรองคุ้มครองการสภาวิชาชีพ และมีระบบกลไกในการบริหารจัดการ เพื่อที่จะรองรับบทบาทขององค์กรในฐานะที่พึ่งพาของสื่อมวลชนและประชาชน เป็นอิสระจากรัฐและนายทุน มีกรรมการจากอาชีพสื่อมวลชนทุกแขนง รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อมวลชนนักวิชาการ และรวมไปถึงผู้แทนจากประชาชนผู้ใช้สื่อ

1.5 ให้กำหนดโครงสร้างขององค์กรวิชาชีพและระบบควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพเพื่อให้องค์กรวิชาชีพสามารถใช้อำนาจในทางมหาชนได้ทั้งนี้การที่องค์กรวิชาชีพสามารถที่จะใช้อำนาจมหาชนได้ก็เนื่องจาก อำนาจในทางมหาชนนั้นเป็นหนึ่งในการดำเนินการกิจของรัฐที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อที่จะเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องขอโต้แย้งในเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการในทางศาลปกครอง โดยอำนาจดังกล่าวนี้ให้เป็นของคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ เพื่อที่จะเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการควบคุม และกำกับดูแลการทำงานของสื่อมวลชน

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 การนำเสนอข่าวสาร การรายงานข่าวต้องเสนอตามข้อเท็จจริง มีความถูกต้องเที่ยงธรรม การนำเสนอข่าวหรือความรู้ต้องตรวจสอบทุกแหล่งข้อมูลให้รอบคอบ ไม่สร้างความเข้าใจผิดสร้างความแตกแยกหรือความตื่นตระหนกจนเกินเหตุต่อผู้ฟัง อย่างเช่น การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพายุเข้าไทยต่างๆ ที่ประชาชนในภาคอีสานประสบอุทกภัย

2.2 การนำเสนอเรื่องใดๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต้องไม่เหยียดหยาม ไม่พุดจาเสียดสี หรือนำเสนอภาพที่แสดงถึงการเหยียดชนชั้น หรือการเลือกปฏิบัติกับผู้ที่แตกต่างด้านถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ สุขภาพ ฐานะของบุคคล รายได้ การศึกษาและความคิดเห็นทางการเมือง ที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

2.2 ความเป็นอิสระทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและผลกระทบต่อผู้บริโภค นักวิทยุและโทรทัศน์ต้องไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านต่างๆ เช่น การเมือง การเลือกตั้ง ธุรกิจ โฆษณา เป็นต้น มาแทรกแซงก่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ที่เกิดผลกระทบต่อผู้ฟัง ผู้ชม ไม่ควรอยู่ใต้ผลประโยชน์ใด ความเป็นนักวิชาชีพจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาที่เป็นเท็จหรือเกินความเป็นจริง ข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญหรือก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน สินค้าหรือบริการที่ไม่เหมาะสม ผิดกฎหมาย ไม่ใช่ภาษาโอ้อวด อวดอ้างคุณภาพเป็นการหลอกลวงผู้ฟัง ผู้ชม

2.3 เคารพในลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา นักวิทยุและโทรทัศน์ มีบทบาททั้งการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงและการบริการสาธารณะด้วยการสื่อสารทั้งในรูปแบบให้ข้อมูลโดยตรงหรือการโน้มน้าวใจ จึงจำเป็นต้องมีแหล่งข้อมูลที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา เช่น บทความ ตำรา ผลงานของบุคคลที่ได้สร้างสรรค์เป็นชิ้นงาน เป็นต้น จึงต้องมีการอ้างอิงมิใช่คัดลอกแล้วนำเสนอเหมือนเป็นงานของตนเอง ซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้

2.4 ส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ เพื่อสร้างสรรค์สังคมตลอดจนสร้างค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาถิ่น ความเป็นชาติแสดงออกได้โดยวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นการให้การศึกษาสำหรับคนรุ่นต่อไป นักวิทยุและโทรทัศน์จะช่วยสื่อสารศิลปวัฒนธรรมของทุกท้องถิ่นให้ผู้ฟังได้ทราบ เรียนรู้ เกิดความภาคภูมิใจและปลุกฝังความดีงามในวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องของความเป็นชาติต่อไป โดยไม่ละเลยกลุ่มผู้ฟังกลุ่มใดทั้งผู้พิการและคนด้อยโอกาส

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะทำการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 สื่อใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้รับสารกับการนำเสนอข่าวภายใต้จริยธรรมสื่อมวลชน

3.2 ศึกษาโดยแยกประเภทของสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีการนำเสนอ ข่าวในรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน จึงอาจแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกสำหรับสื่อแต่ละประเภท

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กฤษณ์ท แสันทวี. บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข่าวการเมืองของสื่อมวลชนไทย. วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2556.

คณิต ฅ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553.

รัฐแก้ว ศรีสด. สัมภาษณ์. (ออนไลน์). ที่ปรึกษาศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, มป.ป. เดวิด แรนต์ล. คนข่าว ฉลาดทำงานศตวรรษที่ 21. แปลโดย สุนันทา แยมทัฟ. กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2559.

บุปผา บุญสมสุข. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพสื่อสารมวลชน. ในดร.ณี หอรัญรักษ์ (บ.ภ.) จริยธรรมสื่อ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด, 2558.

บำรุง สุขพรรณ. พฤติกรรมกรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนวยการกองรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา, 2522.

พีระ จิระโสภณ. ปรัชญานิตเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 10. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. หลักกฎหมายละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555.

วัฒนา พุทธางกูรานนท์. สื่อสารมวลชนกับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.

ศิริพร วีระโชติ. ข่าวชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์. จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559.

ศุภรัศมี ฐิติกุลเจริญ. ทฤษฎีการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.

สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, 2545.

สมคิด บางโม. กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เอส เค บุ๊คส์, 2551.

สมสุข หินวิมาน และคณะ. ธุรกิจสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

สุภาภรณ์ ศรีดี. กฎหมายสื่อมวลชน. กรุงเทพมหานคร: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, 2551.

วารสาร

- ดรุณี หิรัญรักษ์ และคณะ. “อิศราปริทัศน์”. วารสารอิศราปริทัศน์. (Isara Media Review). กรุงเทพมหานคร : จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์, 2558
- เทียนทิพย์ เดียวกี. “จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำเสนอข่าวยุคดิจิทัล”. วารสารการสื่อสารและการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2(2) : 129 – 130, 2559.
- วัฒน์ ภูวทิศ. “การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อเชิงจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว”. วารสารนักบริหาร. 31(3) : 166-173, 2554.

เอกสารวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

- จรรยา คงมา. “มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแทรกแซงสื่อมวลชนโดยรัฐบาล”. มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2554.
- ญาฎา ศรีวิฑูรย์. “ความรู้และความคาดหวังต่อโทรทัศน์ดิจิทัลของประชาชนในกรุงเทพมหานคร”. ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.
- ณัฐชญา ทวีวิทย์ชาครีย์. “แนวโน้มการแข่งขันผลิตเนื้อหาในกิจการโทรทัศน์ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลของประเทศไทย : ศึกษากรณีการผลิตเนื้อหาในหมวดหมู่ข่าวสารและสาระ”. ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตรศาสตร์การค้ำระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- ณิชภา แก้วประดับ. “บทบาทสื่อมวลชนในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ : กรณีศึกษาสถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกัน เอฟเอ็ม 96.0 เมกกะเฮิร์ตซ์”. รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2553.
- นัทรียา ทวีวงศ์. “บทบาทสื่อในกระบวนการสื่อสารจากรัฐบาลสู่สังคม”. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต, สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ, กระทรวงการต่างประเทศ, 2556.
- นิชภา จรรยาพิสัย. “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อละครโทรทัศน์ไทยในกรุงเทพมหานคร”. ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- บุปผาวลัย ศิริสวัสดิ์. “การประชาสัมพันธ์เพื่อการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การสื่อสารเพื่อการต่อต้านการทุจริต (พ.ศ.2560 – 2564)”. ปริญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.
- พรชนก อ่าพันธ์. “โฆษกของหน่วยงานความมั่นคงทางทหาร : บทบาทหน้าที่ กระบวนการทำงานและความน่าเชื่อถือในทัศนะของผู้สื่อข่าวและประชาชน”. ปริญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- พัชระ เขิงวิลาส. “การสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับและทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อนิตยสารประเภทกอสซิปบันเทิงในประเด็นบทบาท นวัตกรรม และความรับผิดชอบ

- ต่อสังคมของสื่อมวลชนไทย”. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล. วารสารศาสตรมหา
บัณฑิต, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- พัชรภา เอื้ออมรวนิช. “ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุค
ข่าวสารไร้พรมแดน”. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี, 2561.
- ฤติยา รุจิโชค. “กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณี
วิกฤตการณ์เมืองไทย พ.ศ. 2552 – 2553”. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน,
คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ใหม่ นาทองคำ. “การปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคที่วิถีดิจิทัล กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์”.
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2561.
- อาจารย์ ประทุมมา. “ความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ”. การศึกษาเฉพาะบุคคล. นิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554.
- อิทธิ คำตะลุง. “ปัญหาเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน”. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559.

กฎหมาย

- “มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่
93 ก, 18 ธันวาคม 2550, หน้า 1.
- “มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551”.
ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125 ตอนที่ 42 ก, 4 มีนาคม 2551, หน้า 61.
- “มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557”. ราชกิจจา
นุเบกษา. เล่มที่ 131 ตอนที่ 55 ก, 22 กรกฎาคม 2557, หน้า 1.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- พงษ์ วิเศษสังข์. “ความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน”. เอกสารการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ, 2554

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- จักรกฤษ เพิ่มพูล. กรณีศึกษาด้านจริยธรรมสื่อมวลชน. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.mediainsideout.net>, 2556.
- ชล บุนนาค. SDG Insights สถานะประเทศไทยจาก SDG Index: 4 ปีผ่านไป อะไรดีขึ้นหรือแย่ลงบ้าง ?. เข้าถึงได้จาก <https://www.sdgmovement.com/2020/02/17/sdg-insights-4years-of-sdgs-in-thailand/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562, 2562.
- ณัชฎา คงศรี. “จาก MDGs สู่ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปเพื่อความยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://sdgmovement.wordpress.com/2017/08/13/mdgstosdgs/>, 2562.
- พสนันท์ ปัญญาพร. “แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://photosanan.blogspot.com/2012/03/new-media.html>, 2555.
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. แนวคิดขั้นตอนการปรับตัว. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://infocomm.mju.ac.th>, 2557.
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. “สื่อดิจิทัล”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org>, 2557.
- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “สื่อมีบทบาทในสังคมอย่างไรบ้าง”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://bcp.nbtc.go.th/>, 2559.

ภาษาอังกฤษ

Books

- A. Flew. Definition of Punishment in Contemporary Punishment. ed. By Rudolph J. Gerber and Patrick D. McAnany Notre Dame : University of Notre Dame Press, 2005.
- E.M. Rogers and F.F. Shoemaker. Communication of Innovation : A Cross-cultural Approach. New York : The Free Press, 1991.
- Harold D. Lasswell. The Structure and Function of Communication in Society. In Mass Communication. W. Schramm, ed. Urbana, IL : University of Illinois Press, 1960.
- Lister, et al. New media : A critical introduction. New York: Routledge, 2009.
- McQuail, D. Mass Communication Theory. California : Sage Publication, 1994.
- McQuail, D. McQuail's Mass Communication Theory. (5th ed.). London: SAGE, 2005.
- Peterson, R. Lifelong learning in America. San Francisco: Jossey-Bass, 1973.
- Ravi, B.K. Media and Social Responsibility : A Critical Perspective with Special Reference to Television. Academic Research International, 2012.

Yang, Y. P., Wang, N. L., Zhang, Z. W. & Chen, D. G. Data mining-based modeling and application in the energy-saving analysis of large coal-fired power units. 2010 International Conference on Machine Learning and Cybernetics, ICMLC, 2010.

Electronic Data Base

International Center for Journalists. “Journalism Ethic The Global Debate”. (Online). available : https://www.icfj.org/sites/default/files/journalism%20Ethics_Global%20Debate.pdf, 2009.

It24 hrs. SDGn 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย UN เพื่อให้โลกดีขึ้น. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.it24hrs.com/2018/sdgs-sustainable-development-goals-un/> . 2562.

OECD. “The Evolution of Newa and the Internet”. (Online).available : www.oecd.org/dataoecd/30/24/45559596.pdf, 2010.

Pew Research. “Internet Project”. (Online).available : <http://www.pewinternet.org/>, 2008.

Picard, R.G. “Mapping digital media : Digitalization and media business model”. (Online).available : http://sna3.uas.mx//RECURSO1/libroselectronicos/BIBAS%20PERIODISMO%20-%20DIGITAL/OSF-Media-Report-Handbook_Digitalization_and_Media_Business_Models-final-07-18-2011-WEV.pdf, 2011.

Verclas, K. & Mechael, P. A mobile voice : The use of mobile phones in citizen media. (Online).available : <http://digmediaman.files.wordpress.com//2008/07/erclas-k-a-mobile-voice-mobile-phones-in-citizen-media.pdf>, 2008.

Vineet Kaul. The Digital Communication Revolution. Journal of Communication and Media Technologies 3 (July). (Online).available : <http://www.ojcmt.net/articles/23/237.pdf>, 2012.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา
ความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

1. ท่านคิดว่าสื่อมวลชนควรมีบทบาท จรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวอย่างไรบ้าง
.....
.....
2. ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดนเป็นอย่างไรบ้าง
.....
.....
3. ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัลควรเป็นอย่างไร
.....
.....
4. ท่านคิดว่าสถานการณ์ความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคมเป็นอย่างไร
.....
.....
5. ท่านคิดว่าในการดำเนินงานของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
.....
.....
6. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลควรแก้ไขอย่างไรบ้าง
.....
.....
7. แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคมควรทำอย่างไร
.....
.....

ขอขอบคุณในการตอบแบบสัมภาษณ์
นิลาวัลย์ พาณิชย์รุ่งเรือง

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์
ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

ผู้วิจัย นางสาวนิลาวัลย์ พาณิชรุ่งเรือง

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ บริษัท เอ็นไอ.คอม จำกัด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อโทรทัศน์ นับว่าเป็นสื่อที่มีการส่งสารทั้งทางภาพและทางเสียง สามารถสร้างสรรค์จินตนาการผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทางจอโทรทัศน์ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจได้ง่ายกว่าสื่อชนิดอื่น โดยสามารถให้ความบันเทิงในหลากหลายรูปแบบ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ให้สื่อโทรทัศน์เข้าถึงประชาชนผู้รับสารในประเทศไทยได้มากกว่าสื่ออีกหลายประเภททุกวันนี้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทุกครัวเรือนมีการเปิดรับมากที่สุด จึงมีผู้รับสารเป็นวงกว้าง สังเกตได้จากทุกครัวเรือนจะต้องมีโทรทัศน์อย่างน้อยบ้านละ 1 เครื่องเป็นอย่างต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้บุคคลทุกเพศทุกวัยตั้งแต่เด็กจนถึงวัยชราได้รับชมและรับรู้สิ่งต่างๆ ที่สื่อออกมาจากโทรทัศน์ (นิชาภา จรรยาพิสัย, 2552) โทรทัศน์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาล้ำลึกด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ดิจิทัลจึงถูกนำมาพัฒนาออกแบบและประกอบเครื่องรับและเครื่องส่งโทรทัศน์ เรียกว่า ระบบโทรทัศน์ดิจิทัล ด้วยระบบนี้โทรทัศน์จึงสามารถส่งผ่านเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือตลอดจนอุปกรณ์ไร้สายอื่นๆ สังคมในยุคปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ผู้รับสารสามารถเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงจากสื่อต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของตนเอง และสื่อทุกสื่อต่างพร้อมที่จะนำเสนอข่าวสารเพื่อให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึงด้วยความรวดเร็วเช่นเดียวกัน

สื่อมวลชนมีสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารได้อย่างเสรี แต่ทั้งนี้การนำเสนอข่าวสารนั้นควรอยู่ภายใต้หลักจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหน้าที่หลักสำคัญของสื่อมวลชน คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) โดยวิชาชีพสื่อมวลชนถือเป็นวิชาชีพที่ได้รับสิทธิ เสรีภาพเป็นพิเศษจากทุกสังคมนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเชื่อกันว่า “เสรีภาพของสื่อ คือเสรีภาพของประชาชน” (ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์, 2559 : 4-5) โดยสื่อมวลชนเป็นผู้ทำหน้าที่แสวงหาข่าว กำหนดวาระข่าวสารและเลือกนำเสนอข่าวสารต่างๆ แก่ประชาชน จึงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชนในเรื่องต่างๆ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งผูกพันใกล้ชิดกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สมคิด บางโม, 2551 : 11) การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นสื่อดั้งเดิม หรือสื่อใหม่นั้น สื่อมวลชนพึงตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องเที่ยงตรง โดยคุณค่าข่าวถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนต้องคำนึงถึงในการคัดเลือกประเด็นข่าวสารที่จะนำเสนอไปสู่สาธารณชนเป็นลำดับต้นๆ สื่อมวลชนจึงถือได้ว่ามีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดวาระ

ข่าวสาร ซึ่งข่าวสารที่สื่อมวลชนเลือกนำเสนอย่อมจะต้องเป็นข่าวสารที่มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ต่อสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และต้องนำเสนอภายใต้กรอบจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยแต่เมื่อก้าวถึงการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนกลับถูกตั้งคำถามถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารสู่สาธารณชน โดยประเด็นหลักๆ ที่สื่อมวลชนไทยมักจะละเมิดจริยธรรมในการนำเสนอข่าว มักจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น การเสนอภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม วิธีการหาข่าว อคติส่วนตัวของนักข่าว และสิทธิส่วนบุคคล (จักรกฤษ เพิ่มพูล, 2556 : 1-3)

จากการพัฒนาของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน รวมถึงความต้องการบริโภคข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้สื่อมวลชนต้องมีการปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร แต่ทั้งนี้สิ่งที่สื่อมวลชนมักจะทำมากล่าวอ้างถึงอยู่เสมอเมื่อถูกตั้งคำถามจากสังคมถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน คือ สิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งสิทธิ เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อควรเป็นอิสระจากการควบคุมโดยรัฐหรืออิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ สื่อควรได้รับอิสรภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่รายงานข่าวสารและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชม ผู้ฟัง (ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์, 2559 : 34) แต่ทั้งนี้การมีสิทธิ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น ก็ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมด้วยเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานทางวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ต่างพยายามควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนด้วยการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน แต่ในทางปฏิบัติข้อบังคับดังกล่าวกลับไม่สามารถควบคุม หรือนำมาบังคับใช้กับการทำงานของสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อบังคับบางฉบับก็พบว่า เป็นข้อบังคับที่ล้าสมัย ไม่ได้มีการปรับปรุงตามพัฒนาการของสื่อที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์ที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาควบคุมการทำงานอย่างชัดเจน ย่อมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคมผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลให้นำเสนอข่าวภายใต้หลักจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหน้าที่หลักสำคัญของสื่อมวลชน คือการให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) และสามารถเป็นแนวทางในการทำงานของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสื่อมวลชนในการวางกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับพื้นฐานในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันโดยอยู่ภายใต้กรอบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมที่สื่อมวลชนพึงจะมีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน รวมจำนวน 12 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มทำการศึกษาในช่วงเดือนธันวาคม 2565 – พฤษภาคม 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ สื่อสารมวลชน ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสื่อมวลชน รวมจำนวน 12 คน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อ

โทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล สรุปได้ ดังนี้

บทบาท จรรยาบรรณของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว สื่อสารมวลชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะสื่อสารสิ่งต่างๆ ของสังคมเพื่อไปสู่ประชาชนให้ได้รับรู้รับทราบข้อมูลที่เป็นความจริง สื่อสารมวลชนจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทในการทำงาน เพื่อที่จะให้การทำงานในแต่ละครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและมีความเป็นมืออาชีพที่น่าเชื่อถือ เพราะสื่อสารมวลชนเป็นกระจกสะท้อนสภาพของสังคมเปรียบเสมือนเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างค่านิยม เจตคติ การรับรู้ของประชาชนในสังคมและมียังผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชาติ ดังนั้นหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนมีดังนี้ 1) การให้ข่าวสาร (Information) 2) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) 3) การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม (Continuity) 4) การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม (Entertainment) และ 5) การรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ (Mobilization) อย่างไรก็ตาม คุณธรรม จริยธรรมสื่อสารมวลชนไทยมี ดังนี้ 1) คุณธรรม จริยธรรมด้านความจริง ความถูกต้อง 2) ด้านการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ 3) ด้านความยุติธรรม 4) ด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งข่าวและสาธารณชน ในกรณีที่เสนอข่าวผิดพลาดต้องแก้ไขข้อผิดพลาดโดยไม่ล่าช้า ปกปิดชื่อหรือฐานะของ 5) ด้านการอ้างอิงแหล่งที่มา 6) ด้านความสุภาพ ซื่อสัตย์ 7) ด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล 8) ด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ และรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพสื่อสารมวลชน และ 9) ด้านการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม

การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน หลักการทำงานของสื่อมวลชนที่ดี คือ การรายงานข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสารและเพื่อความอยู่รอดของตนเองถึงแม้ว่าในประเทศไทยมีสมาคม หรือองค์กรสื่อที่มีบทบัญญัติ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติในเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณของสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก สื่อมวลชนยังมีการละเลยความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง การควบคุมตนเองของสื่อไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสมาคมต่างๆ ไม่ได้มีความจริงจังในการบังคับใช้ระเบียบต่างๆ รวมถึงการไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ดังนั้นระเบียบข้อบังคับด้านจริยธรรมที่บัญญัติขึ้นมานั้นจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ โดยทำได้เพียงแค่การแถลงการณ์เพื่อตักเตือนถึงการทำงานของสื่อผ่านทางต้นสังกัดเพียงเท่านั้น แนวทางการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมของสื่อมวลชนควรอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องรวดเร็ว โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการนำเสนอข่าว

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล สื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นฐานันดรที่ 4 ในสังคม ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร และเลือกนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร และสังคม โดยสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวสารภายใต้ยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกมุมโลกสามารถส่งผ่านไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ความรับผิดชอบต่อในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการทำความเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อของสื่อมวลชนในยุค

ข่าวสารไร้พรมแดน และแนวทางในการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม โดยมีการกำหนดวาระข่าวสาร มุ่งเน้นเป็นประเด็นที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นหลักภายใต้เสรีภาพ และคำนึงถึงจริยธรรมของ สื่อมวลชนควบคู่กันไป การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อสื่อ ดั้งเดิมในเรื่องของการคัดเลือกวาระข่าวสาร สื่อมวลชนในปัจจุบันมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร และความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเป็น ลำดับต้นๆ เมื่อข่าวสารถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนไปยังสาธารณชนแล้ว และมีความเข้มแข็งในวิชาชีพ ของตนเองมากเพียงพอ ก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านระบบนายทุนและนำเสนอข่าวอย่างมีความ รับผิดชอบภายใต้จริยธรรมของสื่อมวลชนได้

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศึกษาปัญหา อุปสรรคในการ พัฒนาความรับผิดชอบของสื่อโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร มีดังนี้

1. ปัญหาด้านจรรยาบรรณสื่อมวลชน โดยหัวข้อที่มีการผิดจรรยาบรรณมากที่สุดได้แก่ การเสนอข่าวที่นำข้อมูลมาจากโซเชียลมีเดีย การเสนอข่าวไร้สาระ สร้างความมึนงง ซึ่งผิดข้อบังคับ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย การเสนอข่าวละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยมิใช่เพื่อ ประโยชน์สาธารณะในสื่อโทรทัศน์ และการเสนอข่าวสะเทือนขวัญ ภาพข่าวที่ไม่เหมาะสม มีภาพ อุจาดหวาดเสียว

2. ปัญหาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ได้แก่ ปัจจัย ภายนอก คือ มีสถานีโทรทัศน์ที่มีจำนวนมากเกินไป การเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย และสถานีโทรทัศน์ ถูกกำหนดด้วยเรตติ้ง ปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มี บทบาทและพันธกิจทางสังคม

3. ปัญหาสื่อโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบ ดิจิทัลที่สามารถรองรับบริการมัลติมีเดียใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น

4. ปัญหาของสื่อดิจิทัลในฐานะ “เทคโนโลยีก่อกวน” (Disruptive Technology) ต่อ สื่อโทรทัศน์

5. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ คุณลักษณะสำคัญของสื่อ แบบใหม่ (New Media) ปัจจัยด้านการแพร่กระจายนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล

6. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไป

7. จริยธรรมในการทำงานแบบหลวมรวมสื่อ

8. ปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ในระบบดิจิทัล

9. ปัญหาด้านการกำกับดูแล

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความ รับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม มีดังนี้

1. จรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล นักสื่อสารมวลชนที่ดีควรทำบทบาท หน้าที่ ดังนี้ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ จิตรู้จริยธรรม

2. คุณธรรมจริยธรรมของสื่อ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ความสำคัญต่อตัวมนุษย์ในการดำรงชีวิตความสำคัญต่อครอบครัว และความสำคัญต่อสังคม
3. การปรับตัวด้านการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร
4. การบริหารจัดการด้านเนื้อหารายการโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม
5. โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบทบาทของผู้นำในการบริหารงานโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อควรมี 3 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมแบบการรวมอำนาจที่ศูนย์กลาง วัฒนธรรมองค์กรแบบบทบาท และวัฒนธรรมองค์กรแบบภารกิจ/โครงการ
6. คุณสมบัติที่พึงประสงค์และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ยุคดิจิทัลหลอมรวม
7. การปรับตัวของผู้ประกอบการโทรทัศน์ในยุคโทรทัศน์ดิจิทัล
8. กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจสื่อทีวีดิจิทัล
9. การออกกฎหมายเพื่อควบคุมปริมาณของเนื้อหาข่าวที่ต้องเผยแพร่บนช่องข่าวในระบบดิจิทัล
10. การกำกับดูแลสื่อมวลชน มีรูปแบบการกำกับดูแลสื่อมวลชนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมี 3 รูปแบบคือ การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ การกำกับดูแลกันเอง และการกำกับดูแลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลต่อสังคม ผู้ศึกษาขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ในปัจจุบันสื่อมีการแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อดั้งเดิม ส่งผลให้สื่อมวลชนทุกแขนงต่างแข่งขันกันเพื่อนำเสนอข่าวสาร จนสื่อมวลชนอาจหลงลืมในเรื่องความรับผิดชอบของสื่อ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมภายใต้การแข่งขันกันของสื่อ ในทางวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชน และประกาศใช้ในทิศทางเดียวกัน และนำข้อบังคับต่างๆ มาใช้ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้องค์กรที่กำกับดูแลสื่อควรสร้างมาตรฐานจริยธรรมสื่อ โดยคำนึงถึงธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมสื่อได้ เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ของตนเองตามบทบาทหน้าที่ของสื่อ และยึดมั่นในจริยธรรมสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด

1.2 สถาบันการศึกษาควรมีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาต่างๆ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับนักศึกษาที่จะเข้ามาเป็นสื่อมวลชนในอนาคต และควรสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้กับเยาวชน เพื่อให้สามารถแยกแยะ และเลือกเปิดรับสื่อได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ให้มีการตรากฎหมายเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อที่จะส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน ที่เป็นมาตรฐานกลางใน

การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่จะต้องให้ผู้รับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำงานของสื่อมวลชน ในกรณีที่เสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดหรือก่อให้เกิดผลกระทบ จะต้องแสดงความรับผิดชอบและประกาศการแก้ไขข้อบกพร่องต่อสาธารณชนในทันที

1.4 ให้มีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนโดยการรวมตัวของสื่อมวลชนทุกแขนง มีกฎหมายรับรองคุ้มครองการสภาวิชาชีพ และมีระบบกลไกในการบริหารจัดการ เพื่อที่จะรองรับบทบาทขององค์กรในฐานะที่พึงพาของสื่อมวลชนและประชาชน เป็นอิสระจากรัฐและนายทุน มีกรรมการจากอาชีพสื่อมวลชนทุกแขนง รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อมวลชนนักวิชาการ และรวมไปถึงผู้แทนจากประชาชนผู้ใช้สื่อ

1.5 ให้กำหนดโครงสร้างขององค์กรวิชาชีพและระบบควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพเพื่อให้องค์กรวิชาชีพสามารถใช้อำนาจในทางมหาชนได้ทั้งนี้การที่องค์กรวิชาชีพสามารถที่จะใช้อำนาจมหาชนได้ก็เนื่องจาก อำนาจในทางมหาชนนั้นเป็นหนึ่งในการดำเนินภารกิจของรัฐที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อที่จะเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องข้อโต้แย้งในเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการในทางศาลปกครอง โดยอำนาจดังกล่าวนี้ให้เป็นของคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ เพื่อที่จะเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการควบคุม และกำกับดูแลการทำงานของสื่อมวลชน

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ในการนำเสนอข่าวสาร การรายงานข่าวต้องเสนอตามข้อเท็จจริง มีความถูกต้อง เที่ยงธรรม การนำเสนอข่าวหรือความรู้ต้องตรวจสอบทุกแหล่งข้อมูลให้รอบคอบ ไม่สร้างความเข้าใจผิด สร้างความแตกแยกหรือความตึงเครียดจนเกินเหตุต่อผู้ฟัง อย่างเช่น การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพายุเข้าไทยต่างๆ ที่ประชาชนในภาคอีสานประสบอุทกภัย

2.2 การนำเสนอเรื่องใดๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต้องไม่เหยียดหยาม ไม่พูดจาเสียดสี หรือนำเสนอภาพที่แสดงถึงการเหยียดชนชั้น หรือการเลือกปฏิบัติกับผู้ที่แตกต่างด้านถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ สุขภาพ ฐานะของบุคคล รายได้ การศึกษาและความคิดเห็นทางการเมือง ที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล

2.3. ความเป็นอิสระทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและผลกระทบต่อผู้บริโภค นักวิทยุและโทรทัศน์ต้องไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านต่างๆ เช่น การเมือง การเลือกตั้ง ธุรกิจโฆษณา เป็นต้น มาแทรกแซงก่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ที่เกิดผลกระทบต่อผู้ฟัง ผู้ชม ไม่ควรอยู่ได้ผลประโยชน์ใด ความเป็นนักวิชาชีพจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมาไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาที่เป็นเท็จหรือเกินความเป็นจริง ข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญหรือก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน สินค้าหรือบริการที่ไม่เหมาะสมผิดกฎหมาย ไม่ใช้ภาษาโอ้อวด อดอ้ออ้างคุณภาพเป็นการหลอกลวงผู้ฟัง ผู้ชม

2.4 เคารพในลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา นักวิทยุและโทรทัศน์ มีบทบาททั้งการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงและการบริการสาธารณะด้วยการสื่อสารทั้งในรูปแบบให้ข้อมูลโดยตรงหรือการโน้มน้าวใจ จึงจำเป็นต้องมีแหล่งข้อมูลที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา เช่น บทความ ตารา ผลงานของบุคคลที่ได้สร้างสรรค์เป็นชิ้นงาน เป็นต้น จึงต้องมีการอ้างอิงมิใช่คัดลอกแล้วนำเสนอเหมือนเป็นงานของตนเอง ซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้

2.5 ส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ เพื่อสร้างสรรค์สังคมตลอดจนสร้างค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาถิ่น ความเป็นชาติแสดงออกได้โดยวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นการให้การศึกษาสำหรับคนรุ่นต่อไป นักวิทยุและโทรทัศน์จะช่วยสื่อสารศิลปวัฒนธรรมของทุกท้องถิ่นให้ผู้ฟังได้ทราบ เรียนรู้ เกิดความภาคภูมิใจและปลูกฝังความดีงามในวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องของความเป็นชาติต่อไป โดยไม่ละเลยกลุ่มผู้ฟังกลุ่มใดทั้งผู้พิการและคนด้อยโอกาส

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะทำการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 สื่อใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้รับสารกับการนำเสนอข่าวภายใต้จริยธรรมสื่อมวลชน

3.2 ศึกษาโดยแยกประเภทของสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีการนำเสนอข่าวในรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนจึงอาจแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกสำหรับสื่อแต่ละประเภท